

RTV Slovenija

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev

LETNO POROČILO 2017

Poročilo pripravili: Ilinka Todorovski in Anja Nab Huš

Delovodnik in statistika: Bojana Simović

6.2.2018

KAZALO

I. UVOD.....	2
II. PREGLED LETA	4
III. NAJPOMEMBNEJŠI PREMIKI	10
IV. POUČENJE IZ ODZIVOV IN VARUHINJINIH MNENJ.....	12
1. TV SLOVENIJA	13
1.1. INFORMATIVNI PROGRAM.....	14
1.2. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	27
1.3. ŠPORTNI PROGRAM.....	33
1.4. RAZVEDRILNI PROGRAM	37
1.5. PROGRAM PLUS.....	41
1.6. RAZNO	44
2. RADIO SLOVENIJA.....	45
2.1. PRVI	46
2.2. VAL 202	50
2.3. ARS	52
2.4. RAZNO	53
3. MMC	55
3.1. VSEBINE (RTVSLO.SI IN TELETEKST).....	55
3.2. SPLETNE STORITVE.....	63
4. RTV SLOVENIJA	64
4.1. JEZIKOVNA KULTURA.....	64
4.2. DOSTOPNOST ZA OBČINSTVO Z OKVARO SLUHA IN VIDA	69
4.3. TEHNIČNE ZADEVE	71
4.4. OGLASI.....	73
4.5. RTV-PRISPEVEK IN DELOVANJE ZAVODA	75
4.6. KOMUNICIRANJE.....	76
V. DELOVANJE VARUHINJE.....	78
1. STIKI Z OBČINSTVOM	78
2. SODELOVANJE S PROGRAMSKIM SVETOM.....	79
3. SODELOVANJE Z ZAPOSLENIMI IN VODSTVOM RTV SLOVENIJA	80
4. JAVNOST DELOVANJA.....	81
VI. ZAKLJUČEK	82

I. UVOD

Letno poročilo je strnjen prikaz odzivov občinstva ter odgovorov pristojnih za programe, storitve in delovanje RTV Slovenija, torej dvosmerne komunikacije, v kateri je varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev sodelovala kot zavzeta posrednica in zagovornica javnosti.

Na varuhov naslov so se vse leto (po telefonu, klasični in elektronski pošti) stekali pritožbe, kritike, graje, negodovanja, opozorila, mnenja, pobude, predlogi, vprašanja in pohvale javnosti. Z druge strani so prihajali odgovori, pojasnila, komentarji, podatki in analize imenovanih, izzvanih in odgovornih.

Iz množice odzivov, ki so potovali v obe smeri, je mogoče dokaj dobro razbrati, kaj občinstvo pričakuje od javnega medijskega servisa ter kako blizu ali daleč si je z ustvarjalci vsebin in vodstvom RTV Slovenija, ko gre za definiranje in razumevanje javnega interesa, vsebinske etike in pluralnosti ter kakovosti in raznovrstnosti medijske ponudbe.

Sprotni in podrobnejši vpogled v to razmerje zagotavljajo varuhinjina mesečna poročila. Namen letnega poročila je podati bolj sistematičen pregled, ki ga je mogoče uporabiti tudi kot iztočnico za nadaljnje izboljšave – tako v programih in pri storitvah kot za zmanjševanje razdalje (in včasih celo prepada) med Zavodom in uporabniki javnega medijskega servisa.

Število odzivov je bilo občasno skoraj neobvladljivo, vendar so vsa sporočila (razen izrecno žaljivih, sovražnih ali ponavljajočih se) dobila odgovore, in to v najkrajšem času. Takšen obseg in tempo v komuniciranju z občinstvom sta bila za ustvarjalce RTV-vsebin in druge odgovorne zagotovo dodatno breme, saj so morali ob siceršnjem delu pojasnjevati svoja ravnanja in odločitve. Včasih tudi večkrat. In vedno znova. To pa je bilo velikokrat poplačano z naklonjenim odzivom pritožnikov, ki so se zahvalili za hitre, natančne in nedvoumne odgovore, še posebej za resna pojasnila o vzrokih in ozadjih kakega ravnanja, pa tudi opravičila za zdrs ali napako. Spet se je izkazalo, da odprta, spoštljiva in tekoča komunikacija med uporabniki in ustvarjalci lahko bistveno prispeva k medsebojnemu razumevanju. S tem pa tudi k zaupanju in krepitvi ugleda RTV Slovenija. Prazni, pokroviteljski, vzvišeni, površni in prepirljivi odgovori občinstva niso prepričali, ampak so ga kvečjemu odvrnili. Ali pa celo utrdili v prepričanju, da je RTV Slovenija nedostopna trdnjava, ki ji ni mar za pričakovanja občinstva ali pa ima za to celo manj posluha kot komercialni ponudniki.

Gledalci, poslušalci, bralci in uporabniki si vedno znova želijo slišati zagotovilo, da gre za partnerski odnos, da imajo v zameno za plačilo RTV-prispevka pravico ne le do spoštljive obravnave njihovih odzivov, ampak predvsem do dobrega programa in takšnega medijskega servisa, ki jih bo resnično kakovostno informiral, izobraževal, kulturno plemenitil in tudi razvedril. V odgovorih, ki so jih prejeli, so praviloma lahko prebrali tudi varuhinjino pojasnilo – bodisi mnenje o konkretni zadevi bodisi razlago ali informacijo o načelih delovanja javnega medijskega servisa in pojasnilo, zakaj ga v sodobni družbi sploh potrebujemo. Pogosto je bil dodan tudi poziv k strpnemu in kultiviranemu dialogu.

Poleg odzivov uporabnikov in ustvarjalcev letno poročilo zajema tudi pregled varuhinjinih mnenj in priporočil, ki jih je na podlagi programskih standardov, Poklicnih meril

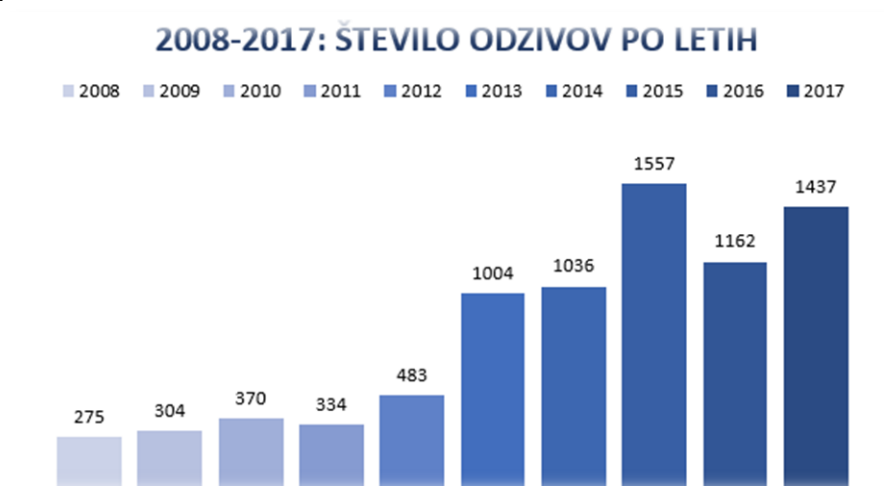
in načel novinarske etike ter drugih samoregulativnih dokumentov, ki veljajo za zaposlene na RTV Slovenija, zapisala ob izstopajočih ali ponavljajočih se zadevah.

Del poročila povzema tudi druga področja varuhinjinega delovanja, vključno z nenehnim sodelovanjem v internem dialogu, iskanjem sistemskih rešitev in predlaganjem izboljšav, pa tudi rednim nastopanjem v programih RTV Slovenija in drugih medijih. V sklepnem delu je zapisanih tudi nekaj zamisli in dilem o varuhovem delovanju in pristojnostih v prihodnje, ob vstopu v drugo desetletje delovanja enega od številnih medijskih ombudsmanov v svetu in edinega v državi.

To poročilo je hkrati pregled prvega leta delovanja nove varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev Ilinke Todorovski. Na ta položaj jo je 16. januarja 2017 imenoval Programski svet RTV Slovenija, delo pa je – kot tretja varuhinja, za Mišo Molk in Ladom Ambrožičem – prevzela 19. januarja 2017.

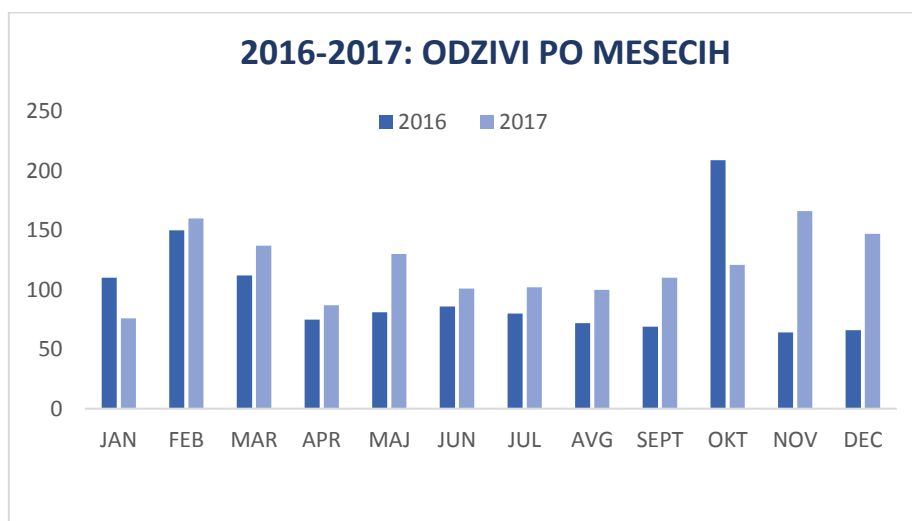
II. PREGLED LETA

Leta 2017 je bilo vseh odzivov na programe, storitve in delovanje RTV Slovenija 1437, kar je z izjemo leta 2015 največ v desetletju delovanja instituta varuha pravic gledalcev in poslušalcev.

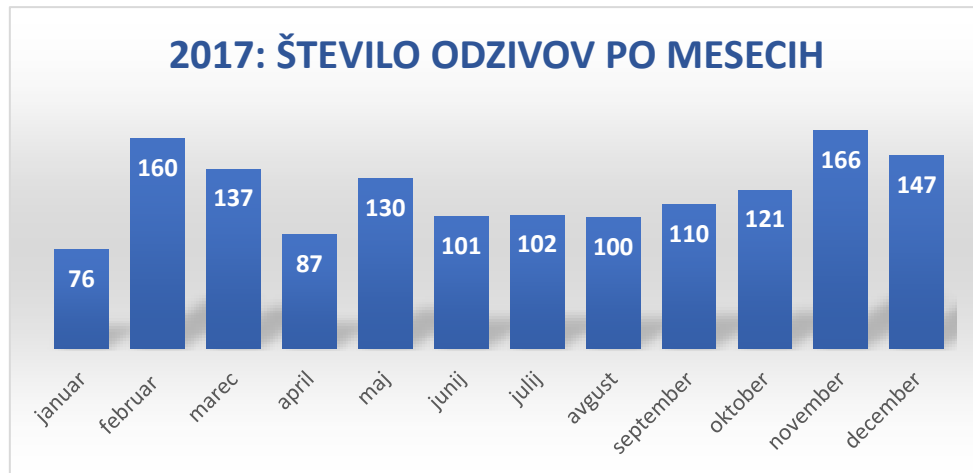

Med letoma 2008 in 2013, ko je bila varuhinja Miša Molk, je bilo odzivov od 275 do 483 na leto, v obdobju od leta 2013 do leta 2017 pa je Lado Ambrožič obravnaval od 1004 do 1557 odzivov na leto. Številčne razlike med tema obdobjema gre bržkone vsaj deloma pripisati razlikam v metodologiji vodenja odzivov, a tudi razmahu elektronskega dopisovanja, ki je izpodrinilo klasično pisno in telefonsko komunikacijo ter postalo prevladujoča in hitra oblika (tudi množičnega) odzivanja.

Izrazit skok števila odzivov v letu 2015 je v varuhovem poročilu za to leto pojasnjen z »orkestrirano kampanjo protestov in apelov« v zvezi z oddajo o družinskem zakonu (prispelo jih je 312). Množičen odziv na neko posamezno oddajo je viden tudi v primerjalnem grafu za obdobje 2016–2017, v katerem izstopa oktober 2016 (z 209 odzivi). Skok je bil povezan s Tarčo o splavu, na katero se je odzvalo 96 gledalcev. Odzivi za november in december 2017, ki jih je bilo bistveno več kot v enakem obdobju leto prej, so se navezovali na različne vsebine.

Leta 2017 je bilo največ odzivov novembra in najmanj januarja. Skupaj jih je na varuhov naslov prispelo 1437, kar je v povprečju 120 na mesec. Zanimivo je, da poletje ni prineslo počitniškega zatišja, prav tako ne praznični december.

Odzivi so prihajali praktično vsak dan, »sprožilci« za mesečna nihanja oziroma zgostitve pa so bili izstopajoči družbeni, politični, razvedrilni ali športni dogodki doma in po svetu (npr. referendum, volitve, športna prvenstva, Ema, prisega ameriškega predsednika ...) ter novinarska obravnava vsebin, ki tudi v širši družbi podžigajo politične in ideološke strasti in delitve (polpretekla zgodovina, sprava, strankarski spori, korupcija, migranti).

Opaziti je bilo več odzivov po varuhinjinih javnih nastopih ali ob medijskih zapisih o varuhinjeni dejavnosti ter njihovo zrcaljenje v pritožbah ali pohvalah.

V nekaj primerih so bili odzivi nadaljevanje medijskih zapisov ali polemik o RTV-vsebinah (npr. pri zadevah Tednik/Thompson, Osmi dan/Tito, MMC/Riblja čorba, Utrip/Zasebno šolstvo itd.). V teh primerih so nekateri pritožniki kopirali argumente iz tiska in jih navajali kot svoje.

Precej odzivov je bilo na spremembe programske sheme – ob uveljavitvi Programsko-produkcijskega načrta za leto 2017 zaradi prepolovitve števila oddaj Pričevalci, ob pripravah Programsko-produkcijskega načrta za leto 2018 pa zaradi ukinjanja Aritmije in Polnočnega kluba. Decembra so se številni pritožniki s pismom varuhinji pridruževali javni peticiji pesnice Anje Golob v povezavi s statusom kulturnih vsebin v programih RTV Slovenija.

Sledi strnjen kratek pregled po mesecih.

JANUAR	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

V ospredju so bili odzivi na športne prenose, pri informativnih vsebinah je bilo več kritik na poročanje o novem ameriškem predsedniku.

Veliko nejevolje je bilo zaradi oglasnih blokov v TV-programih; gledalci so opozarjali, da so preobsežni, da se ponavljajo, da so zavajajoči in sploh zelo moteči.

Varuhinja je zapisala mnenja o ilustrativni uporabi arhivskega gradiva, o obveščanju gledalcev pri programskih spremembah in o pomoči uporabnikom RTV 4D ter o komuniciranju novinarjev in drugih avtorjev RTV-vsebin na družbenih omrežjih.

JAN	FEBRUAR	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

Angleščina na Emi, zmanjšanje števila oddaj Pričevalci in obseg oglasnih blokov na Televiziji Slovenija so bili po številu izstopajoči odzivi. Varuhinja je zapisala mnenje o vseh treh zadevah, ob tem pa še o križanju programskih in oglasnih blokov na TV Slovenija, krajšanju komunikacijske poti med uporabniki in ustvarjalci RTV Slovenija ter priporočila glede podpisovanja avtorjev člankov na MMC in oglaševanja.

JAN	FEB	MAREC	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

Največ odzivov je bilo na oddaje Informativnega programa Televizije Slovenija ter poročanje, komentiranje in moderiranje na MMC, v ospredju je bila tudi glasba na Radiu Slovenija.

Med izstopajočimi zadevami so bile pritožba nad oddajo Slovenska narečja o primorski narečni skupini, opozorila glede prizorov ali opisov nasilnih dejanj na televiziji in MMC, vprašanje o filmskem izboru ter pojasnilo lektorjev o rabi jezikovnih zvrsti v različnih televizijskih in radijskih oddajah (kot odgovor na pritožbe zaradi uporabe pogovornega jezika).

JAN	FEB	MAR	APRIL	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

Nekaj več odzivov je prispelo po poročanju o cirkuških predstavah v oddaji Dobro jutro, zaradi domnevnega neprimerne odnosa do živali, in po podelitvi Viktorjev s kvantaškim vložkom enega od podeljevalcev nagrad. Veliko korespondence je bilo o verski glasbi na Prvem programu Radia Slovenija; tudi to je bila tema varuhinjinega srečanja s predstavnikmi Civilne pobude za pluralni radio.

V mediatorski vlogi je varuhinja sodelovala pri glajenju nesporazumov med gledalci (udeleženci) in ustvarjalci oddaj Male sive celice, Na lepše in Utrip; spori so se končali z umikom pritožb v obojestransko zadovoljstvo. Kot odziv na odzive zaradi »anglizacije« Eme je Razvedrilni program TV Slovenija pripravil predlog drugačnih pravil na Emi 2018.

V sodelovanju med različnimi sektorji RTV Slovenija je bil dokončno rešen problem prekrivanja podnapisov pri spremljanju oddaj TV Slovenija s pomočjo prepisov besedil na teletekstu str. 771.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

V ospredju je bila zadeva Tednik/Thompson. Varuhinja je objavila poročilo, ki vključuje pregled odzivov, pojasnilo avtorja, mnenje pristojne odgovorne urednice, mnenje in priporočilo varuhinje. Varuhinja je podala tudi mnenje o zadevi Osmi dan/Tito, razmerju med pravico do pietete in uporabo arhivskih posnetkov ter o uporabi poročevalskega jezika.

Nadaljeval se je dialog s Civilno pobudo za pluralni radio.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUNIJ	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

Ob razglasitvi arbitražne sodbe, ki jo je RTV Slovenija kakovostno pospremila, so bili za informacije prikrajšani gluhi in naglušni; varuhinja je predlagala ukrepe, da se napaka ne bi ponovila.

Veliko je bilo pritožb zaradi moderiranja komentarjev na MMC (očitki o prestrogih ali preblagih administratorjih).

Zgostila so se vprašanja o jezikovni kulturi, zaradi česar je varuhinja predlagala oblikovanje skupine, ki bi povezala teorijo in prakso, zagotovila hitro odzivanje ob terminoloških zadevah ter oblikovala smernice za boljši jezik na ravni RTV Slovenija.

Glede televizijske programske sheme se je postavilo vprašanje o ukinitvi Ambientov ter s tem povezanega promocijskega umeščanja izdelkov.

Bilo je več »tehničnih težav« (zamujanje prenosa bogoslužja, izpad signala pri enem od operaterjev), gledalec je dal predlog za razširitev ponudbe na prizemnem omrežju (DVBT), ki je vreden resne obravnave.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JULIJ	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

Varuhinja je kot primer najboljše možne prakse pri reševanju težav občinstva izpostavila odziv ekipe MMC pri zagotavljanju dostopnosti spletnega arhiva 4D RTV za slepe.

Največ odzivov je bilo na vsebine, objavljene v Informativnem programu Televizije Slovenija: o zadevi Zastava/Studio City je varuhinja napisala mnenje in priporočilo ter obravnavo predlagala pristojni komisiji programskega sveta, v zadevi Goreči časopisi/Tednik pa je uredništvu priporočila poglobljeno razpravo tudi o uporabi arhivskega in ilustrativnega slikovnega gradiva.

Več kot običajno je bilo pritožb glede jezikovne kulture (in zdrsov) v različnih programih RTV Slovenija ter glede komentarjev na MMC, zlasti o vlogi moderatorjev oziroma o razmerju med kulturo in svobodo govora.

Ekipe Oddajnikov in zvez so večkrat na terenu preverjale pritožbe zaradi televizijskega signala.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVGUST	SEPT	OKT	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

Po številu pritožb je bil v ospredju šport na TV Slovenija: gledalci so spraševali, zakaj evropskih prvenstev v košarki in odbojki ter slovenskih športnih uspehov niso mogli spremljati na nacionalni televiziji.

Veliko pritožb je bilo zaradi poletne TV-sheme s ponovitvami, zlasti ponavljanja oddaje Dobro jutro, in zaradi prekinitev v predvajanju avstralske TV-sage Kjer bom doma zaradi športnih prenosov. O obeh zadevah je varuhinja napisala mnenje.

Poročanje o slovesnosti ob 75. obletnici ustanovitve vaških straž je bilo povod za varuhinjino vnovično priporočilo za poglobljeno notranjo razpravo o programskih standardih in poklicnih merilih. Varuhinja je o zadevi napisala mnenje.

Pritožbe zaradi moderiranja komentarjev na spletnem mestu rtslo.si so varuhinjo spodbudile, da je vodstvo MMC in pristojne urednike pozvala, naj za rešitev teh občutljivih vprašanj do jeseni pripravijo nabor možnih ukrepov.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPTEMBER	OKT	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

Tudi septembra so bili številni protesti razočaranih gledalcev, ki so pričakovali, da bodo evropsko košarkarsko prvenstvo lahko spremljali na TV Slovenija.

Veliko je bilo odzivov zaradi TV-soočenj pred referendumom o drugem tiru (število sodelujočih in incident v zadnji oddaji). V obeh zadevah je varuhinja napisala mnenje.

Vsebinsko bolj poglobljeno je varuhinja obravnavala pritožbo poslušalca Radia Slovenija – programa Ars, ki je protestiral zaradi objave skeptičnega stališča glede vzrokov podnebnih sprememb. O zadevi je napisala poročilo ter podala več mnenj in priporočilo.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKTOBER	NOV	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

Glede zgrešene volilne napovedi v prvem krogu predsedniških volitev 22. oktobra je varuhinja zapisala, da je napoved škodila ugledu RTV Slovenija, ter o tem podala mnenje in priporočilo.

Po številu so izstopale pohvale za dokumentarni film o raku, po obsegu pa korespondenca glede napovednika za oddajo Intervju. Ob pritožbah, da je RTV Slovenija prezrla srečanje slovenskih in hrvaških katoliških vernikov, je varuhinja spomnila na poklicna merila in načela novinarske etike, ki ustvarjalcem programov priporočajo, da spremljajo tako pozitivne kot negativne dogodke, zlasti pa tiste, »ki so pomembni, čeprav ne zbujejo splošne pozornosti, ne razburjajo in ne vznemirjajo javnosti«.

Na podlagi podatkov Komisije za programske vsebine, namenjene Slovencem v sosednjih državah, je varuhinja zapisala mnenje, da je poročanje o slovenskem kulturnem prostoru v programih RTV Slovenija asimetrično in nezadostno.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOVEMBER	DEC
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

V ospredju sta bili vprašani, ali se sme voditelj Odmevov o neki tematiki opredeliti, ter kako uporabljati posnetek, na katerem haaški obsojenec spi je strup. Varuhinja je obširneje obravnavala pritožbe glede poročanja o nastopu štajerskih upokojencev na koncertu Riblje čorbe in pogovora s prvakom opozicije v oddaji Intervju. V obeh zadevah je podala mnenje in priporočilo.

Več kot običajno je bilo odzivov na Prvi program Radia Slovenija – tako na govorne vsebine kot glasbeni izbor, ter pohval ustvarjalcem nadpovprečnih RTV-vsebin.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DECEMBER
76	160	137	87	130	101	102	100	110	121	166	147

Največ odzivov je bilo na napovedano spremembo programske sheme – zamenjavo Kulture in Športa po Odmevih s 1. januarjem 2018, gledalci so spraševali tudi, zakaj se ukinja Polnočni klub.

Veliko gledalcev se je odzvalo na komentar političnih trenj v zvezi s financiranjem zasebnega osnovnega šolstva v Utripu, sestavo debatnega omizja o organizaciji TIGR v Panoptikumu, izbor poudarkov iz slovenske zgodovine v dokumentarnem eseju Tu je paradiz! in zamik v predvajanju posnetka prireditve Športnik leta.

Varuhinja je napisala tudi mnenje o vlogi RTV Slovenija pri podajanju »resnic« s področja »mejnih znanosti«.

III. NAJPOMEMBNEJŠI PREMIKI

Zavzeta, aktivna in ažurna komunikacija z občinstvom, ob tem pa spodbujanje razprav, razmisleka in sprememb na RTV Slovenija sta stebra varuhinjinega delovanja. Poudarek je tudi na javnosti, razvidnosti, vidnosti in slišnosti.

Med opazne pozitivne premike (glede na prejšnja letna poročila) je mogoče šteti dejstvo, da nobeno varuhinjino vprašanje ni ostalo brez odgovora, da vodstvo, ustvarjalci in drugi zaposleni na RTV Slovenija sodelujejo v odzivanju na odzive občinstva, da se je vsaj v nekaterih uredništvih okrepilo zavedanje o obstoju in pomenu samoregulativnih aktov, da se varuhinjina mesečna poročila berejo in obravnavajo ter da se o mnenjih in priporočilih opravi vsaj kakšna vsebinska razprava – tako v programskih enotah kot v okviru Programskega sveta RTV Slovenija.

Koliko mnenj in priporočil se dejansko upošteva in prenaša v prakso, je drugo vprašanje. Iz ponavljajočih se pritožb je upravičeno mogoče sklepati, da gredo zadeve – potem ko se na pritožbe in opozorila odgovori in s tem zadosti formalni odgovornosti – kar velikokrat v pozabo, brez resne samorefleksije ali odločitve o spremembah. Glede nekaterih specifičnih zadev pa bo na morebitne učinke treba še počakati (primer: referendumski kampanja in vzporedne volitve).

Nekaj sprememb pa je le bilo. Za nekatere bi težko trdili, da so le posledica varuhinjinega prizadevanja, saj bi se morda zgodile tudi sicer (primer: koliko je varuhinjino mnenje vplivalo na ustreznejšo glasbeno opremo jutranje Duhovne misli na Prvem programu?). Nekaj premikov pa je vendarle mogoče neposredno povezati z odzivi gledalcev, poslušalcev, bralcev in uporabnikov ter varuhinjnim prizadevanjem. Največ takšnih sprememb je povezanih z dostopnostjo vsebin za gledalce z okvaro vida in sluha ter z Multimedijским centrom RTV Slovenija (novičarski portal www.rtv slo.si in storitve).

Manj glasni oglasi na spletnem predvajalniku

Po posredovanju pritožb so na MMC za 20 odstotkov zmanjšali glasnost vseh oglasnih sporočil, ki se predvajajo na spletnem mestu rtvslo.si oziroma predvajalniku RTV 4D (oglasna sporočila, ki se predvajajo pred, med in za predvajano vsebino).

Napovedovanje vsebin oddaje Dobro jutro

Na pobudo gledalcev in na varuhinjini predlog je uredništvo oddaje Dobro jutro začelo dan vnaprej objavljati konkretno vsebino oddaj v spletnem TV-sporedu.

Pravilno žanrsko označevanje na rtvslo.si

Zaradi pritožbe glede besedila, ki je bilo na MMC označeno kot kolumna, dejansko pa je šlo za tedensko glosno Vala 202, in mnenja varuhinje, da bi moralo biti pri objavi na spletu razvidno, da gre izvirno za radijsko besedilo, so besedilo na MMC-ju začeli označevati kot tedensko glosno, redno je opremljeno tudi z zvočnim zapisom.

Protokol obveščanja ob izrednih dogodkih

Po pritožbah gluhih in naglušnih gledalcev zaradi televizijskih vsebin brez tolmačev na dan razglasitve arbitražne razsodbe in priporočilu varuhinje, da naj pristojni poskrbijo za protokol ravnanja v podobnih primerih, je bil pripravljen, sprejet in konec leta 2017 tudi že aktiviran Protokol obveščanja med uredništvu in koordinatorjem invalidskih vsebin ob spremembah programske sheme zaradi posebnih dogodkov.

Podpisovanje novinarjev na spletnem mestu rtvslo.si

Po pritožbi bralca in opozorilu varuhinje, da je podpisovanje novinarjev pod članki na MMC-ju nekonsistentno, ter priporočilu, da naj bo pri avtorskih izdelkih razvidno avtorstvo, so na MMC-ju začeli s polnim imenom in priimkom podpisovati tudi članke, ki vsebujejo več kot en vir.

Izboljšanje komunikacije z uporabniki

Na podlagi varuhinjinega poročila in priporočil glede komentiranja na spletnem mestu rtvslo.si je vodstvo MMC-ja decembra 2017 pripravilo odzivno poročilo in ukrepe za izboljšanje komuniciranja z uporabniki, ki so jih postopno uveljavili do januarja 2018.

Prilagoditve spletnega predvajalnika za slepe in slabovidne

Zaradi pritožbe glede težav, ki jih imajo slepi in slabovidni pri uporabi predvajalnika RTV 4D, so se predstavniki Multimedijskega centra dvakrat sešli s predstavniki slepih in slabovidnih, z njihovo pomočjo testirali možne rešitve in tudi prilagodili predvajalnik.

Skupina za poenotenje jezikovnih smernic

Ker je varuhinja opazila potrebo po oblikovanju smernic glede jezikovnih vprašanj, ki posegajo tudi na področja sociolingvistike, javnega nastopanja, kulture govora itn., je začela delovati skupina lektorjev in programskih ustvarjalcev, ki se ukvarja s temi vprašanji.

Podnapisi za gluhe in naglušne (teletekst 771)

Skupina zaposlenih iz različnih enot je raziskala pritožbe glede prekrivanja podnapisov in ugotovila, da je težava pri kablenskem operaterju; v sodelovanju z njim so napako odpravili. S tem je povezana tudi spodbuditev dodatnega vpisovanja novinarskih besedil v sistem, kar dopolnjuje novičarske vsebine, dostopne prek teleteksta 771.

Manj glasna glasbena podlaga

Zaradi številnih pritožb nad preglasno glasbeno podlago so v nekaterih oddajah opustili glasbeno spremljavo, v strokovnih službah TV Slovenija pa analizirali stanje, odpravili nekaj pomanjkljivosti in pripravili nabor ukrepov za rešitev težave. Vodstvo je napovedalo ustrezno izobraževanje sodelavcev v programu in produkciji.

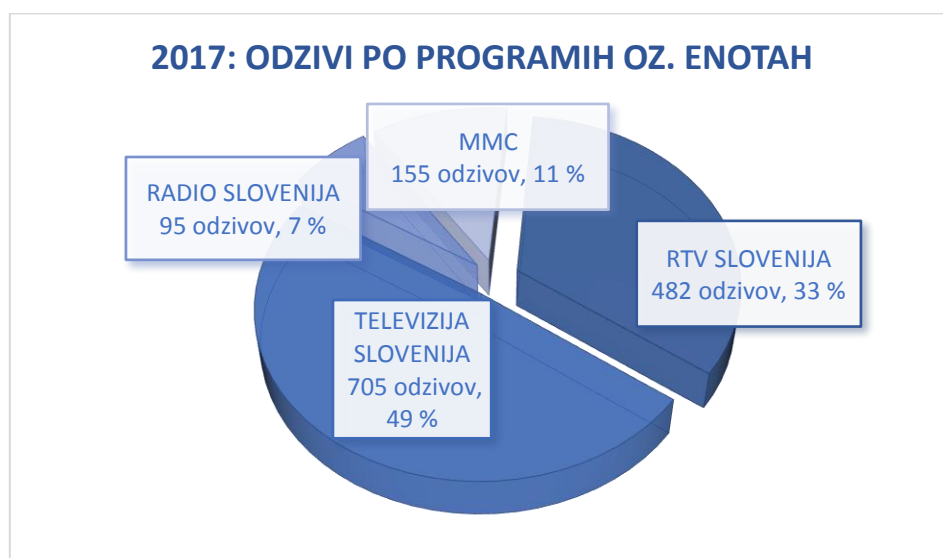
Razprava o spremljanju Slovencev v sosednjih državah

Varuhinja je člane Komisije za programske vsebine, namenjene Slovincem v sosednjih državah, spodbudila k analizi podatkov o obsegu teh vsebin v programih RTV Slovenija, na podlagi katere je nastal akcijski načrt za sistematično spremljanje slovenske skupnosti v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem. Žal pa za zdaj ne kaže, da bi se zamisli pretočile v prakso.

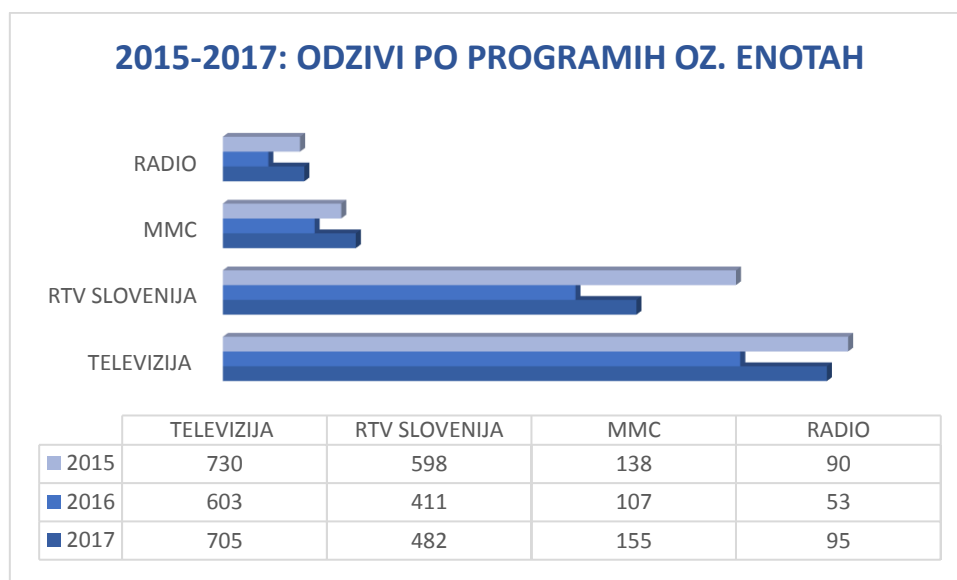
Podrobnejši pregled dejavnosti (odzivi, odgovori, mnenja, priporočila, odzivna poročila itd.) sledi v naslednjem poglavju.

IV. Poudarki iz odzivov in varuhinjininih mnenj

Skoraj polovica vseh odzivov v letu 2017 se je nanašala na televizijo, sledita splet (MMC) in radio. Tretjina odzivov je bila povezana z jezikovno kulturo, dostopnostjo vsebin za senzorno ovirano občinstvo, s tehničnimi zadevami, delovanjem Zavoda in RTV-prispevkom, oglasi, komuniciranjem z javnostjo; ti odzivi so strnjeni v poglavju RTV Slovenija in tako tudi prikazani v grafu o odzivih po programih oziroma enotah.

Razmerje v podanih odzivih je že tretje leto zapored enako, kar prikazuje naslednji graf.

Nekaj programov oziroma dejavnosti RTV Slovenija – radijski in televizijski program za italijansko in madžarsko narodno skupnost, Radio Koper, Radio Slovenia International, glasbena produkcija s Simfoničnim orkestrom in Big Bandom, založniška in koncertna dejavnost – je v odzivih javnosti, ki jih je prejela varuhinja, povsem spregledanih oziroma praktično neopaženih.

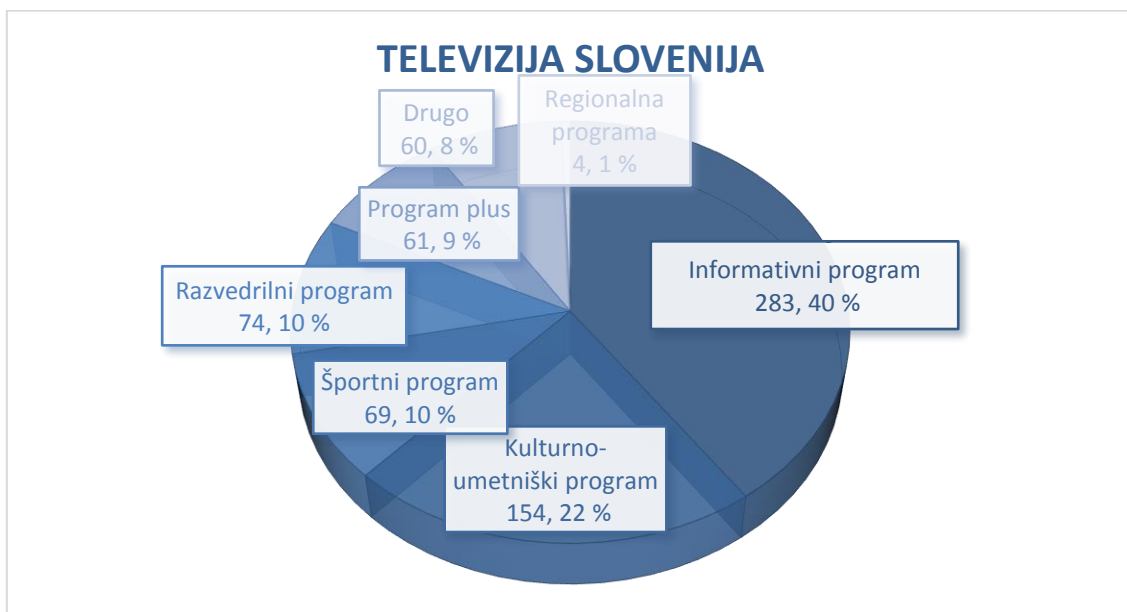
Varuhinja nima orodja, s katerim bi ugotavljala, kakšni so vzroki za takšno asimetrijo. Ponuja pa se nekaj razlag, ki jih je mogoče razbrati iz odzivov javnosti: gledalci in poslušalci italijanskega in madžarskega programa ter radia za tujo javnost RSI morda odzive raje naslavljajo neposredno na uredništva – tudi zaradi jezikovnih razlogov. Morda je pri občinstvu teh programov tudi manj zavedanja o vlogi varuha in možnosti podajanja pritožb »v Ljubljani«.

Več odzivov sicer lahko pomeni tudi, da ima javnost glede nekaterih programov večja pričakovanja, ali pa jim – tudi zaradi narave medija – pripisuje veliko moč in vpliv, denimo vsebinam in oddajam na TV SLO1 v najbolj gledanih terminih. Manj odzivov lahko pomeni, da imajo v nekaterih programih več posluha za pričakovanja javnosti ali pa manj vsebin, ki jih ljudje doživljajo kot problematične. Lahko gre tudi le za preprosto sorazmernost s skromno gledanostjo in poslušanostjo nekaterih programov, zlasti bolj specializiranih, regionalno in jezikovno zamejenih, ali pa tistih, ki so bili – bodisi zaradi spremenjenih programskih prioritete bodisi zaradi varčevanja – potisnjeni v manj spremljane termine oziroma pasove ali pa so preveč podhranjeni, da bi nase opozorili z izstopajočimi izdelki, stvaritvami in storitvami.

Iz odzivov je večkrat mogoče razbrati, da gledalci RTV Slovenija enačijo zgolj s televizijo oziroma s tremi javnimi televizijskimi programi. Zatrjujejo denimo, da »na RTV nič nimate, razen oglasov in ponovitev«, medtem ko nekaterih programov in storitev ne poznajo in jih ne zaznavajo kot del javnega medijskega servisa.

1. TV SLOVENIJA

Največ sporočil, skupaj 705, se je nanašalo na Televizijo Slovenija, daleč največ odzivov je bilo na Informativni program, takoj za njim pa na Kulturni in umetniški program. Odzivov na regionalna programa je dobesedno le za vzorec (3 za TV Maribor in 1 za TV Koper). Število in deleže odzivov po odgovornih uredništvih prikazuje graf.

1.1. INFORMATIVNI PROGRAM

Odzive, povezane z Informativnim programom TV Slovenija – skupaj jih je bilo kar 283 – je mogoče razdeliti v nekaj tematskih skupin, tako so tudi povzeti in ilustrirani v nadaljevanju: (1) pritožbe zaradi prezrtih vsebin; (2) protesti zaradi domnevne pristranskosti, nekritičnosti in nestrokovnosti novinarjev, voditeljev in urednikov v konkretnih oddajah; (3) zatrjevanje, da obravnave političnih, ideoloških in zgodovinskih tem niso dovolj pluralne in celovite; (4) pritožbe nad domnevno neuravnoteženostjo studijskih pogovorov; (5) mnenja o spremljanju referendumov in volitev; (6) opozorila zaradi neprimerne uporabe slikovnega gradiva. Med preostalimi odzivi je bilo tudi nekaj vprašanj o žanrskih zakonitostih, sporočil glede programske sheme in tudi pohval.

Prezrte vsebine

Množično srečanje katoliških vernikov iz Slovenije in Hrvaške v Stični, spominska slovesnost v Frankolovem, obisk apostolskega nuncija v Vatikanu, praznovanje 9. maja, dneva zmage, slovesnost Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve ... so le nekateri dogodki, za katere so gledalci menili, da so bili neupravičeno prezrti. Nekaj primerov odzivov in pojasnil.

»Na srečanju v Stični se je zbralo med pet do sedem tisoč ljudi iz Slovenije in Hrvaške. Prišli smo verniki s svojimi duhovniki in (nad)škofi. 6 najvišjih cerkvenih dostojanstvenikov je prišlo iz Hrvaške. In ob množici dnevnih (ne)pomembnih dogodkov v TV Dnevniku ni bilo prostora in časa, da bi nacionalna TV, ki jo plačujemo verni in neverni, poročala o tem lepem, pomembnem in mednarodnem dogodku. To je nezaslišano in sramotno.« (M. R.)

Urednica Uredništva dnevnoinformativnih oddaj **Mojca Šetinc Pašek** je pojasnila, da o dogodku v Dnevniku niso poročali zaradi kadrovske stiske.

Mnenje varuhinje: »Menim, da je v informativne oddaje, če je to le mogoče, treba uvrščati čim bolj raznovrstne vsebine, ki odsevajo raznolikost družbe, ob tem pa poiskati prostor tudi za dobre zgodbe, primere dobrih praks in dogodke – kot je to zapisano v poklicnih merilih in načelih novinarske etike – ki so pomembni, čeprav ne zbujejo splošne pozornosti, ne razburjajo in ne vznemirjajo javnosti.«

»Kljub našemu prijaznemu, pravočasnemu in ustreznemu vabilu na srečanje (poslanemu vsem najpomembnejšim ljudem Javnega zavoda RTV Slovenija!), ki se je letos dogodilo v Poljčah 10. novembra 2017 in je obeležilo omenjeni zgodovinski dogodek, so najodgovornejši ljudje omenjenega javnega zavoda ponovno izkazali vso svojo možno in predvsem popolno ignoranco, s tem, ko so, seveda, popolnoma ignorirali malo prej navedeno proslavo v Poljčah, pa tudi s tem, ko se na naše prijazno vabilo niso z ničemer niti odzvali!« (Združenje za vrednote slovenske osamosvojitve)

Jadranka Rebernik, odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija, je pojasnila uredniško odločitev: »Nikakor ne želimo zmanjševati pomena prireditve, še manj samega dogodka, ki mu je bila namenjena, toda glede na manj znane govorce in dejstvo, da obletnica ni okrogla, so se kolegi odločili, da ta dogodek ne pride v dnevni izbor.«

»Vsako leto tudi v Črnomlju praznujemo praznik občine, v spomin na zasedanje SNOSA, pa ni nikoli besede o tem v poročilih. Bode dejstvo, da v teh dneh praznuje tudi Kamnik v spomin na Rudolfa Majstra, pa je ob celomesečnih dogajanjih vedno kaj objavljeno. Tudi v Črnomlju poteka praznovanje cel mesec.« (V. L.)

»Koroška je pogosto zapostavljena v medijih, zlasti pa se na nas spomnite samo ob slabih novicah. Dejstvo pa je, da smo Korošci popolnoma enakopravni pri plačevanju RTV prispevkov in da tukaj ne zaostajamo za nikomur.« (A. H. v imenu Mladinskega sveta Ravne)

Odgovor **varuhinje**: »Tudi sama opažam nesimetrijo v televizijskem spremljanju dogodkov po Sloveniji. Na to velikokrat opozarjajo gledalci z različnih koncev države, ki niso zadovoljni s pogostostjo pojavljanja domačih krajev na TV-ekranih, zlasti v programih nacionalne televizije. Večkrat se potem izkaže, da nezadovoljstvo ni povsem utemeljeno, saj se novice razporejajo med vse informativne oddaje TV Slovenija, gledalec pa vidi eno ali dve in si vtis ustvari na podlagi videnega in ne na podlagi dejanskega stanja.«

Novinarska nevtralnost in kredibilnost

Več gledalcev je izrazilo mnenje, da morajo biti voditelji, novinarji in dopisniki nevtralni, neopredeljeni in profesionalni. Opozarjali so na primere, ko je bilo po njihovem mnenju premalo kritične distance bodisi do sogovornikov bodisi do tematike ali pa preveč ostrine do katerega od gostov.

»Kot rednega plačnika te vaše naročnine- ne po lastni izbiri, mi je prekipelo to pristransko in dobesedno navijaško proti Trumpovski poročanje dopisnika RTV iz New Yorka s katerim žali zdrav razum mene kot gledalca, kateri zahtevam uravnoteženo poročanje iz domovine in tudi sveta. Skozi vso volilno kampanjo v ZDA se je opazil omalovažujoč odnos do kandidata G. Trumpa in njegove žene Melanije, kateri se nadaljuje tudi po zmagi G. Trumpa.« (F. H.)

Iz pojasnila **Aleša Maleriča**, urednika Uredništva zunanjepolitičnih oddaj: »Poročanje dopisnika RTV Slovenija iz Združenih držav v včerajšnjem TV-Dnevniku po našem prepričanju ni bilo ne pristransko ne navijaško. Dopisnik je Trumpov govor v Kongresu korektno povzel, iz predsednikovega govora izbral za nas v tem trenutku najbolj relevantna sporočila in na koncu v kontekstu omenil še vse manjšo javno podporo 45. predsedniku ZDA, s čimer njegovega predsedniškega statusa nikakor ni postavil pod vprašaj.«

Iz odgovora **varuhinje**: »Analiza, komentar in interpretacija dogodkov in dogajanj so dovoljeni pristopi tudi v programih RTV Slovenija in jih ni mogoče pavšalno uvrščati v navijaštvo ali pristranskost, vendar pa Poklicna merila odsvetujejo komentirano poročilo, s katerim bi pri gledalcih lahko vzbudili dvom o tem, kaj so dejstva in kaj komentar, da torej med obema ni jasne ločnice.«

»Voditeljica Odmevov je zelo očitno podpirala sodelujoče sogovornike iz opozicije v debati o financiranju osnovnega solstva v zvezi s spremembo ustave. Tako očitno izražanje pripadnosti političnim strankam za tako mesto ni primerno!« (A. N.)

Iz odgovora **varuhinje**: »Uvodoma naj zapišem, da tudi sama pri voditeljih posebej cenim, če do tematike in gostov ohranijo kritično distanco, in da je nepristranskost eden temeljnih postulatov novinarske etike. Pri tem pa je pomembno, da nepristranskosti ne enačimo s popolno nevtralnostjo. V točki 1.2. Poklicnih meril RTV Slovenija je v zvezi s tem izrecno zapisano: »Novinar sme izreči poklicno, novinarsko sodbo, ki temelji na relevantnih dejstvih, ne sem pa izrekati svojega osebnega mnenja, ki je lahko posledica enostranskih pogledov na določena vprašanja.« Menim, da je voditeljica – kljub temu, da je bila iz nastopa razvidna njena opredelitev do tematike – ravnala v skladu s temi merili.«

»Novinar je oddajo Intervju vodil kot spodbujevalec in celo podpornik stališč, ki jih je v intervjuju brezkompromisno in brez potrebne intelektualne distance navajala spoštovana gostja.

V pričakovanju, kakršnegakoli polemičnega vprašanja, ki se takoj poraja zdravorazumskemu gledalcu, sem lahko opozoval nekritično prikimivanje in strinjaje novinarja s stališči spoštovane gospe. S stališči spoštovane gospe ni nič narobe, če so izpostavljena kritični presoji in poglobljeni nevtralni analizi oz. kontraargumentom voditelja.« (T. W.)

Iz odgovora oziroma **mnenja varuhinje**: »Menim, da se prav z raznovrstnostjo in raznolikostjo v avtorskih pristopih in izboru intervjuvancev v oddaji Intervju v daljšem časovnem obdobju izražajo različna in pogosto tudi nasprotna stališča. In da se s tem zagotavlja spoštovanje poklicnih meril.

Menim tudi, da gre že v izhodišču za oddajo z močno avtorsko noto, z zelo različnimi pristopi v portretiranju oziroma upodobitvi ljudi. Bistvo te zasnove je, da ne gre za strogo informativno pogovorno oddajo, v kateri voditelj z različnimi tehnikami iz sogovornika skuša izbrskati čim več novih informacij, ga izzvati k razkritju ali priti zadevi do dna (za kar sta poleg strokovnosti nujna tudi novinarska hladnost in rezka kritična distanca), ampak za mnenjsko pogovorno oddajo, v kateri se sogovornika dopolnjujeta, skozi ta empatičen dialog pa gledalci spoznamo življenjsko pot, življenjski opus ali življenjski pogled in nazor intervjuvanca. V takšnem dialogu pa po mojem mnenju voditelju ne moremo oporekati pravice do podajanja mnenj, logičnega sklepanja in sploh stilno zaznamovanega moderiranja pogovora na podlagi lastnega akumuliranega znanja, informacij, izkušenj, osebnih, strokovnih in poklicnih izhodišč. Ob tem pa se strinjam, da lahko integriteto takšne pogovorne oddaje okrnijo tako enosmerno in sugestivno zastavljena vprašanja kot vprašanja, ki niso postavljena. Menim, da bi tudi v oddaji Intervju morali slediti novinarski dobri praksi, da je v oddajah z enim gostom voditelj tisti, ki v živem pogovoru dopolnjuje manjkajoče informacije, pojasnjuje kontekst, preizprašuje trditve, ki niso podkrepljene z dejstvi, po potrebi pa tudi zaščititi osebno integriteto oseb, ki jih intervjuvanec izpostavi, a jih ni v studiu, da bi se branile same.«

Pluralno in celovito poročanje

Gledalci so bili kritični, če v novinarskih prispevkih po njihovem mnenju niso bila podana vsa dejstva ali pa so bile ključne informacije zamolčane oziroma pomanjkljivo predstavljene. Med najbolj odmevnimi je bila zadeva Tednik/Thompson.

»Gledal sem prispevek v Tedniku o Marku Perkoviću Thompsonu, kjer se ni upoštevalo vseh dejstev in okoliščin povezanih z omenjenim glasbenikom ter se ga je prikazovalo v izrazito prijazni in pozitivni luči, kjer se ni zares problematiziralo njegovih spornih izjav, pesmi in posledic, ki jih to prinaša s sabo.« (M. K.)

»Namesto drznega novinarstva, ki izžareva sporočilo, kaj v svobodnem svetu je prav in kaj narobe, nam javna TV servira zamolčanje dejstev, avtor pa v formi nevtralnega intervjuja demonstrira svoje videnje svobode: vsak lahko dela in deluje, kakor hoče, nič ni narobe, vse je prav.« (L.P)

→O zadevi Tednik/Thompson je varuhinja pripravila obsežno poročilo, ki je vključevalo odziv avtorja, mnenje odgovorne urednice in direktorice Televizije Slovenija ter mnenje in priporočilo varuhinje (v celoti je skupaj s sklepi Programskega sveta RTV Slovenija objavljeno v majskem poročilu varuhinje, še nekaj analiz in odzivov pa je objavljenih v poročilu za junij). Nekaj poudarkov iz varuhinjinega mnenja:

»1. V programih in platformah RTV Slovenija ni prepovedanih tem. Dogodki in pojavi, ki so v javnem interesu, ne smejo biti tabu. Dolžnost ustvarjalcev pa je, da natančno premislijo in definirajo fokus novinarske obdelave, tematiko umestijo v kontekst in jo podajo v skladu z najvišjimi poklicnimi normami, predvsem natančno, nepristransko, celovito, na podlagi preverjenih dejstev.

2. Zlasti pri televizijski obravnavi tematik, ki zadevajo človekove pravice in svoboščine in temeljne demokratične vrednote, ter vsebin, ki z ideološkim nabojem javnost bolj delijo kot povezujejo, se v televizijskih programih RTV Slovenija pričakuje še odgovornejši novinarski pristop, z zavedanjem družbene moči, ki jo ima televizija, ko gledalce hkrati naslavlja z besedilom, sliko, grafiko, glasbo.

3. Napovedan koncert J. P. Thompsona je bila relevantna novinarska tema; celovit novinarski prikaz, vsestranski in podan s kritično distanco, bi pomenil dodano vrednost k javni razpravi.

4. Novinarju ne gre oporekati pravice do odpiranja in obdelave tematike Thompsonovega koncerta ter odločitve, da del odgovorov poišče (tudi) pri glasbeniku, ki je tarča kritik.

5. Menim, da se nespoštovanje najvišjih standardov in vrednot RTV Slovenija lahko ugotovi glede načel nepristranskosti, verodostojnosti, odgovornosti in pravičnosti, kot so opredeljena v točkah 1.2., 1.4, 1.5 in 1.6 v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike v programih RTV Slovenija.

Priporočilo: Menim, da so kritični odzivi gledalcev upravičeni in da bi bilo nujno opraviti odprto notranjo razpravo o prispevku in odnosu do poklicnih meril ter tudi o razmerju med pravico do svobode govora in sovražnim govorom. Informativnemu programu TV Slovenija, vodstvu TV Slovenija in vodstvu RTV Slovenija priporočam, da spodbudi takšno razpravo, da o zadevi sprejme stališče in s tem v zvezi ukrepa.«

Varuhinja je pozneje izrazila obžalovanje, ker v Informativnem programu TV Slovenija niso opravili **notranje razprave** o prispevku v kontekstu poklicnih meril, kar je bilo bistvo njenega priporočila v zadevi Tednik/Thompson. Uredniki Informativnega programa so notranjo razpravo o več temah opravili 7. decembra in so se dotaknili tudi te zadeve.

»V zadnjem Utripu si je novinarka privoščila natrositi cel kup netočnosti in posplošitev v zvezi s financiranjem zasebnih osnovnih šol. V prispevku se je postavila nad sodstvo (s svojsko razlago odločbe ustavnega sodišča), po svoje prikrojila osnove vsake statistike (pri štetju glasov ustavnih sodnikov), v prispevek stresla vse predsodke, ki jih premore do Katoliške cerkve itd. Ob gledanju prispevka sem dobil občutek, da poslušam predvolilne parole ene od političnih opcij.« (M. Š.)

→O zadevi Utrip/Zasebno šolstvo je varuhinja pripravila poročilo, ki je v celoti objavljeno v poročilu za december. Nekaj poudarkov iz mnenja:

»1) Menim, da je novinarka spoštovala pravila žanra (in formata), ko je v Utripu žgočo družbeno tematiko predstavila z avtorskimi prijemi.

2) Menim, da poklicnega komentarka, podanega v avtorskem formatu neke TV-oddaje, ni mogoče označiti za manipulacijo. Prav tako bi bilo neupravičeno pričakovati, da bi novinar v tako kratki formi, kot je Utrip, torej v zelo skopo odmerjenem času, navedel sleherno podrobnost in vsa znana dejstva o izhodišču spora, torej o obsegu financiranja obveznega in razširjenega šolskega programa v zasebnih osnovnih šolah ter vsebini ustavne odločbe.

3) Menim, da je uredništvo Informativnega programa TV Slovenija v obravnavi financiranja zasebnih šol v daljšem časovnem obdobju in v nizu oddaj zagotovilo verodostojno in uravnoteženo podajanje informacij, kot to zahtevata točki 1.4. in 2.3 Poklicnih meril. Menim, da so gledalci v okviru informativnih oddaj pridobili dovolj vsestranskih informacij, da so si lahko o tematiki, ki deli javnost, sami oblikovali svoje mnenje.«

“Prispevek o spominski maši za spravo in slovesnosti ob 75. obletnici ustanovitve vaških straž v Rovtah na Logaškem je bil ena od osrednjih novic tega Dnevnika. Novinar/ka je sicer skušal prikazati, kot da gre za pieteto do žrtev iz Rovt in iz drugih koncev Slovenije, kar je bil morda eden od namenov dogodka. Dejstvo je, da prispevek ni bil namenjen pokopavanju mrtvih/glej naslov!/, ampak o ustanovitvi vaških straž, ki so bile osnova za belo gardo, ki so jo ustanovili italijanski okupatorji. MVAK. Gre za kolaboracioniste etc. Torej je prispevek slavil neko dejstvo, ki ga je kvečjemu vredno obsoditi in obžalovati. To je tako, kot da bi v Nemčiji slavili ustanovitev SS enote oz. da bi nemška TV o tem pripravila spraven prispevek. Slavnostni govornik je bil Cukjati, ki ga je novinar predstavil kot predsednika Zbora za republiko, kot da gre za predstavnika neke civilne organizacije. V resnici pa gre za zelo pomembnega člana Sveta SDS in bivšega predsednika parlamenta. Skratka, ne gre za apolitično zadevo, ampak za propagandni material za SDS. Zopet namerno favoriziranje ene stranke znotraj osrednje novice nacionalne TV.” (N. K. Š)

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa **Jadranke Rebernik**: »Gre za poročilo z dogodka, novinarka je povzela bistveno dogajanje in poudarke iz govora nekdanjega predsednika Državnega zbora Franca Cukjatija, ki je zdaj predsednik Zbora za republiko. Z dogodka je poročala, in ne komentirala, tako kot vedno naredimo ob podobnih proslavah, povezanih z zgodovino. Dogodek v Rovtah pokrivamo vsako leto, saj sovpada tudi z evropskim dnevom spomina na žrtve totalitarnih in avtoritarnih režimov. Poklicna merila niso bila kršena, poročilo z dogodka je bilo pripravljeno korektno in profesionalno.«

Odziv direktorice Televizije Slovenija **Ljerke Bizilj**: »Problem pa seveda je, da smo mi nacionalna televizija in pričakujem/o, da znamo in moramo znati postaviti dogajanje v zgodovinski kontekst, v prostor in čas. Tega v tem prispevku nismo storili, še več, z napisi smo dogajanje postavili še bolj v enostransko dimenzijo. Pravilo in zahteva po celovitem poročanju velja za vsak dogodek, pri občutljivih temah, ki so pogosto predmet delitev in sporov v Sloveniji, pa je potrebno še več znanja in profesionalnosti. V tem prispevku seveda naloge nismo opravili, a žal se nam to zgodi kdaj tudi pri manj občutljivih temah.«

→O zadevi TVD/Rovte je varuhinja pripravila poročilo in zapisala, da sta podani vsebini manjkala fokus in kontekst, ki bi gledalcu zagotovila verodostojno in celovito informacijo o kompleksni tematiki iz novejše narodove zgodovine. Uredništvu Informativnega programa je vnovič priporočila poglobljeno notranjo razpravo o programskih standardih in poklicnih merilih. Celotno besedilo je objavljeno v mesečnem poročilu za avgust. V nadaljevanju je osrednji poudarek:

»Iz tematske celote, torej sosledja voditeljičine napovedi, novinarkega prispevka in grafičnih poudarkov (izpisanih citatov na zaslonu), ni bilo povsem jasno, kaj je poročevalski fokus, ali je to poklon žrtvam povojnih pobojev v duhu narodne sprave, ali je to medvojno in povojno dogajanje na Logaškem, ali zaznamovanje evropskega dneva spomina, ali pa obletnica ustanovitve ene od medvojnih oboroženih formacij pri nas. Navedbe o nastanku vaški straž v tematski celoti niso bile umeščene v kontekst, torej dopolnjene z informacijami, ki osvetljujejo tematiko (npr. o poznejši kolaboraciji te formacije z okupatorjem), soočene z drugačnimi zgodovinskimi argumenti, stališči in pogledi (npr. o totalitarizmi, o vzrokih in posledicah) in zaokrožene z morebitnimi odzivi (če so bili oz. če je bil opravljen poskus, da bi jih pridobili).«

Uravnoveženost v studijskih pogovorih

Pogosti so bili očitki glede sestave debatnih omizij ali gostov v pogovornih oddajah, denimo v Tarči, Intervjuju, Studiu City, Odmevih, oddaji Odkrito.

»... Tarča o sirskega migrantu je čisti dokaz vašega klananja politiki na oblasti, in nevladnim organizacijam, kako si naj drugače predstavljam, da ste v studijo povabili goste, ki so bili v razmerju 1 proti 7...« (J. R.)

Nataša Rijavec Bartha, urednica oddaje Tarča: »V osrednji del oddaje smo vabili predstavnike vseh parlamentarnih strank, ker so se predstavniki nekaterih neposredno vmešali v dogajanje v zvezi s prebežnikom, največja opozicijska stranka pa je vložila ustavno obtožbo zaradi napovedi predsednika vlade, kako bo reševal problematiko, ustavna obtožba pa bo, kot vedno doslej, najprej v rokah parlamenta. Dogajanje je torej bilo na polju politike. Za nekaj dodatnih pojasnil smo vabili tudi pravnike. Aktivista smo vabili naknadno, ko je pozno popoldne v vladi prišlo do preobrata, da bi nam predstavil zadnje informacije o Ahmedu Šamiju. Po vladnem preobratu smo vabili tudi notranjo ministrico, ki pa ni želela sodelovati. Če povzamem – osrednje mesto v oddaji so imeli predstavniki parlamentarnih strank – vabljeni so bili vsi, udeležbo je tik pred zdajci odpovedal DeSUS, na parlamentarna razmerja ustvarjalci oddaj nimamo vpliva.«

»A tole naj bi bilo uravnoveženo? O sovražnem govoru govorijo Miha Lobnik, Franci Zlatar, Metka Naglič, Matej T. Vatovec. Če bi imela RTV vsaj malo sposobno uredniško politiko, ta oddaja sploh ne bi prišla na spored, če ne drugega bi pa moralo vodstvo ukrepati v primeru, da uredništva ne opravljajo svojega dela.« (V. P.)

Sestavo omizja je pojasnil voditelj pogovornih oddaj na TV SLO3 **Boštjan Veselič**: »Na tretjem programu TV Slovenija z veseljem soočamo različna stališča. Žal, v omenjeni oddaji, kljub vabilu pripadnik/-ica desnosredinske stranke ni potrdila udeležbe. Oddaja je bila načrtovana z dvema poslancema, tudi z opozicijskim, z varuhom načela enakosti in predstavnikom civilne iniciative, ki se ukvarja s problemom manjšine.«

Mnenje varuhinje: »Poklicna merila opredeljujejo tudi uravnoveženost poročanja oziroma sestavljanja debatnih omizij, vendar je iz dikcije povsem jasno, da ne gre za matematično razporejanje stališč ZA in PROTI, ampak je temeljna naloga novinarja, da zagotovi celovito predstavitev tematike in okoliščin, pomembnih za razumevanje te tematike. Zato je pogovorne oddaje treba snovati z mislijo na pluralnost, torej raznovrstnost pogledov in stališč, obstoj različnih izkušenj in primerov dobrih ali slabih praks ter raznovrstnih poudarkov z vidika različnih strok.«

»1. Kakšne kriterije so v uredništvu informativnega programa upoštevali, ko so za intervjuvanca v oddaji Intervju določili Janeza Janšo? Ker ne gre za običajne »uravnoveženostne« intervjuje s prvaki opozicijskih strank, ki sledijo intervjuju s predsednikom vlade in ker gre za posebno oddajo z večernimi intervjuji z znanimi osebami iz različnih področij, ne le iz politike, ali si je Janez Janša s čim posebnim (recimo s svojim »življenjskim opusom«) zaslužil ta nastop? Tudi sicer je Janša v tej oddaji kar reden gost, seveda z enim in istim novinarjem...

2. Ali se jim zdi normalno, da prvaka politične stranke intervjuva oseba, ki ne le do njega nima niti najmanjše kritične distance, temveč se v javnosti neprikrito pojavlja kot njegov goreč pristaš? Kako je mogoče, da novinar javne televizije, ki je zavezana zakonskim določilom o politični nevtralnosti, sprašuje nekega politika na način, kot da gre za piarovski nastop tega politika?

3. Decembra 2015 je isti novinar že intervjuval Janeza Janšo. Koliko ostalih prvakov političnih strank je v tem obdobju dobilo možnost v tej ali podobni oddaji predstaviti svoje poglede in ocene aktualnega dogajanja?« (N. D.)

Obsežno pojasnilo glede uredniške odločitve, izbire novinarja in intervjuvanca je podala odgovorna urednica **Jadranka Rebernik** (v celoti je objavljeno v varuhinjinem poročilu za november), v nadaljevanju je nekaj poudarkov: »1. Med osnovnimi kriteriji, ki jih vsa uredništva in tudi Informativno upošteva pri snovanju svojega programa, je, med drugim, nazorska in politična uravnoveženost. RTV Slovenija je dolžna enakovredno in pluralno obravnavati celoten politični spekter, tako vladajoče stranke kot tiste v opoziciji. (...) Janez Janša je zelo redek gost v naših programih. (...) 2. Pogovor je bil pripravljen korektno, profesionalno in v skladu s standardi. Vse drugo me kot odgovorno urednico ne zanima in me niti ne sme zanimati. Ne zanima me, kakšno intimno politično opredelitev ima katerikoli novinar v mojem programu. (...) 3. To, da je bil gost v našem programu Janez Janša, je pomembno z več vidikov. RTV na tak način v večji meri izvaja svojo z zakonom določeno nalogo celovitega informiranja javnosti. Resnici na ljubo Janše, ki je med nosilci

osamosvojitve ter prvak najmočnejše opozicijske stranke, ne gostimo pogosto v naših programih, na Radiu praktično nikoli, zelo redko pa tudi na televiziji. Med pomembnejšimi politikami gotovo ni Janša tisti, ki bi imel na RTV več pozornosti kot drugi. Njegova zamera, kolikor vem, izvira iz obdobja afere Patria oziroma sojenja v zvezi s to afero, ki je bila, kot vemo, delno tudi medijsko fabricirana in pri tem tudi vloga RTV ni bila povsem profesionalna. To, da v goste, na primer v oddajo Intervju, vabimo različne relevantne osebnosti, brez predsodkov tudi Janeza Janšo ali Milana Kučana ali koga drugega, ki je po naši oceni zanimiv za širšo javnost, pomeni le, da odgovorno izvršujemo javno funkcijo.(...)«

→**Varuhinja se je v poročilu o zadevi Intervju/Janša omejila na žanrsko navzkrižje in v zvezi s tem podala mnenje in priporočilo (v celoti objavljeno v poročilu za november). V nadaljevanju so poudarki:**

»Menim, da je upoštevanje zasnove oddaje pomembno iz najmanj štirih razlogov:
– prvič, zaradi prej omenjene dolžnosti uredništva, da pri aktualnih vsebinah predvidi možnost odzivov ali vsebinskega nadaljevanja, česar zasnove nekaterih oddaj ne dopuščajo;
– drugič, zaradi posebne odgovornosti voditelja v oddajah, ki nimajo nadaljevanj, da v živem pogovoru dopolnjuje manjkajoče informacije, pojasnjuje kontekst, preizprašuje trditve, ki morda niso podkrepjene z dejstvi, po potrebi pa tudi zaščititi osebno integriteto oseb, ki jih intervjuvanec izpostavi, a jih ni v studiu, da bi se branile same, kar je v nepolemičnem formatu težje izvedljivo; – tretjič, zaradi različnih novinarskih pristopov ali spraševalskih tehnik, ki so upravičene v različnih žanrih oziroma formatih oddaj (glede na zasnovo); – in četrtič, zaradi spoštovanja do gledalcev, ki imajo v zvezi z utečenimi TV-oddajami konkretna pričakovanja (gledalske navade).

(...) Ob tem pa menim tudi, da v pogovornih oddajah, ne glede na žanr, novinarjem ni mogoče oporekati pravice do logičnega sklepanja, izmenjave mnenj in empatičnega dialoga ter vodenja pogovora v skladu z osebnim novinarskim slogom in akumuliranim znanjem. (...) Uredništvu Informativnega programa TV Slovenija priporočam, da v čim večji meri spoštuje zasnovo posameznih oddaj, da morebitna odstopanja ali izjeme argumentirano pojasni gledalcem, da v primeru aktualnopolitičnih pogovorov poskrbi za možnost vsebinskega nadaljevanja ter da se v notranji debati čim večkrat ustavi pri vprašanju, kako verodostojno voditi informativne in kako mnenjske oziroma upodobitvene intervjuje.«

Referendum in volitve

Referendum o drugem tiru in predsedniške volitve so bili povod za številne odzive gledalcev. Izražali so mnenja o pojavljanju posameznih protagonistov, nekateri so si želeli več oddaj, drugi so menili, da s temi vsebinami pretiravamo. Največ odzivov je bilo na referendumsko soočenje in zgrešeno napoved v prvem krogu predsedniških volitev.

»Referendumska oddaja je bila dobro zastavljena, vendar je bila sestava gostov tako na strani za kot na strani proti obupna. Do polovice je bila oddaja še kar znosna, v drugi polovici pa čisti obup. Erika se je mučila in usmerjala, na njenem mestu bi oddajo v drugi polovici prekinila, ker je bila za nas gledalce žaljiva, neznosna in poslušati kdo laže, krade... smehljajoče goste/gostje, ki napenjajo majice "za otroke gre", nekdo šari s časopisom.. nekdo zeha, ja res kultura in spoštovanje gledalcev na nivoju. Sicer imamo gumb za izključitev, vendar se vprašam zakaj?« (V. K.)

Primer **varuhinjinega** pojasnila: »Pomembno je povedati, da v času volilnih in referendumskih kampanj za RTV Slovenija veljajo posebna zakonska pravila, po katerih je treba vsem kandidatom oziroma strankam na volitvah ter vsem organizatorjem kampanje na referendumih v radijskih in televizijskih programih zagotoviti enake tehnične možnosti in enak programski čas. V konkretnem primeru to pomeni, da sodelujoči v referendumski oddaji niso bili izbor uredništva, ampak vsi tisti, ki so se v skladu z zakonom priglasili kot "organizatorji kampanje" in izrazili interes za sodelovanje v TV-oddaji. Letos je bilo takšnih organizatorjev kampanje 32, nacionalna RTV je vsem morala dati enake možnosti. Z enakostjo seveda ni nič narobe. Nasprotno, za demokratično debato ter odgovorno odločanje in participiranje v družbenih procesih je nujno slišati veliko različnih glasov. Težava pa je, ker se od referendumu do referendumu število "organizatorjev kampanje" povečuje, ker se za "organizatorje kampanje" pri ustreznih institucijah priglasijo tudi tisti, ki vsebinsko ne morejo bistveno prispevati k razumevanju tematike ali je celo sploh ne poznajo, za katere se zdi, da prihajajo v nacionalne studije po svojih pet minut TV-slave ..., zaradi česar smo prišli do absurdne situacije, ko javna RTV – s tem ko spoštuje zakon – ne more izpolniti javnega poslanstva, to pa je jasno in razumljivo razgrniti argumente ZA in PROTI, v odprti, demokratični, strpni in strokovni razpravi.«

Mnenje in priporočilo varuhinje: »Odzivi kažejo, da številni gledalci niso vedeli in razumeli, zakaj je v studiu TV Slovenija toliko sodelujočih v referendumski razpravi ter kakšnim zakonskim določbam in poklicnim pravilom je zavezana RTV Slovenija v referendumski in volilni kampanji. Pričakovanje, da javnost o tem dovolj ve (iz dosedanje prakse), se je izkazalo za neutemeljeno. Čeprav voditelji soočenj (tudi v radijskih oddajah) uvodoma na kratko povedo, kdo je bil povabljen in zakaj, bi bilo v prihodnje smiselno v pojasnjevanje pravil vložiti dodaten napor ter za seznanjanje javnosti uporabiti vse RTV-kanale. Menim tudi, da bi bilo smiselno na strokovni ravni utemeljiti, zakaj takšno sledenje zakonskim določilom v referendumski kampanji lahko v praksi privede do absurda, ko javni medijski servis ne more zadovoljiti javnega interesa in vsebin podajati tako, kot predvidevajo programski standardi RTV Slovenija, in sicer, da občinstvu pomaga odgovorno sodelovati v državljanskem življenju, odločati o skupnih zadevah in se zavedati pomena in posledic svoje odločitve. Menim, da bi bilo na podlagi strokovne utemeljitve smiselno predlagati ustrezno spremembo zakonskih določil oziroma njihove razlage.«

»V vaših oddajah je bilo zelo malo slišati protikandidata M. Šarca. Menim, da je v neenakem položaju. Pa ne se izgovarjati, da se on ne pojavlja toliko. Vaše oddaje so toliko bolj agresivne z predvajanjem pojavnosti B. Pahorja, ki mu je le za osebno afirmacijo, za državo in državljane pa je bore malo storil.« (A. D.)

Odgovor **Nataše Rijavec Bartha**, vodje volilnega projekta v Informativnem programu Televizije Slovenija: »V pravilih za izrabo programskega časa v času kampanje pred predsedniškimi volitvami, ki so bila javno objavljena, je jasno napisano, da pri kandidatih ločujemo njihovo funkcijo od volilne kampanje. Odločitev, kdaj je potrebno poročati o aktivnostih predsednika in kdaj gre za predvolilne aktivnosti, mora vsakič znova sprejeti pristojni urednik, ki se po potrebi posvetuje tudi z vodjo volilnega projekta. Podobna pravila veljajo za vsakršne volitve oziroma kampanjo, pri čemer spremljamo tudi pojavljanje posameznih kandidatov v oddajah, ki niso predvolilne.«

»Čestitam za odločitev, da zagotovite sinočnje celovečernje poročanje o volitvah za predsednika Republike Slovenije. Hkrati pa je razočaranje povzročila zgrešena volilna napoved, saj je ob zaprtju volišč ob 19h voditeljica Dnevnika objavila, da je po »naši volilni napovedi« Borut Pahor prejel 56,2 odstotka glasov volivcev in si zagotovil zmago v prvem krogu. Zelo kmalu se je izkazalo, da to ne bo držalo.« (B. P.)

Mnenje in priporočilo varuhinje: »Menim, da je zgrešena volilna napoved škodila ugledu RTV Slovenija. Podatki raziskovalne agencije Episcenter so bili na volilni večer 22. oktobra v radijskih in televizijskih informativnih oddajah ob 19. uri podajani tako, da se je pri poslušalcih in gledalcih lahko ustvaril napačen in zavajajoč vtis, da gre za rezultate vzporednih volitev, na katere se lahko zanesejo. V teh oddajah so bili sicer objavljeni ključni podatki o raziskavi (izvajalec, velikost, način izvedbe ankete), izrecno je bilo povedano, da gre za volilno napoved, in ne za vzporedne volitve. S tem je bilo osnovnim postulatam poklicnih meril o natančnosti pri podajanju javnomnenjskih raziskav zadoščeno. Menim pa, da so bile premalo upoštevane tiste točke poklicnih meril in novinarske etike, ki uredništva zavezujejo k največji možni previdnosti in skrbnosti, ko gre za ankete, metodološka izhodišča in natančnost v podajanju podatkov. Menim, da je bila pri odgovornih za naročilo raziskave premalo upoštevana okoliščina, da je občinstvo RTV Slovenija vajeno, da na volilni večer prek TV-zaslona, radijskega etra in spleta izve kredibilno napoved volilnih izidov. Zaradi te okoliščine bi bilo prav, da bi bili gledalci, poslušalci in bralci RTV-vsebin o tokratni izjemi oziroma eksperimentu (objava anketne napovedi namesto vzporednih volitev) posebej in večkrat opozorjeni, opozorilo bi se moralo nanašati tudi na morebitno metodološko problematičnost in možnost napake. Obžalujem, ker se pristojni ob tokratnih predsedniških volitvah niso odločili za naročilo verodostojne raziskave (vzporednih volitev). Menim, da morebitni argument previsokih stroškov pri tako pomembnem dogodku in gradniku demokracije, kot so volitve, na javni RTV ni prepričljiv.

Menim, da so uredništva ravnala primerno, ko so naslednji dan objavila opravičilo za zgrešeno napoved in javnosti sporočila, da se je izvajalec raziskave Episcenter odpovedal plačilu. Odgovornim priporočam vnovično seznanitev s tistimi točkami poklicnih meril in načel novinarske etike, ki natančno opredeljujejo način izvedbe in objave javnomnenjskih raziskav in vzporednih volitev.«

Uporaba slikovnega gradiva

Glede vizualne plati televizijskega poročanja so se gledalci kritično odzivali na predvajanje arhivskega gradiva, prikazovanje simbolnih prizorov in prizorov nasilja.

»Poročanje o zakonu o tujcih se opremja s starimi posnetki begunske krize. Iz povezav med sliko in novico bi se lahko razumelo, da Sloveniji grozijo prav takšne razmere, če zakon ne bo sprejet. Kdo to pravi? Novinarji?« (T. G. D.)

Priporočilo varuhinje: »Ilustrativno uporabo arhivskega gradiva opredeljujejo Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija (junij 2000). Uredništvu Informativnega programa priporočam, da se o tem, kako se arhivsko gradivo označuje in v katerih primerih gre lahko za zavajajoč prikaz ali zlorabo, pogovorijo z uredniki, novinarji in drugimi avtorji TV-vsebin.«

»Menim, da je predstavitev podjetja, ki naj bi bilo uspešno pri zbiranju denarja z zelo krvavo igrico (krvavi prizori so bili predvajani v sami oddaji) neprimerna in žaljiva za gledalce. Zavod RTV Slovenija bi moral biti prvi, da takšne prispevke, ki spodbujajo nasilje, črta iz programa.« (A. Ž.)

Varuhinja je uredništvu predlagala razpravo o prikazovanju resničnih, filmskih ali virtualnih prizorov nasilja (v kontekstu poklicnih meril in načel novinarske etike ter estetskih in etičnih meril glede programskih vsebin, ki vključujejo prizore nasilja ali seksualnosti). Iztočnice za razpravo bi bile lahko naslednje: Kako naj bi k razumevanju poslovnega fokusa tematike prispevalo predvajanje animiranega videa z realistično nasilnimi prizori, ki vzbujajo strah in grozo (in to v tolikšnem obsegu – trajanju)? Ali je bila videooprema pogovora, kar v Odmevih ni pravilo, sploh potrebna, še zlasti, ker posnetki niso ilustrirali vsebinskega fokusa (poslovni uspeh)? Ali bi bili gledalci, če jim tega videa ne bi prikazali ali pa če bi ga prikazali v krajšem obsegu in s kadri, v katerih ne brizga kri, vsebinsko in informativno prikrajšani? Ali bi bilo smiselno, da voditelj ali voditeljica v takšnem primeru z gostom pokomentira predvajani video – npr. nasilnost, komu je izdelek namenjen itd. Ali je prav, da se na javni televiziji pri odločitvah o prikazovanju nasilnih prizorov ravnamo po tem, kako so se v podobnih primerih odločale komercialne televizije, ali pa bi bilo primerneje, če bi pri takšnih odločitvah primarno upoštevali hišna etična merila?

Na predlog se uredništvo ni odzvalo.

»Večkratni prizori zažiganja konkretnega časopisa v prispevku z naslovom Novinarstvo ali mrhovinarstvo v Tedniku se mi ne zdijo ustrezna vizualna kulisa za prispevek in temo. Nasploh je uprizarjanje zažiganja katerega koli časopisa zelo sporna zadeva, takšnih prijemov pa se ni dostojno lotevati brez zgodovinskega in konkretnega premisleka, ki se mi zdi, da je tokrat pri ustvarjanju vizualne podobe tega prispevka umanjkal. Prepričana sem, da je uredništvo Tednika dolžno opravičilo konkretnemu časopisu za to, ker je zažig njegovih strani uporabilo kot prisposodbo ali kuliso svojega prispevka.« (B. P)

Iz odgovora tedanje v. d. urednika Tednika **Jelene Aščič**: »Zavedam se, da moramo biti televizijski novinarji tudi pri izbiri slike zelo pazljivi, sploh pri sliki, s katero želimo dopolniti zgodbo na simbolni ravni, saj lahko hitro prestopimo mejo, ko ni več jasno, kaj slika sporoča, in postane zavajajoča ter začne vzbujati napačne predstave in različne odzive. Po premisleku menim, da izbira slike res ni bila primerna, in sicer zato, ker lahko sproža toliko različnih interpretacij in jo lahko, sploh zdaj v tako napetem ozračju v tiskanih medijih, novinarski kolegi in tudi gledalci razumejo drugače, kot jo je razumela avtorica prispevka. Njene argumente sprejemam in jih razumem. Menim, da s sliko niso bila prekršena poklicna merila in ne novinarski kodeks.«

Iz **mnenja varuhinje** (v celoti je objavljeno v poročilu za julij): »Strinjam se z uredniščino ugotovitvijo, da izbira slike ni bila primerna. Ne le zato, ker prizori zažiga tiskovin nosijo močan simbolni pomen (povezujemo jih s totalitarnimi dejanji v zgodovini), ampak tudi zaradi zelo šibke in nejasne navezave med besedilom in posnetki, ki so svojevrsten komentar vsebine in odpirajo široko polje različnih razlag. Menim, da se morajo ustvarjalci TV-vsebin zavedati družbene moči medija, ki javnost hkrati nagovarja z besedo, zvokom in

sliko, pri čemer je slika sestavni in enakovreden del sporočila. (...) Zaradi komentatorske vloge posnetkov bi morala biti njihova uporaba tem bolj domišljena. Sporočilo novinarskih prispevkov (besedila, zvoka in slike) mora biti namreč nedvoumno, jasna morata biti kontekst in fokus, dejstva pa ločena od komentarjev. V konkretnem prispevku je bil komentar izpeljan s simbolnimi posnetki, ki pa so bili uporabljeni vsebinsko dvoumno in so dopuščali različne in protislovne razlage ter neželene asociacije.

Uredništvu Tednika in Informativnega programa priporočam razpravo o Poklicnih merilih in načelih novinarske etike, ki zavezujejo ustvarjalce vsebin na RTV Slovenija.«

Od sinoči se v obilju prikazujejo posnetki, ko obsojenec (Slobodan Praljak) na haaškem sodišču spiije strup. Posnetki prikazujejo dejanje, ko si človek vzame življenje, izvrši nasilje nad seboj, in so zato močno vznemirjajoči. K preišljenemu prikazovanju takšnih posnetkov nas posebej podrobno zavezuje 10. poglavje Poklicnih meril in načel novinarske etike, ki govori o spoštovanju vrednot gledalcev, med drugim izrecno govori tudi o prikazovanju nasilja in prizorov trpljenja, ki jih je dopustno uporabiti le takrat, ko brez njihovega prikazovanja gledalci ne bi razumeli sporočila.

Menim, da nenehno ponavljanje posnetka nič ne prispeva k razumevanju sporočila. Dodajam še dolžnost spoštovanja človeške dignitete, h kateri smo zavezani ne glede na to, da je bilo dejanje očitno storjeno z namenom posthumnega prikazovanja oziroma zato, da dejanje vidi najširša javnost, in ne glede na to, da gre za obsojenega storilca kaznivih dejanj, saj poklicna merila govorijo tudi o tem, da v črni kroniki ni dovoljeno podlegati senzacionalizmu.

Priporočam vnaprejšnje skrbno ravnanje s posnetkom. (Varuhinja uredništvu)

O tematiki so uredniki Informativnega programa 10. decembra opravili kakovostno notranjo razpravo, ki se je je udeležila tudi varuhinja.

»Vranov let je bila največja akcija REŠEVANJA ZAVEZNIŠKIH PILOTOV V OKUPIRANI EVROPI..... zgodba ima velik potencial tudi v komercialnem smislu-sploh ob dejstvu, da imate material v svojem arhivu. Kaj bi iz take zgodbe naredili sosedje Hrvati.....film bi se vrtel na TV History.....ali pa bi ga prodali v države iz katerih so bili rešeni piloti.....MI PA SE ŠE V TV dnevniku ne potrudimo pri pripravi prispevka, za kar bi potrebovali le nekaj minut oz. par klikov.....« (B.R.)

Iz odgovora **varuhinje**: »Žal moram zapisati, da gre za precej idilično predstavo o dostopnosti arhivskih posnetkov na RTV Slovenija. Kot je pojasnila odgovorna urednica Informativnega programa **Jadranka Rebernik**, je uporaba arhivskega materiala in zlasti posnetkov iz dokumentarnih filmov povezana z avtorskimi pravicami, ki so za posamezne filme in posnetke urejene ali pa tudi ne: »Če avtorske pravice niso urejene, posnetkov ne moremo in ne smemo uporabiti. Posebna zgodba so še dodatni stroški za uporabo arhivskih posnetkov, ki so visoki.« Vsekakor pa se lahko strinjam z vami, da gre za izjemno zgodovinsko epizodo, ki ima tako dokumentarni kot filmski potencial. Morda bo tudi vaše pismo ustvarjalce RTV vsebin spodbudilo k razmisleku o ekranizaciji tega izseka iz slovenske zgodovine. Vedno manj je ljudi, ki lahko iz prve roke povedo, kako je bilo takrat.«

»Seveda razumemo, da je lahko objava posnetka pokojne osebe za svojce težka in mučna, a vseeno bi bilo dobro vedeti, ali se taki posnetki zares izbrišejo ali se presoja za vsakega posebej, ali ni njegova dokumentarna vrednost večja od 'pravice do pietete'. In kako je s to pravico nasploh?« (takratni v. d. odgovornega urednika Programa plus Mario Galunič o uporabi posnetka Informativnega programa v oddaji Dobro jutro, glede česar je protestirala Univerza na Primorskem, sklicujoč se na pravico do pietete).

→Varuhinja je o zadevi **Pravica do pietete opravila analizo in pripravila poročilo, ki je v celoti objavljeno v poročilu za maj. Osrednji poudarek:**

»Menim, da uporaba arhivskega posnetka pokojne osebe ne more biti a priori prepovedana. Zlasti ne more biti omejitvev, če gre za posnetek, ki pokojnika prikazuje v nevtralni ali pozitivni luči ter pri javnem dejanju ali ravnanju. Enako menim glede uporabe arhivskih posnetkov (iz) starih informativnih ali športnih ali razvedrilnih oddaj, v katerih neizogibno vidimo tudi posnetke zdaj pokojnih posameznikov. Predlagam vsakokratni razmislek o uporabi nekega (morebitno spornega posnetka) in njegovem pomenu za razumevanje tematike. Narobe bi bilo, če bi bila takšna odločitev avtomatizirana in nekritična, brez tehtanja med škodo in koristjo (v javnem interesu), saj bi z umikom posnetka osiromašili TV-arhiv.«

Drugo

Veliko je bilo tudi splošnih mnenj o oddajah Informativnega programa, pri čemer so gledalci pohvalili predvsem Dnevnik, Odmeve in Tednik, ob tem pa zatrjevali, da spremljajo samo Informativni program TV Slovenija, ki mu bolj verjamejo. Med razpršenimi odzivi je bilo nekaj več mnenj o nečitljivi ali prehitri grafični opremitvi ter o domnevni politični usmerjenosti posameznih voditeljev. Večkrat je bilo izraženo mnenje, da je četrtek večer na TV SLO1 prenaporen in da je težko eno za drugo spremljati zahtevne vsebine Dnevnika, Tarče, Globusa, Točke preloma, Odmevov. Med posameznimi zadevami je izstopala pritožba glede rubrike Recepcija v oddaji Studio City.

»Javna RTV SLO bi morala gledalcem posredovati pozitivne vrednote domoljubja, ne pa na tako nespoštljiv način. Razumem šaljivo naravnani koncept prispevkov iz recepcije, a iz vseh stvari, še posebno državnih simbolov, se ne moremo norčevati, še posebej ne na javni RTV SLO. Višek je bilo razmišljanje o podaritvi zastave mladoporočencema in kaj bosta z njo "počela" v poročni noči.« (A. I.)

Odgovor urednice Studia City **Alenke Kotnik**, da gre za satiro, je gledalec štel za nezadostnega, menil je, da bi se bilo treba opravičiti javnosti. Urednica je nato pripravila razširjen odgovor, med drugim je zapisala: »Omenjeni prispevek iz oddaje 12. 6. 2017 se je vsebinsko nanašal na predlog predsednice Nove Slovenije, naj bi država mladoporočencem ob sklenitvi zakonske zveze podarila slovensko zastavo. Replika, ki je užalila gledalca, odraža kritiko političnega predloga na šaljiv, igriv, tudi ciničen, v nobenem primeru pa ne žaljiv ali celo vulgaren način. Uporabili nismo niti ene žaljive ali vulgarne besede, kontekst prizora je bil izrazito ironičen, skušali smo prikazati čim bolj naraven tok pogovora med dvema znancema.

Poudarjam, da ne z besedami ne s kontekstom nismo žalili zastave kot državnega simbola, odzvali smo se samo na idejo, ki jo je podala predsednica politične stranke. Vsebinske ideje smo v nadaljevanju rubrike pokomentirali v smislu, da bi mladoporočenci ob izrazito pomanjkljivi skrbi države za njihov gmotni položaj in širše pogoje življenja potrebovali drugačno, ne zgolj simbolno gesto. Vse to opisujem, ker želim pojasniti in poudariti, da nikakor ni šlo za razžalitev državnega simbola, ki jo opredeljuje tudi v Zakon o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije ter o slovenski narodni zastavi, ampak je šlo zgolj in samo za komentar točno določenega političnega predloga.«

→Varuhinja je o zadevi Studio city/Zastava napisala poročilo, v katerem se je osredotočila na pravila satiričnega žanra in napisala priporočilo (dokument je v celoti objavljen v poročilu za julij):

»Ustvarjalcem tovrstnih vsebin, ki so po naravi žanra »hoja po robu« med politično korektnostjo, jedko kritiko družbene stvarnosti in provokacijo, priporočam, da vedno znova tehtajo, kje je meja, ki je na javni RTV ne smejo prestopiti, ob hkratni skrbi, da ne podlegajo (samo)cenzuri. O tem pa je pomembno zavedanje, da svoboda javne besede in svoboda kreativnega izražanja ne smeta biti krinka za diskreditiranje posameznikov, skupin, idej, vrednot, simbolov.«

Ker se mnenje varuhinje o tej zadevi po vsebini ni razlikovalo od mnenja uredništva, je varuhinja pristojno komisijo Programskega sveta RTV Slovenija za informativne vsebine prosila, da o zadevi oziroma o poročilu varuhinje opravi razpravo. Komisija je poročilo varuhinje sprejela in se z vsebino strinjala.

1.2. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Dobra petina odzivov na televizijsko ponudbo – skupaj 154 – se je nanašala na kulturni in umetniški program, prevladovali pa so: (1) mnenja o igranih, dokumentarnih in izobraževalnih oddajah, (2) pritožbe glede programske sheme in (3) odzivi na mnenjsko pluralnost v poročanju in pri izbiri gostov.

Igrane, dokumentarne in izobraževalne oddaje

Gledalci so glede dokumentarnih in izobraževalnih oddaj večkrat zapisali in povedali, da je nacionalna televizija edina s tovrstno ponudbo, kar so pohvalili. Prav tako so pohvalili konkretne oddaje (2Cellos – 2 obraza, Pod mostovi, Rak – sprevržena različica našega normalnega jaza, dokumentarno nadaljevanje o slovenskih narečjih, Pričevalce in Spomine).

Pogrešali so domače filme in nadaljevanke in pri tem poudarjali, da si želijo gledati program v slovenskem jeziku. Pri tem pa so bili do predvajanega tudi kritični (več po oglasih). Velikokrat so spraševali, zakaj ne predvajamo starejše slovenske produkcije (Pridi moj mili Ariel, Dekameron, Kekec, Mali oglasi, Sreča na vrhovi ...), pri čemer se jim je zdelo samoumevno, da nacionalna televizija filme in nadaljevanke hrani v svojem arhivu in bi jih lahko kadar koli predvajala, če bi le hotela. Večkrat so pohvalili tudi izbor tujega igranega programa (Kjer bom doma, Gospodar, Goljufija, Medičejci, Nagelj ...). Primera:

»Pohvalila bi rada oddajo Osmi dan in sploh oddaje o kulturi. Tudi tu gospe novinarke povabijo ljudi, ki odkrivajo, kaj vse se dogaja na naši kulturni sceni, kar velikokrat vidimo in spoznamo šele ko gledamo te prispevke.« (A. M. Z.)
»Dokumentarni film Rak je zelo skrbno in s pravšnjo mero občutka za prizadete kot tudi za gledalce pripravljen film. Sporoča nam dejstva na kolikor je mogoče sprejemljiv način. Zato si zasluži vse pohvale in čestitke.« (M. Š.)

Programska shema (premalo, prepozno, nenapovedano)

Največ odzivov je prispelo na prepolovitev števila oddaj Pričevalci z letom 2017 ter napoved zamenjave Kulture in Športa po Odmevih v letu 2018. Gledalci so izražali nejevoljo zaradi poznih terminov nekaterih oddaj, navajali so, katere oddaje so po njihovem mnenju ponavljajo manjkrat ali večkrat (Spomini, Pričevalci). Posebej so bili kritični, če so napovedane oddaje ali ponovitve odpadle, o tem pa niso bili obveščeni.

»Oddaje Pričevalci so izjemnega pomena za naše razumevanje zgodovine in pomemben prispevek k širjenju obzorij vsakega Slovenca. Prepričana sem, da bi teh oddaj moralo biti še več, nikakor pa ne manj.« (M. S.)

Ljerka Bizilj, direktorica TV Slovenija: »V planu 2017 smo združili termina Pričevalci in Spomini in vsakemu avtorju namenili 20 oddaj, ki so uvrščene v pozen torkov večerni termin, saj niso oddaje, ki bi bile v običajnih televizijskih oblikovnih in časovnih okvirih. Ponovitve pa so za konec tedna na TV SLO3.«

Živa Emeršič, odgovorna urednica Kulturnega in umetniškega programa: »Po dogovoru z obema avtorjema bosta oddaji krajši, do 90 minut, in bolj dokumentarno obdelani (arhivi, fotografije itd.). Namen teh sprememb je narediti shemo predvajanja bolj logično in pregledno, oddaje pa bolj privlačne za najširši krog gledalcev.«

Mnenje varuhinje: »Čeprav število odzivov ne more biti glavno (vsekakor pa ne edino) merilo za sklepanje o morebitnem kratenju pravic uporabnikov in čeprav kot varuhinja ne morem posegati v Programsko-produkcijski načrt ali programsko shemo, menim, da vprašanja in argumenti gledalcev terjajo resno obravnavo. V vlogi angažirane posrednice med uporabniki in ustvarjalci ter zaveznice občinstva menim, da si gledalci zaslužijo/zaslužimo bolj vsebinski odgovor in poglobljeno pojasnilo. Smiselno bi bilo opraviti tudi razpravo v kontekstu meril za uvajanje, ukinjanje in spreminjanje TV-oddaj.«

»Popolnoma nerazumljiva je odločitev, da naj bi z novim letom oddajo Kultura po informativni oddaji Odmevi uvrstili za Športom. Taka gesta bi dejansko pomenila zaušnico vsem, ki se v Sloveniji ukvarjamo s kulturo, ter vsem, ki jo spremljamo. Naloga nacionalne televizije ni slepo slediti diktatu kapitala in komercialnih televizij. Njena naloga je izobraževati, vzgajati ter se boriti za ohranitev in dvig kulturnih standardov v družbi.« (Iz odprtega pisma pesnice Anje Golob)

Odrptemu pismu oziroma peticiji Anje Golob se je pridružilo veliko posameznikov in institucij.

Pomočnik generalnega direktorja za program in integracijo vsebin **Gorazd Slak** je podal daljše pojasnilo (v celoti je objavljeno v poročilu za december), med drugim je zapisal, katere so po mnenju vodstva prednosti za tak spored: »Gledalci, ki bodo želeli gledati »Kulturo«, bodo ostali in počakali preko »Športa«, saj je oddaja Kultura edina dnevnoinformativna oddaja o kulturi na slovenskih televizijah, zato jo bodo počakali in pogledali. Oddaja Kultura ne bo izgubila niti enega gledalca, ki si jo resnično želi ogledati. Po drugi strani, šport in športna poročila ponuja trenutno 16 različnih televizij v Sloveniji, zato je jasno, da gledalci, ki čakajo športna poročila ali dogodke, takoj preklopijo na druge programe. Povečalo se bo tudi število gledalcev oglasov in s tem se bo posledično lahko zmanjševalo količino (trajanje) oglasnih prekinitev (oglaševalcem moramo dostaviti določeno količino gledalcev. Več gledalcev si ogleda en oglas, manjkrat ga je potrebno predvajati).«

Iz **mnenja varuhinje** (v celoti je objavljeno v mesečnem poročilu za december): »Menim, da so pričakovanja gledalcev, da bo nacionalna medijska hiša odigrala vlogo osrednje kulturne nacionalne ustanove, upravičena, navsezadnje je RTV Slovenija že v zakonu definirana kot javni zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena. Pričakovanja o ustrežnejšem umeščanju kulturnih vsebin, kot so zapisana v peticiji, so na neki način celo skromnejša od tistih, ki so v obliki zavez zapisana v programskih standardih RTV Slovenija. Menim, da premik oddaj po Odmevih (Šport pred Kulturo) sam po sebi ne bi bil usoden, če ne bi imel z odrivanjem kulture kot manj zanimive (gledane) vsebine tudi simbolne teže. Iz utemeljitve vodstva RTV Slovenija za spremembo programa po Odmevih izhaja, da ima gledanost prednost pred poslanstvom, in tudi, da je bitka s 16 komercialnimi ponudniki športnih TV-novic pomembnejša kot to, da je nacionalna televizija edina ponudnica dnevnih TV-novic o kulturi. Takšni razlagi javnega interesa bi kot varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev težko pritrdila.«

»Prisiljeni smo plačevati za 101 ponovitev, posiljujete nas z oglasi, stokrat eno in isto, kot da smo vsi neumni, pa šport, šport, šport. Mi upokojenci bi dali še en evro zraven za RTV naročnino, da bi le imeli več lepih nadaljevanj, kot je ta avstralska Kjer sem doma. No, zdaj ste nam pa še to vzeli, samo zaradi športa.« (G. D.)

Pojasnilo o prekinitvi nadaljevanke (v začetku avgusta zaradi prenosa atletskih tekmovanj in konec avgusta zaradi nogometa) je pripravila pomočnica direktorice Televizije Slovenija **Natalija Gorščak**: »Glede na to, da imamo na TV SLO 2 t. i. drsečo shemo, ki je podrejena športnim prenosom, smo prekinitve načrtovali zaradi prepozne premiere delov, ki bi bili v tem času na sporedu. Ko smo pred leti nadaljevanke umeščali v poznejši čas, so se gledalci pritožili, da je bolje, da nadaljevanke ne predvajamo, kot da je na sporedu mnogo kasneje, ko je več ne gledajo. Kljub temu, da imajo mnogi naši gledalci na voljo storitev gledanja z zamikom, se za predvajanje v poznejšem terminu nismo odločili, saj je ravno toliko tudi takih, ki te storitve nimajo in bi tako ostali prikrajšani. (...) Gledalci so bili o programu in o nadaljevanke obveščeni preko sporeda TV Slovenija, posebej jih o prekinitvi nismo obveščali, saj smo preko napovednikov obveščali o tem, da bomo imeli prenose Svetovnega prvenstva v atletiki v časovnem obdobju od 5. do 13. avgusta.«

Mnenje varuhinje: »Menim, da imajo gledalci prav, ko grajajo umestitev nadaljevanke na program in v konkreten programski pas, za katerega so snovalci programske sheme lahko predvideli, da bo občasno zaseden z drugimi vsebinami in da bo prekinjena

kontinuiteta. Menim, da bi oblikovalci programske sheme morali bolj pretehtati, ali je drseča shema primerna za umestitev (dnevne) nadaljevanke, saj prekinitve gledalce iritirajo in pri njih ustvarjajo vtis, kot da gre za stihijske odločitve, gledalcem neprijazne odločitve ali pa odločitve, ki so v korist določenim vsebinam (šport) oziroma na škodo drugih vsebin (igrana serija). Če so takšne umestitve in prekinitve neizogibne, naj se gledalce o tem obvesti pravočasno in po vseh utečenih kanalih.«

»Izražam začudenje zaradi termina predvajanja Moorovega dokumentarnega filma Koga napasti zdaj: v nedeljo pozno zvečer. Mar je v njem neustrezno to, da izbira same dobre rešitve, ki bi jih morali sprejeti v ZDA, med drugim tudi slovenske (niti niso omenili, da imamo še daljši porodniški dopust kot Italija)?« (M. P. O.)

Iz odgovora **Bernarde Grum**, Uredništvo tujih oddaj: »Avtorski celovečerni dokumentarni film je dolg 115'24". Predvajali smo ga v terminu, ki je po programski shemi namenjen celovečernim dokumentarnim filmom. Imamo še nekaj terminov za dokumentarne oddaje, a so namenjeni dokumentarnim oddajam dolžine do 52 minut oziroma do 60 minut.«

»Nadaljevanka Maksimilijan in Marija – igra moči in ljubezni je na sporedu prepozno. Ne morem razumeti, kako je mogoče takšno vsebino uvrstiti v termin, neposredno pred polnočjo – na tak način ostanejo namreč vsebine, ki so nam tudi sicer preslabo predstavljene, za mnoge le težko dosegljive.« (S.P.)

Bernarda Grum iz Uredništva tujega programa: »Vsekakor je nadaljevanka Maksimilijan in Marija taka, da zahteva oznako 12+, zato ne more biti na sporedu pred 20. uro.«

»Ne poznam razloga za izpad oddaje Obzorja duha (morda je opravičljiv), vendar, da gledalcev skozi celoten termin običajne oddaje ni mogoče ustrezno obvestiti, da je umaknjena iz sporeda, da se je ne vem kaj pripetilo ali karkoli že, se mi pa ne zdi prav. Želel bi si, da se kaj takega ne ponovi.« (R.Č.)

Odgovor urednika Uredništva verskih oddaj **Vida Stanovnika**: »Prenos bogoslužja se zaradi tehničnih težav ni mogel začeti pravočasno. Zaradi pomena prenosa bogoslužja (prenos iz zamejstva na praznik binkošti) smo programsko shemo tik pred neposrednim prenosom spremenili. Hkrati pa se je ekipa TV SLO v Pliberku resnično potrudila, da so bile težave v najkrajšem možnem času odpravljene. Ob 10:00 je bila na sporedu oddaja Obzorja duha. Med oddajo smo z grafičnim sporočilom gledalce obveščali, da se bo prenos pričel z zamikom. Ob 10:37, po končani oddaji Obzorja duha, je bil na sporedu redni mesečni prenos bogoslužja iz župnije Pliberk.«

Nepristranskost in pluralnost v poročanju ter pri izbiri gostov

Izstopali so odzivi na Spomine in Pričevalce, med odmevnejšimi oddajami, o katerih so gledalci zatrjevali, da gre za propagiranje za njih nesprejemljive ideologije, pa so bile Osmi dan ob izidu nove biografije o Titu, Panoptikum o TIGR-u in dokumentarni feljton Tu je paradiž!

»Ob gledanju petkove večerne kulturne oddaje Osmi dan, 25. maja smo dobesedno osupnili. V njeni odpovedi nas je voditeljica med drugim spomnila na nekdanji Dan mladosti in podučila, da bi mi vsi potrebovali pogumno držo, kakršno je Tito demonstriral že med vojno. Iz navedenega sklepamo, da je svojo pogumno držo kazal tudi kasneje, z njo pa je začel že med vojno. Nezaslišana lahkotnost komentarja, ki ima svojo težo in terja odziv in pojasnila.« (Društvu MORiS)

Novinarka se je opravičila (»Zavedam se, da je bila moja presoja napačna in da je zato kljub drugačnemu namenu nastalo besedilo, ki je bilo interpretirano kot nedopusten komentar.«), odgovorna urednica Kulturnega in umetniškega programa **Živa Emeršič** pa je me drugim zapisala: »Komentar je bil vsebinsko povsem nepremišljen in za dramaturgijo oddaje nepotreben in odvečen. Ocenjujem, da gre v tem primeru za vsebinski zdrs in odmik od zaželenih standardov ter dokaz, da novinarji v kulturi premalo premišljeno pristopajo k zahtevnejšim interdisciplinarnim temam, kot v tem primeru izidu biografije J. B. Tita. V tem smislu bomo delali v smeri izboljšanja njihovega razumevanja zakonitosti novinarskih žanrov in njihove odgovornosti pred javnostjo.«

→O zadevi Osmi dan/Tito je varuhinja pripravila obsežno poročilo (v celoti objavljeno v majskem poročilu). Nekaj poudarkov iz varuhinjinega mnenja:

»Uredništvu kulturno-umetniških programov priporočam, da v okviru notranje debate o novinarskih žanrih in novinarski odgovornosti pred javnostjo veliko pozornost namenijo tistim načelom Poklicnih meril, ki so avtorjem lahko v oporo pri obravnavanju kompleksnejših tematik, denimo točkam 1.2. (Nepristranskost), 5.7. (Komentar) in 17 (Obvezno posvetovanje z uredniki). (...) Pri tem izpostavljam pomembnost žanrskih zakonitosti in formata oddaj, jasne razmejitve med dejstvi in komentarjem ter umeščanje v kontekst in definiranje fokusa. Navajanje nekega Titovega citata iz nove biografske knjige bi bilo v prispevku ali ob prispevku o tej novi knjigi – soočeno z drugimi relevantnimi dejstvi – lahko element poglobitve in dodana informativna vrednost v večplastni predstavitvi tematike. Z navajanjem brez jasnega konteksta oziroma ločeno od konteksta pa se je lahko ustvaril vtis o »podučevanju«. (...) Menim, da sta se novinarka in urednica na kritiko odzvali primerno, analitično, z ustreznimi napovedjo ukrepanja za izboljšanje javnega dela v javnem interesu.«

»Glede na to, da se deklarira Vaša televizija za "javno", bi pričakoval, da ne bo sledila le 1 politični opciji. Nedavna oddaja o Tigru je imela strašljivo levičarski ideološki predznak in vsak, ki je pri sebi vsaj malce pošten, to vidi.« (J. P. E.)

Živa Emeršič, odgovorna urednica Kulturnega in umetniškega programa: »Ne morem se strinjati z vami, da je bila oddaja zasnovana po ideološkem ključu enih in je zato izključevala drugo stran. V oddajo smo povabili dr. Milico Kacin Wohinz, avtorico pionirskega dela s tega področja, ki žal odpovedala tik pred snemanjem in ni mogla priti v studio. Zato smo posneli njeno izjavo, ki je zelo tehtna in relevantna za ocenjevanje odnosa do Tigra v preteklosti. Drugi zgodovinar, ki smo ga vabili in končno ostali brez njegove prisotnosti, je dr. Boris Mlakar, nesporna avtoriteta na tem področju. Zgodovinarjev nismo želeli deliti na »leve« in »desne« in smo bili presenečeni, da se v zgodovinski stroki sami delite na način, ki

odseva neproduktiven in škodljiv ideološki razkol v slovenskem družbenem prostoru. Naš namen je bil pripraviti oddajo, ki bo afirmativno predstavila organizacijo Tigr ob njeni 90-letnici. Sodeč (tudi) po pozitivnih odmevih, smo ga v najširši javnosti gledalcev izpolnili.«

»Na kratko bi vas povprašal, če se vam zdi trenutno ukvarjanje s polpreteklo zgodovino v oddajah Pričevalci in Spomini na RTV uravnoteženo. Počasi se mi zdi, da je dovolj pogovorov z ljudmi, ki so se znašli na proti-partizanski strani, nikoli pa ne slišimo pričevalcev grozodejstev, ki so jih počeli okupatorjevi sodelavci. Pravzaprav se mi zdi, da bi bilo po 70 letih morda že čas, da pogledamo naprej in ne več nazaj, če pa že, se je vseeno dobro zavedati, kdo je bil kdo.« (D. U.)

Odgovorna urednica Kulturnega in umetniškega programa **Živa Emeršič**: »V vseh oddajah, ki se ukvarjajo z obdobjem tako imenovane polpretekle zgodovine, še posebno obdobja NOB, revolucije in državljanske vojne, si prizadevamo karseda objektivno spregovoriti o tem tragičnem in še vedno v marsičem protislovnem obdobju narodove zgodovine. Obe nočni pogovorni oddaji Pričevalci in Spomini sta namenjeni temu, da priče teh dogodkov (aktivni udeleženci so že pomrli), pripovedujejo o svojih spominih na ta čas. Oddaji sta zasnovani kot izrazito subjektivna, človeška in emotivna pripoved s strani intervjuvanca, se pa zavedamo tudi pasti, ki jih takšen pristop prinaša. Prizadevamo si, da bi oddaje tekle brez vidnejših ali močnejših intervencij novinarja, ki pogovor vodi, da bi bile bolj dokumentarne in bolj faktografske, kar bi pripomoglo k njihovi objektivnosti. V slovenski družbi smo še daleč od konsenza o tem obdobju, duhovi se (še) niso pomirili, postopki za tako imenovano spravo še vedno potekajo in bodo še dolgo, zato v takšnem družbenem ozračju tudi javna RTVS ne more istočasno zadovoljiti različnih pogledov na to zgodovinsko obdobje.«

»Dokumentarec Tu je paradiž! sem pričakoval z veseljem, a na koncu sem ugotovil, da gre za tipično SDS propagando: kar je "dobrega" preskoci, kar je "slabega" povdari. Prispevek me bolj spominja na italijanske srednjeevropske učbenike 18. in 20. stoletja. Tako boste npr. o fojbah prebrali na 5 straneh, o njihovih koncentracijskih taboriscih (kamor je koncalo mnogo Slovencev) pa niti stavka. Saj dejstev ne zanikajo, a tudi omenjajo jih ne! Na podoben način je bila izbrana vsebina za omenjeni prispevek. Zal!« (V. G.)

Širše pojasnilo je podal **Andraž Pöschl**, urednik Dokumentarnega programa: »Gre za žanr dokumentarnega eseja, ki je nastal v sodelovanju med avtorico iz Informativnega programa TVS in uredništvom Dokumentarnega programa. Gre za dokumentarni princip, ki se je v svetu razvijal od polovice 20. stoletja naprej, pri produkciji pa izstopa avtorjev pogled na izbrano tematiko, ta pa je lahko bodisi intrigantna človeška usoda ali pa vprašanje s področja okolja, zgodovine ali sodobnih fenomenov. V tem primeru je šlo za izviren avtorski preplet tako zgodovine kot v zadnjem poglavju tudi sedanosti. Največja težava seveda je, da smo morali to vizijo utiriti v 50-minutno formo, dolžino domačega osrednjevečernega dokumentarnega termina. S tem je žal, kot opažajo gledalci, odpadlo kar nekaj zgodovinskih poglavij iz 200-letnega zgodovinskega pregleda. Razumem gledalce, ki menijo, da vsa dejstva niso bila izpostavljena, a to žal zavoljo minutaže ni bilo mogoče.«

1.3. ŠPORTNI PROGRAM

Odzive na televizijske športne vsebine je mogoče strniti v štiri skupine: (1) mnenja o komentiranju športnih dogodkov, (2) kritike križanja športnih vsebin oziroma športnih prenosov in oglasov, (3) neenakomerna zastopanost športov, (4) protesti, ker nacionalna televizija ni prenašala košarkarskega prvenstva.

Komentiranje športnih dogodkov

Gledalci športnih prenosov so tudi zelo pozorni poslušalci komentatorjev, zelo kritični so do napak v podatkih in izgovoru (več o tem v posebnem poglavju o jezikovni kulturi).

»Poleg tega, da nas televizija dobesedno utruja z neskončnimi reklamami čez vso mero, ob gledanju športnih dogodkov moramo poslušati še neskončno in nepotrebno blebetanje in komentarje v stilu "odziv materiala je dober" - halo? Mimogrede: ali je komentatorjem naloženo, da ne smejo niti za hipec utihniti?« (I. K. R.)

Odgovor **Mihe Žibrata**, odgovornega urednika Športnega programa TV Slovenija: »"Odziv materiala" je najbrž res malce neposrečen izraz, je pa izraz, ki ga smučarji uporabljajo. Naš strokovni komentator je bil vrhunski smučar /mimogrede ima tudi zmago v svetovnem pokalu/ in pač uporablja smučarsko izrazoslovje. In ne, nikomur ni naloženo, da ne sme niti za hipec utihniti. Tu se z vami strinjam; včasih je govorjenja res preveč.«

»Komentator ekipne tekme v smučarskih skokih je enega od skokov pospremil z besedami "bye bye, Češka". Njegova izjava sodi v čase pred in med drugo svetovno vojno, na tisto stran, ki je terorizirala Evropo, njene države in narode. Osnovna ideja ekipnega športa ni teptanje in prehitevanje drugih držav udeleženk, ampak spoštovanje vseh ekip ter tekmovanje v duhu sožitja med državami in narodi.« (A. S.)

Odgovor urednika Športnega programa **Mihe Žibrata**: »Komentator je res dejal, kot ste zapisali. In res je tudi, da je takšna izjava lahko neprimerna. Je pa ne bi povezoval z drugo svetovno vojno, teroriziranjem Evrope in njenih narodov ter držav. Kot verjetno veste, je šlo za to, ali bo Slovenija prehitela Češko ali ne, in ob vsem reporterskem navdušenju, da ji je to uspelo, se prikrajejo tudi podobne izjave.«

»Komentator nogometne dogodke spremlja izrazito navijaško (npr: v včerajšnjem prenosu je nogometaše NK Maribora označil kot "naše nogometaše, slovenske šampione"). Verjamem da ima vsak posameznik svoje preference, a menim, da se le te ne bi smele pokazati v športnih prenosih, v kolikor - seveda - ni govora o reprezentanci.« (P. K.)

Odgovor urednika **Mihe Žibrata**: »Teško bi pritrdil, da je kolega kakšen strasten navijač ene ali druge ekipe. Sami veste, obe strani zadovoljiti s komentarjem je skorajda »misija nemogoče«. In, strinjam se tudi, da je bilo včerajšnje razglabljanje o tem, koliko golov mora ob izidu 1:1 doseči Maribor, popolnoma odveč.«

Prekrivanje športnih vsebin oziroma prenosov in oglasov

Veliko odzivov je bilo zaradi zamika v predvajanju posnetka decembrske prireditve Športnik leta. Pritožniki so se čudili, zakaj je nacionalna televizija neposredno prenašala nogometno tekmo, ne pa prireditve Športnik leta.

»Športnik leta je enkrat na leto. Poklon vsem slovenskim športnikom, ki so naše ime ponesli po svetu in nas skozi leto razveseljevali. Da se poklonimo njihovim rezultatom, težkemu garanju, odrekanju. Vi pa predvajate nogomet med dvema nepomembnima ekipa, ker je pač podaljšek. Z dvema besedama : NACIONALNA KATASTROFA.« (G. Z)

Odgovor **Mihe Žibrata**, odgovornega urednika Športnega programa TV Slovenija:
»Najprej naše iskreno opravičilo zaradi neljubega zapleta z nogometom in prireditvijo Športnik leta. To, kar se je zgodilo, je nedvomno slabo. Seveda, če bi se nogomet končal brez podaljškov, bi bili obe zadevi neokrnjeni, tako pa ... Sam sem na takšen morebitni zaplet opozoril, a je bila odločitev, da gremo v primeru podaljškov v Cankarjev dom z zamikom. Prenos nogometne tekme je sicer naša pogodbeno obveznost, a nas to v celoti ne opravičuje, da je bila prireditev Športnik leta predvajana z zamikom. Zavedamo se, da so slovenski športniki pravi ambasadorji Slovenije v svetu in da si še kako zaslužijo primerno pozornost in obravnavo. Takšno pozornost in obravnavo jim sicer v naših prenosih in dnevnoinformativnih oddajah tudi namenjamo. Tokrat nam je, tudi zaradi spleta okoliščin, spodletelo. Vsem slovenskim športnikom in ljubiteljem športa se zato še enkrat opravičujemo.«

Mnenje varuhinje: »Križanju programskih vsebin se ni mogoče v celoti izogniti, zlasti v športu, saj so velikokrat posledica nepredvidenih zamud (podaljški, prekinitve zaradi poškodb ali vremenskih razmer itd.), tesnih urnikov, pogodbenih obveznosti ali drugih okoliščin, na katere RTV Slovenija nima vpliva. V primerih, kjer je mogoče tehtati o prioritetah ali vnaprej predvideti programsko prekrivanje, pa je smiselno poiskati rešitve, ki so po uredniški presoji v večjem interesu gledalstva.«

»Razumem, da oglasi "morajo" biti, toda "posiljevanje" z njimi med oddajami in športnimi prenosi je za nas gledalce nesprejemljivo. Danes na primer se je z oglasi prekinjalo tekmo v biatlonu, pa popoldan tudi tekmo v ekipnih skokih iz Zakopan. Zaradi tega nismo videli prvega skoka našega skakalca Jerneja Damjana.« (D. S.)

Odgovor urednika **Mihe Žibrata**: »Res nismo imeli v trenutku skoka tistega Jerneja Damjana. Smo ga pokazali kasneje. Zakaj? Zato, ker smo pred tem v živo prenašali tudi biatlon, ki se je s ciljem končal v isti sekundi, kot je bil na vrsti skok Jerneja Damjana. Sicer pa se nam v celi sezoni, v kateri je bilo 150 slovenskih skokov, ni primerilo niti enkrat samkrat.«

»Protestiram, ker je prenos iz Pjongcanga zamudjal 7 minut, zaradi česa so enega skakalca v prenosu zamudili. Menim, da se je zamuda zgodila zaradi zelo dolgega oglasnega bloka.« (J. K.)

Odgovorni urednik Športnega programa **Miha Žibrat**: »Dejansko je bilo tako, da se je ženska skakalna tekma zavlekla zaradi odlične uvrstitve Eme Klinec in posledično smo seveda

v živo prenašali tudi proglasitev. Zato je zmanjkalo časa za že plačane oglase in smo z njimi zamudili sam začetek moške tekme.«

»Če vodstvo RTV in športnih prenosov ni sposobno prenose in reklame pravilno uskladiti, potem se naj umakne drugim. Prav vse športne prekinjate z reklamami in potem zamujate z nadaljevanjem prenosov.« (N. L.)

Odgovorni urednik Športnega programa **Miha Žibrat**: »Sam nisem zaznal kakšnih posebnih težav s koordinacijo med oglasi in prenosi. Pri skokih smo resda dvakrat /kolikor vem/ malo zamudili skakalca iz Kazahstana, ki pa je bil v celoti takoj zatem v počasnem posnetku. Enostavno se sem ter tja ne da vsega uskladiti. V t. i. "running order", ki ga pripravijo organizatorji športnih prireditev, so zapisane prekinitve med posameznimi tekmami, ki pa večkrat ne držijo. Organizatorjem se denimo pri skokih /verjetno je pripomba merjena nanje/ mudi in se ne držijo predvidenih prekinitvev oziroma t. i. "breakov". To se dogaja večkrat, ko se bojijo vetra etc. Tako je bilo tudi v soboto. In ko se to dogaja, smo res nemočni. V PGM (dnevni režiji Televizije Slovenija) pa se s pomočjo našega dežurnega koordinatorja še kako trudijo, da vse reklame objavijo pravočasno in brez škode za neposredni prenos.«

Mnenje varuhinje: »Zamuda zaradi oglasov in včasih že sam vtis zamujanja, ker začetek programa ne sovпада z napovedjo v sporedu, pri gledalcih vzbujata jezo in nerazumevanje. Pri pritožnikih prevladuje prepričanje, da javna televizija s predvajanjem TV-prodaje ravna nezakonito, ne razumejo razlike med oglasi in TV-prodajo, predvsem pa menijo, da so oškodovani, saj plačujejo RTV-prispevek, v zameno pa na TV dobijo oglase in zamude v sporedu. Vodstvu in pristojnim priporočam, da so pri koordinaciji vsebin in oglasov čim bolj skrbni, predlagam tudi razmislek o uvrščanju oglasov v pasove (npr. v čas športnih prenosov), ko ni mogoče vnaprej predvideti, kdaj bodo prekinitve in kako dolge bodo. Predlagam tudi analitično razpravo o razmerju med finančno koristjo, ki jo ima RTV, in morebitno škodo, ki jo utrpí ugled RTV. Pri tem varuhinja nima namena posegati v poslovne odločitve, polemizirati s finančnimi argumenti ali problematizirati zakonskih podlag za oglaševanje oziroma predvajanje TV-prodaje, saj bi bilo to v nasprotju z njenimi pooblastili.«

Neenakomerna zastopanost športov

Občasno gledalci izražajo obžalovanje, ker nekaterih športov ne morejo spremljati v prenosih na nacionalni televiziji (motoristične dirke, formula). Opozarjajo tudi, da so nekateri športi prezrti in potisnjeni v ozadje, čeprav slovenski športniki v njih dosegajo vrhunske rezultate (balinanje, jadralno letalstvo).

»Rtv slovenija je o velikem uspehu naših balinarjev, objavila samo 30 do 40 sekund in to objavili so čisto na koncu športne oddaje. Kar je zelo žalostno škandalozno o košarki ure in ure o nogometu in rokometu in drugih športih pa cele ure o tem športu pa le 30 do 40 sekund in to čisto na koncu oddaje in to tako kot da poročajo o čisto navadnih ligaških rezultatih, ne pa o velikanskem uspehu naših balinarjev z 3 zlatimi kolajnamami 1 srebrno kolajno in 2 bronastima kolajnamami.« (D. K.)

Iz odgovora odgovornega urednika Športnega programa na TV Slovenija **Mihe Žibrata**: »Najprej: do nobenega športa nimamo diskriminatornega odnosa! Težava pri tovrstnih prvenstvih je, da nimamo prav nobene slike /smo TV!/. Objavljali pa smo. In ker smo se zavedali, da je to premalo, smo šli naše odlične balinarje tudi posnet in pripravili obširen prispevek z izjavami Davorja Janžiča, Anžeta Petriča in selektorja Aleša Škoberneta. Na MMC pa so objavili širši prispevek.«

»Za vas vse tudi ni bilo pomembno moje sporočilo - preberite kdo vse ga je dobil - s katerim sem vas obvestil, da imamo Slovenci med svetovno jadralsko smetano svojega predstavnika na desetem mestu (...) Šahisti pravijo" Na potezi ste".« (P. M.)

Iz odgovora pristojnega urednika **Mihe Žibrata**: »Po skupni uredniški presoji je objava korektna in ni bila v »nekem zapuščenem rovu trboveljskega rudnika«. Tudi v poročilu varuhinje je zapisano: »Dogovorjeno je bilo, da bo tej panogi posvečene več pozornosti na Multimedijški platformi RTV Slovenija«. Tako bomo delovali tudi v prihodnje.«

Športni dogodek leta brez nacionalne televizije

Zakaj TV Slovenija ne prenaša košarkarskega in odbojkarskega evropskega prvenstva, so spraševali številni gledalci. Zlasti čustveni so bili odzivi ob odličnih igrah slovenske košarkarske reprezentance, ki jih je prenašala komercialna televizija.

»Zanima me, zakaj je RTV Slovenija, oz. le TV Slovenija pravice tega pomembnega prvenstva prepustila komercialni televiziji. Ali ne bi mogel biti prvobitni interes nacionalne televizije publiko prinesiti možnost ogleda tekem, ki so za košarkoljubni slovenski narod (posledično tudi za narodno zavest) izjemnega pomena. Vendarle je to stvar nacije kot take. Ali TV Slovenija ne vidi več interesa v tem?« (V. P.)

»Moja teza je, da je spremljanje državnih reprezentanc v interesu vseh gledalcev in poslušalcev (komercialni radiji niso zainteresirani za prenose pa jih tako ali tako opravlja Radio Slovenija) in mora biti le-tem tudi dostopno vsem uporabnikom državne televizije oz. vsem državljanom.« (T. K.)

Pritožniki so prejeli pojasnilo odgovornega urednika Športnega programa **Mihe Žibrata**: »TV Slovenija košarkarskega evropskega prvenstva ni »prepustila« komercialni televiziji. Bili smo postavljeni v položaj, ko se za TV-pravice pravzaprav nismo mogli pogajati po normalnih, ustaljenih in sprejetih poteh. TVS se je za evropsko prvenstvo zanimala že lani po končanih kvalifikacijah in pred žrebom za samo EP. Žal je FIBA prodala pravice za področje bivše Jugoslavije agenciji, ki je s potrebnimi odgovori odlašala 2 meseca, nato pa nas /ko smo obiskali njihov sedež/ enostavno obvestila, da so TV-pravice prodali. Ni bilo, kot je to v navadi in splošno sprejeto, razpisa /tenderja/, nismo izvedeli niti, koliko bi morali za TV - pravice plačati, običajnih pogajanj sploh ni bilo. Lahko bi rekli, da so bile TV-pravice prodane »pod mizo«, brez možnosti, da bi se TVS zanje borila. Verjemite, da bi se.«

Mnenje varuhinje: »Odzivi kažejo, da številni gledalci niso vedeli, zakaj TV Slovenija ni prenašala tako velikega športnega dogodka, na katerem se je koval nacionalni ponos in za katerega so številni poudarjali, da je v medijskem smislu v javnem interesu (glej tudi

varuhinjinino poročilo za avgust). Zlasti v telefonskih stikih se je pokazalo, da gledalci tudi ne razumejo razdelitve slovenskega medijskega trga, vloge in zakonskih dolžnosti RTV Slovenija, finančne stvarnosti ter licenc in pravic za prenos. Ker tega niso vedeli in razumeli, so si ustvarili mnenje, da se je RTV Slovenija namenoma odrekla prenosom (ob košarki še odbojke in dela nogometa), da ne ravna dovolj skrbno s prihodki od RTV-prispevka in ne skrbi dovolj za svoje gledalce ali jih celo podcenjuje. Pojasnila o dejanskih vzrokih so sprejemali z razumevanjem in hvaležnostjo. Menim, da bi bilo ob podobnih primerih v prihodnje treba več pozornosti nameniti informiranju, pojasnjevanju in odzivanju, da bi bili gledalci s pojasnili pristojnih pravočasno in prek vseh RTV-kanalov seznanjeni, ne le o stanju neke zadeve in vzrokih zanj, ampak tudi o prizadevanjih za spremembe in izboljšanja.«

1.4. RAZVEDRILNI PROGRAM

Največ od skupaj 74 odzivov je bilo na (1) Emo oziroma sodelovanje na izboru za pesem Evrovizije, veliko je bilo tudi (2) kritičnih mnenj o razvedrilu na nacionalni televiziji, z občasno pohvalo kvizu Kdo bi vedel in Vikend paketu ter dokumentarcem o Magnificu in Desi Muck. Predvsem pa je bilo mnogo sporočil, česa je preveč ali premalo, (3) med drugimi zadevami so izstopali protesti zaradi sprememb v programski shemi.

Emo 2017

Med sporočili je bilo nekaj pohval na izvedbo, največ pa je bilo kritik, predvsem na jezik izvajanih skladb, a tudi na vodenje, stroške, glasovalni sistem, zmagovalno skladbo.

»Nehajmo zapravljati denar za EMO. Kako naj Slovenijo predstavlja pesem v angleščini? Ali res ne cenimo svojega jezika? RTV nima denarja za več potopisnih in izobraževalnih oddaj, lahko pa zapravlja za "spektakel", ki je, po mojem mnenju, vse prej kot to.« (F. B.)

Uredništvo Razvedrilnega programa je pripravilo obširno pojasnilo (v celoti je objavljeno v varuhinjinem poročilu za februar). Poudarek: »Poudarjamo, da je Pesem Evrovizije največje evropsko glasbeno tekmovanje in da ta festival ni ravno priložnost za promocijo nacionalnih jezikov, pač pa je v ospredju sodobna popularna glasba. Najbrž je vsem v Evropi jasno, da imamo Slovenci (in vsi ostali narodi, ki sodelujejo) svoje nacionalne jezike, na katere smo ponosni, a ko gre za tekmo, je pomembno, da tekmovalcev dodatno ne omejujemo, ampak jim v 'športnem duhu' dovolimo, da se pokažejo tako, kot sami želijo, in da ne občutijo nobenega dodatnega bremena, ki bi jih pri tem oviralo. V vsakem primeru zastopajo Slovenijo, slovensko ustvarjalnost, talent, ambicije. Zanje navijamo Slovenci, imamo priložnost kaj povedati o sebi, nastopati v razglednicah, ki jih vidi 200 milijonov ljudi.«

Mnenje varuhinje: »K negovanju slovenskega jezika RTV Slovenija zavezujejo zakon, poklicna merila, programski standardi. Kljub temu bi bilo pretirano sklepati, da enkratni televizijski projekt znotraj ogromnega obsega domače RTV-produkcije na letni ravni, in ob tem še v šov formatu, ki je namenjen razvedrilu, že ogroža materinščino ter gledalcem in poslušalcem krati pravico do spremljanja programov v slovenskem jeziku. Zastavlja pa se vprašanje, ali bi ustvarjalci v pripravljalni fazi lahko občinstvu bolj pojasnili načrtovan potek, naravo in pravila projekta. Kot morebitno koristno smernico za avtonomno načrtovanje

podobnih projektov v prihodnje pa omenjam, da je bilo v telefonskih odzivih večkrat predlagano, naj izvajalci pripravijo dve različici pesmi – v domačem in tujem jeziku.«

»Zanima me, ali je res možno glasovati za eno pesem tolikokrat kolikor hitro pač lahko tipkaš ali celo da namesto ljudi to lahko delajo računalniki? Kajti milsil sem, da vsakemu dovolite glasovati samo enkrat.« (G. V.)

Podrobna analiza, ki so jo pripravili **Luka Zebec**, **Ivanka Brajović**, **Natalija Gorščak** in **Mario Galunič**, je pokazala, da bi bile zlorabe načeloma mogoče, da pa na Emi niti po načelu »en klic en glas« pri vrhu lestvice ne bi bilo spremembe. Pomembno dejstvo je, da na Emi nikoli ni bilo rečeno, da se sme glasovati le enkrat.

Odgovorni urednik Razvedrilnega programa **Mario Galunič** je upošteva kritike gledalcev glede anglizacije Eme pripravil predlog za rešitev »jezikovnega problema« na EMI in pesmi Evrovizije – in sicer bi izvajalci pesem morali na predizboru zapeti v slovenščini, na izboru pa v jeziku, v katerem bi se želeli predstaviti na Eurosongu (dokument je v celoti objavljen v varuhinjinem poročilu za april).

Kaj je razvedrilo?

Gledalci so zatrjevali, da pogrešajo »kakovostno razvedrilo«, izražali so razočaranje »nad ravnjo« razvedrila ter pogosto tudi glasbe v razvedrilih oddajah. Večkrat kritizirane oddaje so bile Slovenski pozdrav, Silvestrski pozdrav, prenos Viktorjev, Vse je mogoče.

»Včasih je bila RTV Slovenija elitna, zdaj jo v mogočem prekašajo komercialne televizijske hiše. Vse to poneumljanje na TVS je dokaj blizu resničnostnim šovom, mi pa še kar ponižno plačujemo naročnino. Le kdaj se bomo uprli?« (M. D.)

»Prosim, odresite nas tovrstnih silvestrskih oddaj. Kot redni gledalec TvSlo sem sicer vaje nivoja zabavnih oddaj, ampak letosnji silvestrski koncert je pa res nekaj obupnega.« (M. V.)

»Naj tokrat za spremembo izrečem besedo pohvale. Meni in tudi še nekaterim je bila kar všeč oddaja Kdo bi vedel in bi se je želeli tudi v jeseni.« (M. F.)

»Oddaja Vse je mogoče po kvaliteti ne sodi na program RTV SLO in je po mojem mnenju kvarila celotno podobo RTVSLO. Gre za ceneno razvedrilno oddajo, čeprav verjamem, da so bili doseženi honorarji visoki. Oddaja je vsebovala toliko "narejenega" smeha, ki ne sodi v današnji čas in menim, da je bila oddaja RTVSLO resnično v posmeh.« (M. P.)

Primer odgovora odgovornega urednika **Maria Galuniča**: »Žal nam je, da vam oddaja Vse je mogoče ni (bila) všeč, do nas so namreč že po prvi oddaji prišle številne pozitivne kritike, ljudem je bila všeč predvsem pozitivna naravnost oddaje, igrivost in smeh, ki ga sproža. Oddajo so gledalci tudi nagradili z odlično gledanostjo. Naj povem, da je oddaja Vse je mogoče imela številno in zvesto publiko in da je bila najbolje gledana redna oddaja celotne naše televizije. Seveda dopuščam možnost, da ni vsem všeč, in gotovo je res, da je lahko tudi

boljša in da je v njej bilo tudi kaj narobe. Se pa zavedamo, da nobena oddaja ne more biti všeč vsem, pri oddaji Vse je mogoče smo ciljali na mlado publiko, aktivno prebivalstvo, ki ceni kvalitetno improvizacijsko igro, humor, aktivne igre in čisto sproščeno zabavo, ki nas druži, sprosti, zabava. Po raziskavah gledanosti je bila oddaja med mladimi in otroki pravi hit.«

»Gledam prenos podelitve viktorjev in nastop Borisa Kobala. Prostaške kletvice, vulgarne kvante, kvazi humor, ki se mu jaz ne smejem. In na srečo, da mi na taki prireditvi ni treba biti, se mi ni treba prisilno hahljati. Kisel smeh prisotnih je bil res bizaren.« (R. F.)

Pojasnilo odgovornega urednika **Maria Galuniča**: »Tudi nam je žal, da organizator oziroma producent prireditve (Večer revije, d. o. o.) ni znal ali zmogel zagotoviti dostojnega nivoja govorne besede na prireditvi. Šlo je namreč za prireditev zunanjega organizatorja, ki jo je naša televizija zgolj prenašala. V scenariju, ki smo ga dobili v potrditev, pa neprimernih besed, kletvic ipd. seveda ni bilo in je bil ta nastop (in še marsikaj drugega) tudi za naše uredništvo neljubo presenečenje.«

Iz mnenja varuhinje: »Kletvice, vulgarnosti in nižji pogovorni jezik ne sodijo v program javne televizije, gledalci upravičeno pričakujete kakovostne oddaje in primerno kulturno raven tudi v razvedrilnem programu oziroma v satiričnih vložkih. Programski standardi in poklicna merila morajo veljati za vse nastopajoče v programih RTV Slovenija, ne glede na to, ali gre za hišno ali zunanjo produkcijo. Predlagam, da pristojni sklepajo trdnejše dogovore z zunanjimi producenti, ko TV Slovenija le prenaša neki dogodek, in tako preprečijo ponovitve takšnih primerov.«

Oddaje, ki se ukinjajo in »samofinancirajo«

Ostra korespondenca je potekala o oddaji Ambienti. Protestirali so tako gledalci, ki so menili, da gre za prikrito oglaševanje, kot tisti, ki so ob napovedani ukinitvi menili, da je bolje, če nacionalna televizija še naprej predvaja oddajo, ki se »samofinancira«, kot če bi kultura bivanja izginila iz programov TV Slovenija. Odmevala je tudi ukinitve oddaje Aritmija.

»Slab dan! Prebral sem, da se ukinja Aritmija (stroški, ekonomski razlogi itd.). Verjetno želite, da vam verjamem(o). Žal v tem, ako je res, vidim dosti bolj nevaren trend – ukinjanje slovenske nacije. Moramo res spet na nivo naroda? Ravno kulturna raznolikost nas dela evropski narod. Če se javna televizija odreka temu, se spravlja na nivo komercialnih postaj.« (J.K.)

Direktorica TV Slovenija **Ljerka Bizilj**: »Z odgovorno urednico Kup smo se dogovorili, da bomo več vsebin o urbani glasbi vključili v kulturno-umetniški program, sploh po novem letu, že zdaj pa se kolegica Pavlin angažira v mladinskem programu.«

Iz odgovora **Maria Galuniča**, odgovornega urednika Razvedrilnega programa: »Ekipi je bilo ponujeno, da se v tej sezoni naredi manj oddaj in da se le-te začnejo kasneje. V prihodnosti bomo morali zaradi omenjenih omejitev 'ugasniti' še kakšno oddajo, tega ne

skrivamo. Nikakor pa ne ukinjamo vsebin, ki jih je predstavljala Aritmija, saj se zavedamo, da mora javna televizija poskrbeti tudi za tovrstno ustvarjalnost.«

Iz odgovora **varuhinje**: »Pojasnjujem, da sem že v nekaterih prejšnjih primerih vodstvo opozorila, da morajo biti gledalci jasno in nedvoumno obveščeni, kakšni so vzroki za morebitne spremembe programa, krčenje ali ukinjanje oddaj. In da odsvetujem ad hoc spremembe, ki begajo javnost. Takšno je bilo tudi moje priporočilo ob pripravah na Programsko-produkcijski načrt 2018.«

»Oddaje Ambienti se spreminjajo v PR izdelovalcev his, kopalnic in pohistva. Visek je bila oddaja 8. aprila. Reklama za lesene montazne hise nekega razmeroma neznanega podjetja je bila neokusen PR, kar si javna televizija ne bi smela privosciti. Tako skozi zadnja vrata podaljšujete blok reklam. Skoda. Zaustavite to sramoto ali pa dajte oddaji pravi izobrazevalni in vzgojni namen.« (I. B.)

Odgovor je pripravil urednik Razvedrilnega programa **Mario Galunič**: »Da bomo zadostili resnici, bi radi pojasnili, v kakšnih okoliščinah nastaja oddaja Ambienti (ni edina na naši TV). Gre za oddajo, ki se ne financira iz proračuna TV Slovenija, ampak si išče denar na trgu sama. Oddaja ni izobrazevalnega značaja in zato je pod njo podpisano uredništvo Razvedrilnega programa. Nikakor ne gre za PR ali prikrito oglaševanje, saj gre v oddaji za povsem legalno 'umeščanje izdelkov' oziroma product placement. Oddaja je narejena na ključ, kar je razvidno iz špice. Ker je zanjo potrebno poiskati vsa sredstva na trgu, in sicer za celotno vrednost oddaje, je omenjeno umeščanje izdelkov, ki ga gledalec razume kot PR, nujno. To je tudi ustrezno označeno (velika črka P na začetku in koncu oddaje ter po oglasih). V okviru Razvedrilnega programa TV SLO je takih oddaj še nekaj (Bleščica, Avtomobilnost, Na lepše).«

»Ker lastniki slovenskih medijev na splošno nimajo posluha za arhitekturo kot kulturo in tudi sicer za poslanstvo kulturnega in splošnega ozaveščanja ljudi, preostane zagretim novinarjem pogosto le »poroka« s trgovci. Arhitekti bi raje videli v oddaji vrhunsko arhitekturo podobno kot omenjena vrhunska moda, ki pa je v resnici pogosto preveč oddaljena od čutenja in razumevanja večine ljudi in jo, kot tako, ne bi bili pripravljene sprejeti. Torej bi bila takšna oddaja namenjena le ozkemu krogu poznavalcev ali prepričevanju že prepričanih.« (P. G.)

Natalija Gorščak, pomočnica direktorice TV Slovenija: »V Razvedrilnem programu TV SLO so v tej sezoni skrbeli za 4 oddaje, za katere morajo stroške produkcije in avtorstva, vključno z DDV, pokriti producenti s prihodki na trgu. Vsem štirim producentom (producentom oddaj Ambienti, Avtomobilnost, Pregreha brez greha, Bleščica) smo pred tednoma sporočili, da jim v tem trenutku ne moremo obljubiti pogodbe za jesensko sezono (pogodbe namreč sklepamo za vsako sezono posebej). Priprava rebalansa Programsko-produkcijskega načrta RTV Slovenija 2017 namreč ne omogoča natančnega načrtovanja programske sheme, ob tem pa je tudi nekaj nejasnosti glede spoštovanja pravil, povezanih z umeščanjem izdelkov in oglaševanjem v teh oddajah (glede na odločbe Akosa).«

Iz odgovora **varuhinje**: »Tudi na podlagi vašega pisma sem vodstvo TV Slovenija pozvala, naj premisli, kako bo tematika arhitekture, oblikovanja in kulture bivanja bolj

integrirana v programe, predvsem pod okriljem matičnih uredništev znotraj Kulturno-umetniškega programa, tako z izobraževalnega kot kulturno-umetniškega in ustvarjalnega vidika. Dejstvo, da je oddaja Ambienti nastajala kot zunanja produkcija pod okriljem Razvedrilnega programa, me je presenetilo že spomladi, ko sem prvič odgovarjala na vprašanje, povezano z oddajo, takrat glede umeščanja izdelkov. V kontekstu t. i. product placementa je oddajo Ambienti obravnaval tudi Akos (zadnja odločba je bila izdana 13. 6. 2017 in je objavljena na Akosovi spletni strani).«

1.5. PROGRAM PLUS

Gledalci so se največkrat odzvali na (1) oddajo Dobro jutro. V odzivih na oddaje Od blizu, Polnočni klub in Zvezdana je bil skupni imenovalec (2) nerazumevanje sproščene formata oddaj (infotainmenta), (3) v zvezi s programsko shemo so se gledalci pritoževali predvsem nad ponovitvami, konec leta pa nad napovedno ukinitvijo Polnočnega kluba.

Dobro jutro

Oddajo so gledalci pohvalili kot aktualno, poučno, pestro in zanimivo. Poudarjali pa so razliko med voditelji, njihovo kulturo nastopanja in oblačenja. Večkrat jih je zmotil izbor gostov. Velikokrat so izražali nejevoljo ob spremembah poteka oddaje oziroma rednih rubrik ter obsega oglasnih blokov. Prosili so, da bi v sporedu podrobneje napovedovali vsebino. Pobudo, da bi vsebino oddaj Dobro jutro podrobneje napovedovali v sporedu, so v uredništvu uresničili marca; od takrat v spored na spletu in teletekstu dan vnaprej podrobno vpisujejo vsebine po posameznih urah.

»Oddaja mi je všeč toda lahko pa bi nekaj denarja prihranili s tem, da nimate toliko gostov. Lahko bi bila dva ali največ trije in bi bile daljši komentarji oziroma nasveti. Tudi oglase bi morali črtati saj niste komercialka. Plačujemo vas in to je to ...« (I. Š.)

Primer odgovora urednika oddaje in pozneje odgovornega urednika Programa plus **Roka Smoleja**: »Oddaja Dobro jutro je mozaična oddaja, pravzaprav program, v treh do štirih urah živega programa se lotimo najrazličnejših tem, ki zahtevajo večje število gostov. Številni gledalci nam sporočajo, da oddajo Dobro jutro radi gledajo predvsem zaradi raznolikosti vsebin in zelo različnih informacij in nasvetov, ki jih dobijo ob spremljanju oddaje. Seveda se v uredništvu močno trudimo pravilno presoditi, koliko časa namenimo gostovanju določenega gosta oziroma določeni temi. V večji meri nam to uspeva, včasih pa tudi ne, saj je veliko odvisno od gostov samih. Gledalcu želimo pojasniti še, da število gostov ni povezano s stroški, saj v oddaji Dobro jutro gostov ne honoriramo za nastope.«

»V Dobro jutro so pripravili pogovor o "obveznem ali priporočljivem cepljenju". Popolnoma jasno je, da je ustvarjalce oddaje vodila obljuba kontroverznosti in provokativnosti in s tem gledanosti, za katero pa se še niso zavedeli, da sodi na bolj komercialne programe, ki seveda v velikem delu – za razliko od RTV – niso financirani iz državnega denarja. (...)Da bi ustvarjalci oddaje – in zlasti voditelj – kdaj razumeli, da je nekaj mnenje, drugo pa dejstvo, o katerem ni možno nobene razprave (pogovor bi se lahko vrtel o stranskih učinkih cepljenja, ki sicer v omejenem obsegu res obstajajo, a ne o tem, ali je cepljenje smiselno ali ne, saj so znanstveni izsledki jasni) sicer ni

pričakovati, zato je to pismo tako ali tako samo kaplja v morje neprofesionalnosti in psevdoznanstvenosti jutranjega programa vaše hiše.« (B. I.)

Pojasnilo je pripravil urednik oddaje **Rok Smolej**: »Tema o cepljenju je bila obravnavana v rubriki Porota, katere namen je soočanje različnih argumentov. (...) V Poroti o cepivih smo soočili različna mnenja, ker očitno v naši družbi obstajajo, in povabili več predstavnikov stroke ravno z namenom, da bi te mite in polresnice razbili. Se pa strinjamo, da bi voditelj lahko še bolj jasno potegnil črto med strokovnjaki in nasprotnico, kljub temu, da je v oddaji poudaril, da dr. Mateja Črnič nima medicinskega znanja, temveč znanstveni doktorat. V oddaji Dobro jutro absolutno dajemo prednost uradni stroki, večinoma gostimo zdravnike uradne medicine, sodelujemo celo s stalnimi strokovnimi sodelavci s področja uradne medicine, kadar pa gre za približevanje alternativni in zdravilstvu, so gledalci na to jasno opozorjeni (na primer v rubriki o zeliščarstvu) in pozvani, naj se posvetujejo z zdravnikom.«

(Nerazumljen) infotainment

Kritična sporočila so bila povezana z nerazumevanjem žanrov, saj so gledalci tudi v oddajah sproščenega oziroma poznovečernega formata, kot so Polnočni klub, Od blizu in Zvezdana, pričakovali »manj kramljanja« ter poglobljen, kompetenten in strokoven pogovor. Zmotila sta jih tudi izbor tematik in zorni kot obravnave.

»Spoštujem gospoda Nicka Vujičića in zgodbo njegovega življenja in njegovih rešitev. Ampak je samo ena od možnosti. In spoštovana gospa Zvezdana tega ni bila sposobna videti in prikazati profesionalno pravilno. Resnično ne maram, da je ena od religij (tokrat rimokatoliška cerkev) zgodbo gospoda Vujačića izkoristila za širjenje svoje ideologije in da je pri tem voditeljica oddaje sodelovala ter celo skupaj z gospodom izpeljala del cerkvenega obreda.« (D. M.)

Gledalki je **varuhinja** odgovorila: »Vsekakor želim poudariti razliko v formatih pogovornih oddaj, pri čemer je oddaja Zvezdana že po zasnovi intimno-kramljajoča-poznovečerna oddaja z avtorskim pečatom, neke vrste »late night show«, v katerem voditelj v interakciji z gostom govori tudi o sebi, o svojem pogledu na svet. Oddaja nastaja pod okriljem Programa plus, in ne morda Informativnega ali Kulturno-umetniškega programa. Od pogovora z istimi sogovorniki v informativnih ali kulturnih oddajah, ki jih vodijo poklicni novinarji in eksperti področij, bi vsekakor pričakovali več, najmanj poglobitev v temo in kritično distanco. Tako kot pravite: podobne zgodbe je »mogoče prikazati drugače in predvsem profesionalno«. Ali nacionalka oddaje, kakršna je oddaja Zvezdana, (nujno) potrebuje ali ne, je vprašanje, o katerem se kot varuhinja ne morem izrekat.«

»Po mojem mnenju je nedopustno, da direktor RTV v intervjujih toži, kako hiši primanjkuje denarja za npr. produkcijo igranih oddaj in podobnega, obenem pa se namenja denar tovrstnim vsebinam, ki so pravi porog znanosti, racionalnosti in »zdravi pameti«, če uporabim priljubljeno sintagmo. (...) Ne gre le za blodnje nekaterih posameznikov, ob katerih seveda tudi ne bi smeli zamahniti z roko, ker nikjer ne piše, da jih mora financirati javni denar, ampak za izjave, ki so v nasprotju z vsemi znanstvenimi ugotovitvami.« (B. I.)

Iz odgovora odgovornega urednika Programa plus, **Roka Smoleja**: »V primeru oddaje Od blizu gre za t. i. "talk show", pogovorno oddajo z razvedrilnim predznakom, kjer je v ospredju osebnost intervjuvanca, njegov odnos do življenja, ustvarjanja, duha časa, ki ga živimo, voditeljica skozi pogovor pravzaprav "ustvarja" intervjuvančev portret. Gre tudi za 2. program TVS, na katerem so vsebine lahko posredovane na bolj sproščen način, voditelj pa si v takšnem formatu oddaje lahko privošči tudi bolj avtorski pristop.«

Mnenje varuhinje: »Menim, da je pri medijskem podajanju znanstvenih in strokovnih vsebin treba dajati prednost dejstvom in dokazom pred mnenji ali »resnicami« s področja tako imenovanih »mejnih znanosti«. Menim tudi, da je pri tem pomembno upoštevati žanrske zakonitosti RTV-programov ter s tem razliko med znanstveno poglobljenimi debatami, poljudno ali t. i. infotainment obravnavo. Čeprav se v infotainment žanrih (sproščene, zabavne, razvedrilne oddaje) ne more pričakovati, da bi voditelji in gostje razpravljali na visoki in zahtevni strokovni ravni, je treba tudi v laičnih debatah o znanstvenih temah, zlasti ob podajanju mnenj, ki so v koliziji z znanstvenimi dognanji, poskrbeti, da se s poenostavljanjem ne zmede in zavede gledalcev in poslušalcev. Narobe bi bilo, če bi se v javnosti ustvarilo napačno razumevanje, da gre za znanstveno podkrepnjene trditve. Menim, da ta odgovornost do javnosti (kot je zapisana v programskih standardih in poklicnih merilih) na enak način velja za vse žanrsko raznovrstne programe nacionalne RTV, tudi za tako imenovane »infotainment« žanre.«

O ponovitvah in ukinitvah

Gledalci so večkrat sporočili, da je oddaja Dobro jutro odlična, a so jih kljub temu zmotile večkratne ponovitve, zlasti poleti, ko so bili na sporedu tudi izbori. Veliko je bilo nejevolje, ko se je decembra razvedelo, da po novem letu ne bo več oddaje Polnočni klub.

»Človek ne ve, ali bi se smejal ali jokal, že četrtič ste nam prodajali Dobro jutro, trikrat v ponovitvah, zdaj pa v ponovitvah ponovitev, in za to plačujemo naročnino.« (G. M.)

»Moja pritožba se nanasa na to, da me sredi dneva pozdravljajo z "dobro jutro" - podaljsevanje oddaje Dobro jutro v cel dopoldan (primerjajte do kdaj trajajo taksne oddaje na ZDF, ORF) ali pa sredi belega dne z "dober večer".« (M. B.)

Natalija Gorščak, pomočnica direktorice TV Slovenija: »Ponovitve so ustrezno označene z 'znova', tako da gledalci veste, da gre za ponovitev. Obenem mnogi gledalci dopoldne ali pozno zvečer ne morejo spremljati oddaj in – kar kažejo podatki o gledanosti – v velikem številu spremljajo ponovitve oddaj. (...) V napovedi piše: Poletni izbor, kar pomeni, da gre za izbor – to piše v vsakem opisu v vseh sporedih. V bistvu gre za izbor, na novo montirano zadevo, ki je ne označujemo kot ponovitev oziroma nam je ni treba označevati in nihče na tem svetu kolaža prejšnjih oddaj ne označuje kot ponovitev.«

Mnenje varuhinje: »Menim, da imajo gledalci prav, ko opozarjajo, da oddaja ni ustrezno označena. Glede na to, da gre za izbor oziroma kolaž, morda res ni potrebna oznaka P za ponovitev. Manjka pa kakršna koli časovna identifikacija oziroma informacija o tem, kdaj so vsebine nastale. Ne v špici oddaje ne v sami oddaji ni z ničemer označeno, da gre za

arhivske posnetke in stare vsebine, k zavajajočemu vtisu prispeva dejstvo, da je uporabljena kar običajna špica oddaje Dobro jutro. Brez označb se pri gledalcih ustvarja vtis, da želi TV Slovenija ponovitveno vsebino predstaviti kot izvirno. Pri tem opozarjam na poklicna merila, v katerih je v več točkah natančno zapisano, zakaj in kako je treba označevati arhivske posnetke. Menim, da gre za napako, ki bi jo bilo treba popraviti.«

»Gledam Polnočni klub in slišim, da oddajo ukinjate, čemur odločno nasprotujem. Zgrožena sem in predlagam, da "ukinete" vodstvo, ki se je tako odločilo.« (D. K.)

Rok Smolej, odgovorni urednik Programa plus: »Ni res, da se oddaja Polnočni klub ukinja. V letu 2018 bomo oddajo vsebinsko, uredniško in voditeljsko profilirali in jo z novim naslovom predvajali v soboto zvečer na TV SLO 2 v zgodnejšem – boljšem – terminu. Tako upamo, da bo Polnočni klub dosegel več gledalcev.«

Mnenje varuhinje: »Ukinitev oddaje Polnočni klub oziroma njena nadomestitev z drugačno poznovečerno pogovorno oddajo (z drugačnim naslovom, terminom in voditeljsko zasedbo) se načrtuje od jeseni 2017, v okviru priprave Programsko-produkcijskega načrta. O tem se je – kritično in neposredno – govorilo tudi v poslednjem Polnočnem klubu decembra 2017. Tudi zato menim, da so odgovori gledalcem preskromni, nezadostni in polovični. Menim, da to ne prispeva k stopnjevanju pozitivne napetosti pred uvedbo programske novosti, ampak – nasprotno – spodbuja ugibanja o nejasnih vzrokih in ozadih, ki lahko škodijo ugledu medija, saj se vzbujata vtis, da se gledalcem nekaj jemlje in da si o spremembah ne zaslužijo resnega in poglobljenega pojasnila. Menim, da so gledalci upravičeno nejevoljni, ker ne dobijo vsebinskih odgovorov o vsebinskih vzrokih za spremembo in konkretnih odgovorov na vprašanje, kdaj natanko se obeta sprememba in kakšna. Menim, da gre za nevralgično točko v odnosih med ustvarjalci in gledalci TV-vsebin, ki bi jo morali vodstvo in drugi pristojni v načrtovanju novosti in sprememb upoštevati.«

1.6. RAZNO

V to skupino odzivov spadajo pritožbe zaradi prezrtih tematik, napak v sporedih, ponovitev – zlasti v poletih mesecih.

»To, da NE MOREM gledati novic o življenju rojakov iz FJK na TV SLO prej kot globoko čez polnoč (ob 1h ali ob 2h uri ponoči)! , to da oddajo »Dober dan, Koroška« TV SLO prav s »trudom« vrti v času ko je večina Slovencev še v službi(!), tj. nekje med 13.30 - 15 h po programski shemi nacionalne TV SLO, to, da o Slovencih v Porabju izvem komaj kaj npr. preko oddaje Mostovi in le še s prispevki vašega dopisnika iz Murske Sobote, novinarja g. Bojana Pečka, je svojevrstna žalitev par excellence. Prvič je to žalitev nas ljudi, s strani javnega zavoda RTV Slovenija – ki smo davkoplačevalci Republike Slovenije, in smo, mimogrede, zaradi tega, ker smo lastniki električnega priključka, plačilni zavezanci za obvezen prispevek nacionalni TV, kar je verjetno evropski pravni unikum .Kot drugič pa je to groba žalitev rojakov in njihovega ponosa v sosednjih državah, saj s tem nacionalna TV hiša sporoča, da jim je v resnici – v praksi – eno figo mar zanje!! (...) Mimogrede: Kdaj je nazadnje TV SLO poročala o AVTOHTONIH Slovencih na Hrvaškem?« (M. B.)

Odgovor pomočnice direktorice Televizije Slovenija **Natalije Gorščak**: »Trend vsepovsod po svetu ni getoizacija vsebin, temveč vključevanje vsebin v informativne in ostale oddaje. Drobljenje programa na posamezne skupine gledalcev izključujoče deluje na vse ostale, zato posebnih oddaj ne načrtujemo.«

Iz odgovora **varuhinje**: »Menim, da bom v vlogi varuhinja imela večkrat priložnost na glas opozarjati na to nepravilnost. In tudi več možnosti, da bi bila (u)slušana. Na junijski seji programske komisije za Slovence v sosednjih državah sem spodbudila in podprla člane, da so od vodstva RTV Slovenija zahtevali analizo obsega objavljenih vsebin s to tematiko – ko bodo številke črno na belem, bo lažje argumentirano opozarjati na pomanjkljivosti in možnosti.«

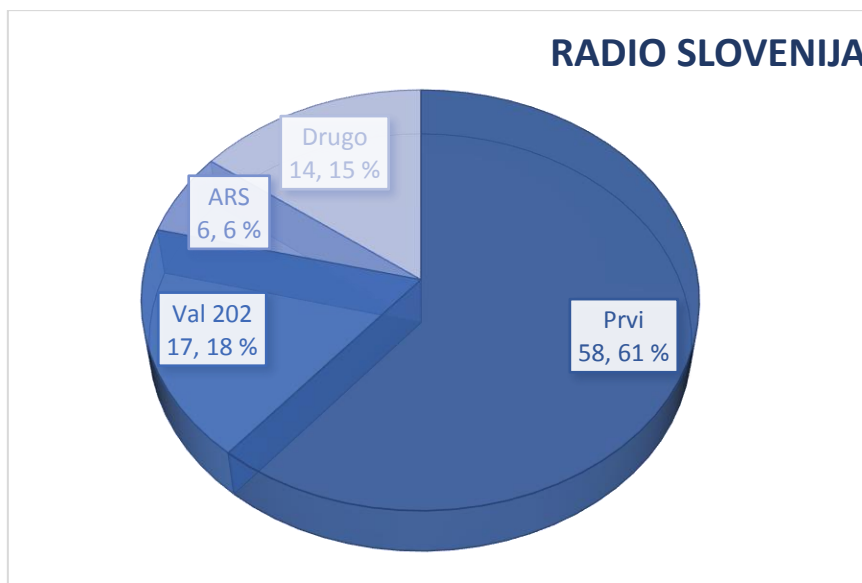
»Neki gospod mi je rekel, da se prav zaradi teh ponovitev boji poletja. Rekel pa je tudi, da imajo ljudje dopuste tudi v proizvodnji in trgovini, a delo v proizvodnji kljub dopustom teče naprej, v trgovini pa tudi čez poletje ne prodajajo solate iz lanske sezone. Kaj pa vi? Bi lahko bilo teh ponovitev malo manj?» (M. M.)

Primer odgovora pomočnice direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak**: »Podatki o premierah in ponovitvah skozi vse leto kažejo, da poleti ni manj ponovitev kot skozi vse leto, torej dopusti ne vplivajo na produkcijo na TV Slovenija. Obenem je poletje čas, ko snemamo oddaje, ki si jih lahko potem ogledate skozi leto, največ je produkcije otroških oddaj. Ravno tako v studiih TV Slovenija poleti študentje AGRFT snemajo kratke študentske filme, tako da nič ne stoji, kot meni neimenovani gospod. (...) Poleti je v Sloveniji pred ekrani v povprečju četrta milijona gledalcev manj kot v ostalem delu leta, zato večina televizij ponavlja oddaje, ki so nastale čez leto, medtem ko smo na javni televiziji zavezani, da imamo v t. i. prime- timeu določeno število premier. Lansko leto smo program poleti oblikovali tako, da smo imeli več premier kot prejšnja leta, saj smo poletje izkoristili tudi za testiranje novih oddaj.«

2. RADIO SLOVENIJA

Radijski medij znotraj RTV Slovenija sproži najmanj odzivov. Na programe Radia Slovenija se je odzvalo 95 poslušalcev, večina na Prvi program. Nobenega sporočila ni bilo v zvezi z Radiem Maribor in Radiem Koper, prav tako ne v zvezi z radijskima programoma italijanske in madžarske narodnostne skupnosti (Radio Capodistria in MMR). Za Radio Slovenia International sta zapisani dve omembi (napačen izgovor krajevnega imena, poročila v tujih jezikih na srednjih valovih). Zlasti v telefonskih klicih poslušalci povedo, da so zvesti poslušalci nekega programa in navajajo pričakovanja, pohvalijo posamezne voditelje in oddaje, govorno kulturo pa izpostavijo kot vzor za druge medije.

Nekaj je bilo tudi odzivov, ki se niso nanašali na specifičen program. Dva sta uvrščena v podpoglavje Razno. Pripombe, povezane z jezikom in izgovorom, so obravnavane v poglavju RTV Slovenija – jezikovna kultura.

2.1. PRVI

Odzive na programske vsebine na Prvem lahko razdelimo v tri skupine: (1) govorne vsebine, (2) glasbena ponudba, (3) program za verujoče.

Govorne vsebine

Poslušalci so se odzivali na posamezne oddaje (npr. Hudo, Nedeljsko dopoldne z Ljerko, Jutranji servis ...), predvsem pa na govorne prispevke v informativnih oddajah (npr. v Radijskem dnevniku, Dogodkih in odmevih). V nadaljevanju je nekaj primerov.

»V Dogodkih in odmevih se je ob predstavitvi končnih deležev podpore volilcev, ki sta jih dosegla predsedniška kandidata, novica takoj nadaljevala v razglabljanje o tem, koliko političnega kapitala za prihajajoče državnozborske volitve si je pridobil poraženec. O odzivu zmagovalca pa niti besede. Poleg reklame za poraženca (izvršene z davkoplačevalskim denarjem) je to nesprejemljivo tudi zaradi nespoštovanja funkcije predsednika države. Navkljub pretežno protokolarni vlogi predsednika je leta predstavnik nas vseh in je zato nedvomno primerno, da v novici o njegovi izvolitvi najprej slišimo njegovo izjavo.« (V. M.)

Odgovorni urednik Prvega **Andrej Stopar** je odgovoril: »Razumem vaš pomislek, ampak v Informativnem programu smo zelo podrobno spremljali kampanjo in oba kandidata in prav nobenemu nismo dajali prednosti. Sploh pa na javnem radiu nikogar ne reklamiramo. Tako smo najbolj poslušano informativno oddajo na Radiu Slovenija – Drugo jutranjo kroniko – v ponedeljek, 13. novembra 2017, začeli z daljšim prispevkom o zmagovalcu in njegovimi izjavami, nato pa temo izida volitev začeli zaokroževati. Oddajo Danes do trinajstih smo začeli z integralnim prispevkom z izjavami zmagovalca in poraženca, Dogodke in odmeve pa z odzivi politike, razmišljanjem o nadaljnjih strategijah poraženca, ki se vsaj za nekaj časa umika iz glavnega fokusa javnosti, nadaljevali z odzivi iz tujine in analizo, kako so bili po državi porazdeljeni glasovi. Prepričani smo, da smo tedne skrbnega spremljanja predvolilne kampanje in samih volitev z ustreznim lokom zaokrožili v ponedeljkovih informativnih oddajah.«

»Voditelj Prvega je predlog ameriškega predsednika Trumpa o prepovedi vstopa državljanom sedmih muslimanskih držav v ZDA, pospremil z besedami: Da, tako delajo kristjani. To je nadvse neprimerno in žaljivo, ter absolutno nestrokovno. Kako je lahko novinar nacionalnega radi izrekel v eter takšne misli? Zahtevam, da vodstvo na nastalo situacijo odgovori in novinarja primerno sankcionira.« (S. V.)

Odgovorni urednik Prvega **Andrej Stopar**: »Tako besedilo kot intonacija kolega sta bila sicer po mojem mnenju jasna – govoril je o nesmiselnosti gradnje zidov, obenem pa podvomil v upravičenost – kot mi je pojasnil – moralne »naddrže« zahodnega (krščanskega) sveta, v katerem je tudi veliko anomalij. Nekako v slogu svetopisemskih besed o tem, kdo naj prvi vrže kamen. Pri omenjenem stavku je nakazal vprašalno oziroma ironizirajočo intonacijo. Dobronamerno uho bi najbrž to moralo zaznati. Predvsem, ker izrečenega ni dobro trgati iz konteksta. Ker pa smo ljudje in človeško se ni samo motiti, ampak tudi oblikovati različne interpretacije slišane, videne, branega, se strinjam, da kolega v svojem izvajanju nujne previdnosti pri izražanju ni pokazal. Zato sem se z njim pogovoril in trudili se bomo, da do podobnih primerov ne bo več prihajalo.«

»V prispevku na predvečer Strateškega foruma Bled je bila tudi novica o srečanju zunanjih ministrov Slovenije in Vatikana. V tem kontekstu je bilo naglašeno, da so dobri odnosi med državama tudi posledica dejstva, da je Vatikan prvi priznal samostojno Slovenijo. Upam, da se zavedate, kakšne posledice ima revidiranje zgodovinskih dejstev, še posebej če to počne prvi med mediji v državi.« (F. P.)

Odgovoril je odgovorni urednik **Andrej Stopar**: »Opravičujemo se za kolegično napako, ki je v naglici priprave besedno zvezo »med prvimi« spremenila v »prvi.« Ker je bil stavek izrečen mimogrede in težišče prispevka vsekakor ni bilo na tej trditvi, popravka ne bomo objavljali, saj bi s tem dejansko opozorili na nekaj, kar preprosto ni res, in zgodovinsko zmotno dejstvo tematizirali. Verjetno se strinjate, da bi s tem nastala še večja škoda. Kot zgodovinarju, ne le kot odgovornemu uredniku mi je žal, da se nam je to zgodilo. Bi pa rad povsem dobronamerno opozoril, da lapsus ali nepazljivost – in pri kolegici je šlo za to – še ne pomeni poskusa revidiranja zgodovine.«

»Bomo kar priznali vaš odgovor, ker ni več časa!" Tako se je glasila uradna razlaga napovedovalke v Torkovem kviz! Zato je nagrado dobila poslušalka, ki je povedala, da imata najkrajšo morsko obalo v Evropi dve državi, in sicer Bosna in San Marino! Pravilen odgovor se glasi: Bosna in Monako. Prepričana sem, da si vodilna radijska hiša česa takega ne more privoščiti! To je na ravni kakšne tretjerazredne lokalne postaje, ki se lahko zafrkava!« (V. V.)

Odgovor urednika Dnevnoaktualnega programa **Draga Balažiča**: »Strinjam(o) se s poslušalko, da je šlo za nerodnost oziroma spodrseljaj voditeljice, ki je bil posledica časovne stiske, do katere je prišlo zaradi nepredvidenih okoliščin pred tem in smo že tudi ukrepali v duhu, kot predlaga poslušalka.«

»Športni novinarji drdrajo. Kot da bi jim nekdo držal pištolo na vratu, da morajo športne vesti prebrati v določenem kratkem roku. V 2. polovici poročil se to najbolj odraža, kot da ugotavljajo, da jim zmanjkuje odrejenega časa. V tem času zjutraj smo poslušalci večinoma starejši ki logično, da te gostobesednosti ne moremo »predelati, prebaviti« tako hitro.« (I. L)

Odgovor urednika Športnega programa na Valu 202 **Igorja Tominca**: »Vsi bralci novic, tudi športnih, na Radiu Slovenija gredo skozi dokaj dolg proces govornega izobraževanja za pravilno in razločno intonacijo in interpretacijo besedil. Poleg tega so vsi športni novinarji vsakodnevno pod drobnogledom Centra za kulturo govora na RTV. V osnovi torej velja, da so vsi usposobljeni za razločno interpretacijo športnih novic v informativnih oddajah. S hitrim branjem ne moreš pridobiti več kot nekaj sekund v informativni oddaji, tako da to ne more biti recept za minutažo, gre bolj za slog posameznika, saj se novinarji, ki berejo, med seboj razlikujejo, tako kot je to v vseh poklicih.«

»Ko danes poslušam prvi program, dobivam občutek, da Slovenija ni več socialna država temveč SOCIALISTIČNA. Ali res ne morete pozabiti, da je konec vladavine komunizma?« (R. P.)

Odgovorni urednik **Andrej Stopar** je pojasnil: »27. april je državni praznik, Dan upora proti okupatorju. Temu primerno smo ta dan obeležili tudi v programu, tako v govornih prispevkih kot v glasbeni opremi. Slednje le z eno skladbo oziroma pesmijo na uro in pri tem smo sledili repertoarju, ki je dandanes sicer redko predvajan. Ne gre za ideologijo, ampak za spoštovanje praznika. Tega ali kateregakoli drugega državnega praznika, ki ga kot javni radio želimo in moramo upoštevati, nanj opominjati, ga razlagati.«

Glasbena ponudba

Veliko je bilo odzivov na glasbeni program. Pritožniki so sporočali, da si želijo več slovenske glasbe, več slovenskih in tujih zimzelenih melodij, zborovske, ljudske in narodno-zabavne glasbe, ter poudarjali, česa ne marajo (preveč džez, angleških skladb, po njihovem mnenju nespevnih pesmi iz rubrike Imamo novo glasbo itd.).

»Sprašujem vas kje živim da poslušam kar naprej iz javne hiše RTV, da morajo vrteti SLOVENSKO GLASBO .Ja, ljubi Slovenci kaj nismo v Sloveniji. Živim v Sloveniji in hočem poslušati Slovensko glasbo - 90%.« (I. Š.)

Odgovorni urednik **Andrej Stopar** in glasbeni urednik **Rudi Pančur** sta pojasnjevala: »Delež slovenske glasbe na Prvem programu Radia Slovenija je približno polovičen ali z drugimi besedami, nekoliko presega 50 odstotkov. Predvajamo slovensko ljudsko glasbo, slovenske otroške in mladinske pesmi, narodno-zabavno glasbo, slovenske popevke, slovenske skladbe s področij popa, rocka, hip-hopa, jazz in podobnih zabavnih zvrsti, slovenski šanson, slovensko zborovsko pesem, glasbo slovenskih pihalnih orkestrov in godb, slovensko kantavtorsko glasbo in tako naprej. Da je slovenska glasba na Prvem navzoča, in to v velikem obsegu, konec koncev potrjuje tudi dejstvo, da kar za približno deset odstotkov presega zakonska določila kvotnega sistema, ki velja za slovensko glasbo.«

»Program se mi zdi dober ,če ne zelo dober le malo več oz. več narodnozabavne glasbe (Avsenik ,Slak itd..) bi moralo biti kot pred leti ! Sedaj je skoraj ni a večina držav to dela ,saj naj bi bil prvi program "bolj nacionalni " in povdarjal Slovenstvo ! To se je dogajalo , a zakaj se je prekinilo pa povejte vi...« (T. T.)

Iz odgovora urednika Uredništva za glasbo Prvega programa Radia Slovenija **Rudija Pančurja**: »Narodno-zabavno glasbo lahko na Prvem programu poslušate zlasti v jutranjem sklopu programa, posebno pozornost pa ji posvečamo v oddaji Četrtek večer domačih pesmi in napevov, na sporedu vsak četrtek, ob 20.00. Narodno-zabavna glasba je stalnica tudi v nedeljskih dopoldanskih izborih, v oddaji Nedeljsko dopoldne z Ljerko ter v dnevni nedeljski oddaji Pozdravi in čestitke. Sicer pa se svojega poslanstva v zvezi s promoviranjem, pa tudi s spodbujanjem in z razvijanjem domače glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti, na Prvem programu RAS dobro zavedamo.«

»Večina dneva poslušamo prvi program RTV,ker je dober, zanimiv in prinaša veliko poučnih oddaj. To jesen pa nas je razočaral z "imamo novo glasbo".Predvsem zato ker predvajate isto več dni in večkrat na dan. Ker večina niso prijetne za uho se vedno ,ko je na sporedu, jezimo in celo radio ugasnemo. Prav je ,da iščete novo glasbo, vendar jo predvajajte enkrat ali največ dvakrat. Ker jo pa tolikokrat slišimo, jo preprosto zasovražimo.« (J.M, I. M.)

Odgovor **Andreja Stoparja**, urednika Prvega: »Projekt »Imamo novo glasbo« je skupen projekt Radia Slovenija in Ministrstva za kulturo RS, v okviru katerega vabimo slovenske izvajalce, da prijavijo svoje nove skladbe. Izbor je delo strokovne žirije, in če je skladba izbrana, jo izvajalci posnamejo v naših studiih, mi pa to skladbo premierno predvajamo teden dni, trikrat dnevno, s posebno zvočno oznako. Po Drugi jutranji kroniki, po 12.00 in po Dogodkih in odmevih. Žal mi je, da večina novosti ne zadovoljuje vašega glasbenega okusa. Kljub temu bi vas povabil k dobronamernemu sprejemanju slišane. Glasbeni okusi so zelo subjektivna zadeva in radijski program z veliko težavo skuša zadostiti nekemu splošnemu okusu širokega kroga poslušalcev. Tudi s projektom »Imamo novo glasbo« ni nič drugače. Zame je dosežek, da bomo na tak način prišli do več kot tridesetih novih izvorno slovenskih skladb, ki jih sicer morda ne bi bilo.«

Oddaje in glasba za verujoče

Poslušalci, ki so pisali varuhinji ali jo klicali, so imeli diametralno nasprotna mnenja o verskih vsebinah na Prvem. Nekateri so zatrjevali, da je že Duhovna misel odveč, da ima preveč nabožnih vsebin in jo označevali za »izpostavo RKC«.

»Pridružujem se poslušalcem, ki ne želijo novih verskih oddaj, saj jih je že danes dosti. Moja pokojna mama je vedno rekla, da je za molitev in petje cerkev. Vse ostalo pa naj bo intima posameznika. Če je vse pošteno in brez politike, ni noben s tem prikrajšan.« (V. L.)

Največ odzivov je prispevala t. i. Civilna pobuda za pluralni radio; **Drago Vogrinčič**, dr. **Janez Juhant** in **Sebastijan Valentan** so poudarjali, da oddaj za verujoče ne bi smeli getoizirati v program Ars, da bi morale biti tudi na Prvem, opremljene z versko glasbo.

V zadnjih sedmih letih, ko se nas več sto »izbrisanih in diskriminiranih« ljudi med seboj seznanja o absurdnem dogajanju na nekoč »javnem« Radio Slovenija; se potrjuje, da se v tej hiši izvaja ideološki kulturni boj proti državljanom in državljanom; kar je deklarirana diskriminacija, cinizem in absurdni primitivizem, ki kliče po naši skupni človeški in etični odgovornosti za zahtevo javne besede na RTVS in Domovini Sloveniji; neodgovorno vodstvo Radia SLO ne spoštuje osnovnih temeljev dialoga in spoštovanja pravice javne besede, ki bi na radiju morala biti edino orodje pluralnega etičnega medija. (D. V.)

Mnenje varuhinje: »Odnos javne RTV do verujočih mora biti spoštljiv in odprt, dialog pa strpen in argumentiran ter utemeljen tako na zakonu o RTV Slovenija kot na hišnih standardih in poklicnih merilih. Verske vsebine in oddaje so sestavni del programske ponudbe RTV Slovenija; če del poslušalstva meni, da je na Radiu Slovenija takšnih oddaj premalo in da jih je treba bolje umestiti, se je o tem treba resno pogovoriti. Ni prav, če se del poslušalcev počuti diskriminiran, prikrajšan, odrinjen in neupoštevani, prav tako bi bilo narobe, če bi se ustvarjalci programa počutili pod pritiskom oziroma če bi pobude za spremembe razumeli kot vsiljene in kot poseg v uredniško avtonomijo.«

Varuhinja je spodbudila dialog na to temo. O verski glasbi se je pogovarjala s predstavniki pobude, z vodstvom Radia Slovenija in glasbenimi strokovnjaki. Sodelovala je v obsežni korespondenci z zainteresiranimi in se udeležila panela o verskih vsebinah, ki ga je pripravil Programski svet, ter na pobudo opozorila ob začetku priprav Programsko-produkcijskega načrta 2018.

Poslušalce in ustvarjalce je večkrat pozvala, naj se vzdržijo izjav in dejanj, s katerimi antagonizirajo drugo stran, brez katere ni dialoga, ki lahko pripelje k dobremu dogovoru.

Konec leta 2017 se je začelo sistematično opremljati Duhovno misel z ustrezno glasbo, z letom 2018 se na Prvem predvaja prenovljena, avtorska verska oddaja Sledi večnosti.

2.2. VAL 202

Kadar se odzovejo poslušalci Vala 202, običajno povedo, da razumejo bolj sodobno in odprto zasnovo. Zmoti pa jih, kadar gredo voditelji po njihovem mnenju »čez rob«, bodisi s pretirano sproščenostjo ali nagajivostjo, bodisi z izrekanjem mnenj ali uporabo provokativnih izrazov. Le redko kritizirajo glasbeni izbor ali programske vsebine.

»Danes 7.2. med šesto in sedmo nisem slišal niti ene v slovenskem jeziku. Nočem izpasti kritizer, temveč me le zanima, če so se pravila spremenila.« (M. Č.)

Odgovorni urednik Vala 202 **Mirko Štular** je poslušalcu poslal podroben odgovor: »V uri med 6.00 in 7.00 sta se od skupaj 8 skladb predvajali 2 slovenski, od tega ena v slovenskem jeziku (ob 6.10), druga pa slovenske skupine Muff v angleški izvedbi (ob 6.50). To je dejansko bolj izjema, ne pravilo, se pa včasih zgodi, da je v eni uri delež slovenske glasbe

manjši, v drugi pa večji. V povprečju tudi v jutranjem programu (od 5.00 do 10.00) predvajamo približno 40 odstotkov slovenske glasbe, kot nam nalaga zakon.«

“Čapci, čefurji ... takšni sovražni izrazi ne morejo imeti več pomenov. Večpomenskost je samo poskus, s katerim se hoče prikriti šovinizem in širjenje sovražnosti. Žalostno je, da vam moram razlagati kaj je sovražni govor. Ker z vašim odzivom nisem zadovoljen, vas obveščam, da bom zadevo predal ustreznim organom pregona.” (J.A.)

Iz odgovora **varuhinje**: »Menim, da tudi v tem primeru ni šlo za sovražni govor, ampak za zanimiv poskus obračanja stereotipov in razbijanja teh stereotipov.«

»Gospod Radmilovič v svoji kolumni žali ljudi, ki se ne strinjajo z njegovim pogledom na svet: Nič manj kot zlata medalja je bila potrebna, da so tudi največji zadržki ob navijaški in človeški manifestaciji podpore uvideli, kako vera, izvor, kultura in jezik ne morejo preseči državljanskih pravic in svoboščin, ki pripadajo vsakemu izmed nas. (...) Zakaj bi morali plačevati naročnino za medij, kjer smatrajo drugačno mnenje za drugorazredno.« (V.P.)

Nataša Zanuttini, urednica Dnevnoaktualnega programa (Val 202): »Avtor satirične kolumne Zapisi iz močvirja je v zapisu vsekakor uporabil sočno izrazoslovje in tudi poslušanje preostalih kolumn potrjuje, da je slikovit jezik odlika tekstov. Za tovrstne zvrsti je vsekakor dovoljena literarna svoboda. Kakorkoli pa, prepričana sem, da v tem tekstu ni zaznati namerne žalitve kogarkoli. S slikovitim stavkom je želel samo povedati, da sta pozitivna energija naših športnikov in preseganje vseh meja združila Slovence najrazličnejših pogledov na življenje in politiko. In dogodki zadnjih dni v veliki meri tem stališčem pritrjujejo.«

»Sem upokojenka, a vseeno razumem, da so potrebne spremembe, da tudi druge domače in tuje oddaje gostijo po več novinarjev hkrati. Vse to razumem oziroma se trudim razumeti. Pa vseeno upam, da bo poletni Val 202 s Poletjem v dvoje trajal samo v mesecu juliju, saj se avgusta poletje že poslavlja. Preveč glasov hkrati je včasih moteče, verjetno je to starostna okorelost.« (T. Š.)

Urednik Uredništva jutranjega programa na Valu 202 **Nejc Jemec**: »Poletje v dvoje je poskus. Resda načrtovan in s precej vložene energije, a ne brez napak. Ena od posledic dveh voditeljev je nekaj več govora, klepetanja. Dve razmišljujoči osebi v studiu pa pomenita tudi izjemen vsebinski potencial. Kljub vašim izraženim pripombam lahko po dveh tednih trdim, da se je ta vsebinski in nasploh potencial dveh v veliki večini primerov izrazil kot pozitivna pridobitev, prostora za izboljšave pa je seveda še precej.«

Poslušalka je v drugem tednu projekta mnenje spremenila in sporočila: »Niso vse dvojice novinarjev moteče, nekateri so zelo skladni (ta teden) in jih je prav prijetno poslušati. To je tako kot v življenju: nekateri bolje delujejo sami kot v dvoje.« (T.Š.)

2.3. ARS

Šest različnih odzivov je prispelo na Arsov program. Korespondenca o jezikovni podobi džezovskih oddaj in tikanju v pogovorih je uvrščena v poglavje RTV Slovenija – Jezikovna kultura. V zvezi s podnebno tematiko je na varuhinjin naslov prispelo več deset sporočil, ki pa se zaradi ponavljajočih se trditev v statistiki obravnavajo kot en odziv.

»LAHKO odpustite (prosim: takoj!) nesposobneže in tiste, ki so izgubili zaupanje vas in večine poslušalcev/plačnikov, vsaj ARSa. Zaradi aktivnega, vztrajnega širjenja znanstveno dokazanih smrtno škodljivih neresnic. Sicer boste, menim, sodelovali pri povzročanju splošne nevarnosti in podpori korupciji, nasprotovali vsej znanosti in veliki večini svetovne politike. VSE znanstvene organizacije sveta (razen morda kake čudaške marginalne) DOKONČNO potrdile, da je za tokratno podnebno kataklizmo, ki bo trajala vsaj tisočletja, brez dvoma kriv človek.« (M. P.)

→**Varuhinja je o zadevi Pogled v znanost/Podnebne spremembe pripravila poročilo, ki je v celoti objavljeno kot priloga k poročilu za september.**

»Pri medijskem podajanju znanstvenih in strokovnih vsebin je treba dajati prednost dejstvom in dokazom (pred mnenji), ne more pa veljati zapoved enoglasja oziroma absolutna prepoved podajanja disonantnih mnenj, zlasti, ko jih izrekajo pripadniki znanstvene sfere, saj bi bilo to v nasprotju z načeli vsestranskega in uravnoveženega poročanja. Uravnoveženost pa ne pomeni, da bi morali za vsako ceno iskati in podajati nasprotno mnenje. Pomembno je upoštevati tudi žanrsko raznolikost RTV-programov. V oddajah poljudnega ali razvedrilnega formata, denimo, se od voditeljev in gostov ne more pričakovati razprave na visoki strokovni ravni, z eminentno znanstveno zasedbo, sprejemljiva je tudi laična debata, vendar s poudarjenim občutkom odgovornosti in zavedanjem, da lahko poenostavljanje gledalce in poslušalce zmede in zavede. Pri poglobljeni razpravi o znanstveni temi v oddajah, posvečenih znanosti, pa lahko sodelujejo le kvalificirani sogovorniki. Kdaj je sogovornik dovolj kvalificiran, mora presoditi uredništvo. Cilj resnih razprav je vsekakor informiranje občinstva o določeni temi.

Menim, da predstavitev najrazličnejših argumentov (tudi odstopajočih in osamljenih mnenj ali laičnih pogledov) lahko večinoma koristi javni razpravi, razumevanju in razčiščevanju kompleksnih vsebin, in da bi bilo pretirano, če bi objavo skeptičnega pogleda na neko znanstveno tematiko razlagali kot nasprotovanje znanosti ali neprimerno širjenje znanstvenih zmot.«

»V soboto ste v oddaji Kulturna panorama napovedali prispevek o Boljševistični revoluciji v Rusiji: "Splošna volilna pravica, pravica do zdravstvenega zavarovanja in bolniške, do izobraževanja za vse in do pokojnine, svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja, paleta civilizacijskih pridobitev, ki jih je v železni repertoar državljanjskih pravic in svoboščin vpisala ruska revolucija leta 1917, je dolg. (...)." Bi si RAI podobno tendenciozno lahko privoščila opevanje fašizma zaradi uspešnega izsuševanja močvirij v okolici Rima? Zaradi žrtev komunizma, ki so bili ljudje, ne samo številke, pričakujem opravičilo in strokovno opombo zgodovinarja ob arhivu oddaje.« (A. D.)

Iz odgovora urednice Uredništva za kulturo na Arsu, **Ingrid Kovač Brus**: »V prispevku novinarka in njen sogovornik osvetlujeta prve mesece revolucionarnega dogajanja v letu 1917 v Rusiji in izpostavita, da Rusi sicer socialne države niso izumili, da pa je ravno po tem dogajanju le-ta postala standard. Tema pogovora niso bile dobro znane zgodovinske in siceršnje posledice, ki jih je v nadaljevanju imela oktobrska revolucija na Rusijo in svet v celoti, čeprav sta se nekajkrat v prispevku tudi tega mimogrede dotaknila. Na Programu Ars smo že in še bomo oktobrski revoluciji v njenem širšem spektru v zadnjih dneh in tednih namenili še oddaje Sledi večnosti, Spomini, pisma in potopisi in Literarni večer, v katerih smo/bomo poskusili izrisati dogodek in njegove posledice v drugih, grozljivih razsežnostih.«

»Z velikim ponosom in veseljem smo sprejeli vest, da radio 3 program ob zaključku dneva predvaja državno himno. Menimo, da je to pomemben korak k nadaljnji krepitvi domoljubne zavesti. Prav bi bilo, da bi se na podoben način odzvali tudi drugi programi oz. televizija.« (R. P. v imenu Zveze društev general Maister)

Pohvala je bila posredovana uredništvu.

2.4. RAZNO

Nekaj je bilo tudi razpršenih in splošnih odzivov, ki se ne nanašajo na konkreten program ali sploh niso povezani s programom.

»Prepričan sem, da ima Radio Slovenija silen arhiv slovenske glasbe. Mene zanima predvsem pop / rock / šanson – ki jih ne bo v celoti nikoli nihče (razen arhivarjev) slišal niti ne bo izdana na nosilcih zvoka. Imamo Youtube , kjer Američani vsakodnevno izdajajo / dodajajo vse, kar so kdaj posneli; dobiš VSE . Zakaj ne bi kaj podobnega storila RTV SLO, ki ima toliko zaposlenih ljudi?« (M. P.)

Iz odgovora **Martina Žvelca**, vodje Mediateke: »Res je, arhivi RTV Slovenija v svojih zbirkah ohranjajo obsežen in pomemben del kulturne dediščine slovenskega naroda. Ohranjajo se zvokovni zapisi iz začetka petdesetih let prejšnjega stoletja in AV vsebine (filmske in video) od začetka delovanja takratne TV Ljubljana. V vašem predlogu omenjate slovensko glasbo, zvrst »pop/rock/šanson«.

Čeprav je lastnik teh fonogramov RTV Slovenija, moramo kot javni zavod dosledno spoštovati vse zakonske predpise in omejitve, ki so zapisane v Zakonu o RTV, Zakonu o arhivskem in dokumentarnem gradivu ZVDAGA in Zakonu o zaščiti avtorskih in sorodnih pravic ZASP. Za vsako predvajanje glasbe RTV Slovenija posredno preko kolektivnih organizacij SAZAS in IPF plačuje avtorjem in izvajalcem, torej nosilcem pravic, nadomestilo za uporabo – predvajanje v radijskih programih. Nikakor pa ne sme posredovati posnetkov, ki so avtorsko zaščiteni, na YouTube ali kamorkoli drugam. (...) Založba RTV Slovenija v promocijske namene in v dogovoru z nosilci pravic objavlja na Youtube posamezne skladbe. Skladbe celotnega albuma v mp3 ali CD kakovosti pa lahko proti plačilu poslušate in celo prepisete na svoj digitalni nosilec zvoka (npr. trdi disk, pomnilniški ključek, itd. ...) v spletnih trgovinah Amazon, iTunes, itd. ...«

»Zakaj je objava osmrtnice na Prvem programu Radia Slovenija tako draga? Za minuto branja zaračunate več kot 50,00 EUR, če sta dve objavi v dveh dneh je to

100,00 EUR, medtem ko so nedeljska voščila brezplačna? Zakaj človeka, ki je izgubil svojca, pa bi to želel preko objave na radiu sporočiti sorodnikom, znancem in prijateljem, tako grdo »oberete«?« (M. M.)

Odgovor je pripravila vodja službe za trženje radijskih programov **Petra Melinc**: »Ceno objave osmrtnic na Prvem programu Radija Slovenija smo postavili upoštevajoč doseg Prvega programa ter glede na cene objave osmrtnic v drugih medijih, seveda pa smo upoštevali dejstvo, da je Radio Slovenija javni radio, financiran prvenstveno z RTV-prispevkom. Zato je cena objave osmrtnice na Radiu Slovenija v primerjavi z drugimi mediji, ki nudijo to možnost, kljub bistveno večjemu dosegu, najcenejša.«

(odgovor na odgovor) »Radio Ognjišče tudi pokriva vso Slovenijo, pa je cena objave ene osmrtnice več kot za polovico cenejša – prva objava 20 EUR z DDV, vsaka nadaljnja objava 10 EUR z DDV. Na drugih radijskih postajah se cene gibljejo 10 do ca 25 EUR (...). V našem, kamniškem koncu, smo bili, vsaj na podeželju od nekdanj navajeni, da smo osmrtnice naročali na Radiu Slovenija. Zato ponovno apeliram na vas, da poskušate povprašati, če obstaja kakšna možnost pocenitve objave osmrtnic? Mogoče tudi na račun objave voščil ob nedeljah. Naj voščilo, ki je srečen trenutek, stane 10 ali 15 EUR, osmrtnice pa za ta znesek pocenite.«

Iz pristojne službe so sporočili, da bodo o tem razmislili, ko bodo pripravljali predlog cenika za prihodnje leto.

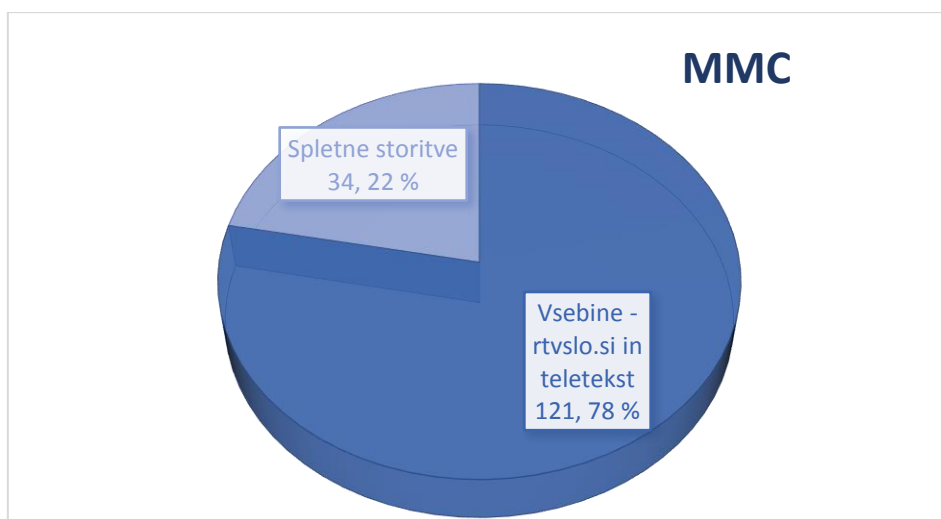
»Kako lahko kdo trdi, da je jazza na Radiu Slovenija preveč? Ravno nasprotno: ni ga pred 22.30 uro, z izjemo na Arsu v sredo od 9.-10. In ko je, je na dveh programih hkrati. (pon: Rončel na 1. in na 3. (od 23.-24.) Včasih pa je bil sočasno še Rončel na TV. Kako bomo vzgojili občinstvo, če v "prime time" terminih ne bomo pridobivali nove poslušalce. In ker jih ne bomo pridobili, tudi ne bo povpraševanja.« (Z. K.)

Odgovorni urednik Prvega programa Radija Slovenija **Andrej Stopar**: »Ob torkih je ob 22.40 na sporedu oddaja Big Band RTV Slovenija se predstavi (ureja Alja Kramar), ob petkih pa ob 23.15 Jazz pred polnočjo (ureja Hugo Šekoranja). Elemente jazza je mogoče slišati tudi v Nedeljskih večerih z Branetom Rončelom (nedelje med 20.00 in 21.30, v poletni shemi med 20.00 in 22.00), občasno pa tudi v oddaji Etnofonija, ki je sicer namenjena etnu, ampak tudi te zvrsti so pogosto jazzovsko obarvane (ob ponedeljkih ob 22.40, ureja Peter Barbarič). Občasno jazzu namenjamo tudi Sobotni glasbeni večer (med 20.00 in 22.00).«

(Odgovor na odgovor): »Opozoriti sem hotel predvsem na pomanjkanje koordinacije med programi glede tematsko podobnih glasbenih oddaj. Oddaje so sočasno na sporedu, kot bi "levica ne vedela, kaj dela desnica. V ponedeljek so bile hkrati celo štiri (še TV), v petek in soboto pa običajno dve.«

3. MMC

Na spletne objave – bodisi novinarske bodisi uporabniške – ter splošno delovanje Multimedijskega centra je prispelo 155 odzivov. V to številko niso zajeta sporočila, v katera so uporabniki kopirali domnevno sporne komentarje drugih uporabnikov, s čemer so želeli podkrepiti zatrjevanje o slabem delu moderatorjev oziroma administratorjev. Eden od uporabnikov je v letu 2017 na varuhov naslov poslal več kot 500 takšnih sporočil.

3.1. VSEBINE (RTVSLO.SI IN TELETEKST)

Skupaj 121 odzivov bi lahko razdelili v tri skupine, in sicer: (1) mnenja o novičarskem portalu rtvslo.si (novice in novinarski prispevki, uredniške zasnove), (2) pritožbe zaradi uporabniških vsebin (komentarji, blogi) in (3) opozorila glede zapostavljanja teleteksta.

Novičarski portal rtvslo.si

Odzivi na novice, novinarske prispevke in uredniške zasnove so bili podobni tistim, ki so jih podajali gledalci oziroma poslušalci informativnih vsebin v televizijskih oziroma radijskih programih. Pohval je bilo malo (Jeričeve številke, pokrivanje košarkarskega prvenstva, poglobljeni prispevki o kulturi ...). Prevladovale so kritike. Bralci so avtorjem očitali napake in površnost, pristranskost, senzacionalizem, subjektiven zornikot poročanja, uporabo neverodostojnih virov.

»Kdo je islamist v Siriji? Najbrž skoraj vsi ostali razen Asadova vojska. In ne pišite o režimskih silah, kajti tudi naša vojska je SV-slovenska vojska in ne Pahorjeve režimske sile!! (...) ajeveče zlo v Vaši hiši reči dobri besedo za Ruse. Kar se tiče jenkijev pa navsomoč olepšovat njihove zločine? Nevem kakšna terminologija je to, saj so bili napadalci iz Pariza teroristi in ne uporniki. Nevem ali se terorizmu v vsaki državi drgače reče. V Ukrajini dobijo prislov proruski, zakaj ne dobijo Sirijski uporniki prislov Proameriški uporniki ali Prosavdijski.« (D. F.)

Iz odgovora **varuhinje**: »V članku o dogajanju v Siriji, ki ga navajate kot primer, je bila uporabljena standardna terminologija slovenskega žurnalizma, v kateri se izraza džihadisti in islamisti uporabljata za pripadnike Islamske države, izraz uporniki za nasprotnike Bašarja Al Asada, izrazi sirska vojska, vladne sile, režimske sile pa za pripadnike sirske vojske, na čelu katere je Al Asad.«

Iz dodatnega pojasnila urednika Uredništva zunanjepolitičnih oddaj TV Slovenija **Aleša Maleriča**: »Notranja razmerja med uporniki in oblastjo, med posameznimi uporniškimi skupinami, med temi skupinami in njihovimi podporniki etc. so izjemno zapletena in smo jih že večkrat poskušali podrobneje predstaviti v daljših oddajah, kot je Globus. Žal tega podrobno ne moremo narediti v minuti in pol prispevka, zato iščemo neke simplifikacije, ki bi približno opisale sprte strani in bile gledalcu v grobem razumljive.«

»V članku o ameriškem raketnem napadu na Sirijo pišete, da se je Trump s tem finančno okoristil. Človek, ki ima več milijard premoženja bo torej na taki vidni funkciji sprejemal odločitve zato, da se bo "okoristil" s \$300? Njegovo kosilo v restavraciji je vredno dvakrat več kot to, njegova ura na roki pa tisočkrat več kot to. Tako senzacionalistično poročanje utemeljeno na sumljivih virih je absolutno neprimerno za medij vašega kalibra.« (G. L.)

Odgovor urednice Uredništva novih medijev **Kaje Jakopič**: »Očitek o senzacionalizmu je po našem mnenju neupravičen, novinarja sta povzemala različne agencije in več drugih virov – svetovnih medijev, ki so v članku tudi omenjeni. Dejstvo je, da je Trump kot lastnik delnic v Raytheonu profitiral, saj je vrednost delnic po napadu poskočila. O tem so poročali različni mediji, nekateri so tudi v naslovu to poudarjali.«

Iz mnenja varuhinje: »Menim, da je bila v konkretnem primeru uporabljena široka paleta virov, ki so bili korektno povzeti. Menim tudi, da uredništvu ne gre oporekati pravice do izbire naslova, ki pritegne bralce. Vendar pa mora biti naslov ne le privlačen, ampak predvsem točen. Pri naslavljanju člankov se je treba izogibati pretiravanju in senzacionalizmu ter drugim tabloidnim pristopom in tehnikam.«

»Novica o umoru na Krasu je bila naslovljena: Umoril in obglavil brata ter babico, njuni glavi pa sežgal v peči. Takšen naslov, ki vzbuja grozo z izpostavljanjem strašljivih podrobnosti in pretiranim realizmom, je z etičnega vidika sporen.« (varuhinja)

Uredništvo novih medijev je naslov spremenilo (Osumljenec dvojnega umora na Krasu za 30 dni v pripor), urednica **Kaja Jakopič** pa je pojasnila odločitev za prvotni naslov: »Šlo je za podatek, ki ga je posredovala policija na tiskovki, kjer so razkrili, na kakšen grozovit način je bil umor izveden. Ravno zato je bilo to tudi v naslovu. Po našem mnenju ne gre za senzacionalističen naslov, saj smo na ta način želeli to izpostaviti, v tekstu je to tudi še vedno zapisano. Naj poudarim, da smo izredno pazljivi pri naslovih in se absolutno izogibamo senzacionalističnemu načinu, kadar pa pride do kakšnih neprimernih naslovov, jih tudi zamenjamo.«

Mnenje varuhinje: »V tem primeru je prišlo do velikega razkoraka med uredniškimi politikami znotraj RTV Slovenija. Medtem ko so na MMC brutalnost kaznivega dejanja

»Pritožujem se nad kolumno Begunski referendum. Saj vem, gre za kolumno, kjer avtorji izrazijo svoje mnenje, uredništvo pa menca ob strani, češ da ne odraža njihovega mnenja, kar pa je sicer malce protislovno. Ni mi všeč, da RTV dovoljuje objave, kjer se problem migracij prikazuje kot črnobelo tematiko, kjer velja vse ali nič, kontekst pa je vedno ignoriran.« (V. P.)

Iz pojasnila **Kaje Jakopič**, urednice Uredništva novih medijev: »Pri vnosu teksta radijske rubrike Zapisi iz močvirja na spletno stran v sekcijo kolumnne praviloma vnašamo oziroma dodajamo tudi avdio format rubrike. Seveda pa se tudi zgodi – zaradi različnih razlogov – da ni dodan. Temu bomo zdaj posvetili večjo pozornost. Glede same »označbe« teksta, da gre za radijsko rubriko oziroma glosa, lahko poudarek, da gre za tedensko glosa, dodamo v podnaslov teksta.«

Iz pojasnila **Nataše Zanuttini**, urednice Dnevnoaktualnega programa Vala 202: »Zapisi iz močvirja avtorja Marka Radmiloviča so glosa. Tekstov in sporočil v njej ne moremo enačiti s poročanjem, vključuje pa satiro, ironiziranje, samoironijo in še kopico drugih, žanru lastnih prijemov. (...) Gre za celovit tekst, ki ga je treba brati in razumeti v vsej njegovi večplastnosti, še več, z odlično interpretacijo radijskih bralcev se vsa žlahtnost teksta dotakne predvsem radijskega poslušalca.«

Mnenje varuhinje: »Objavljeno besedilo je bilo primarno napisano za radio, in sicer kot tedenska glosa Zapisi iz močvirja, na radiu je bila tudi predvajana. Iz objave na MMC to ni bilo razvidno: ne z opisom ne z dodanim avdioposnetkom. Ker se radijski tekst drugače sliši kot bere, je treba poskrbeti, da bo bralec seznanjen z žanrom in da bo imel možnost besedilo tudi poslušati.«

»RTV je javni medij. Voditelji, avtorji ... so na RTV pri vsaki oddaji objavljeni z imenom in priimkom. Zakaj na MMC tega pravila ni? Zakaj so članki podpisani z anonimnimi inicialkami? Kje je razlog za skrivanje avtorja? Zadeva zelo moti. Ni razloga za skrivalnice in anonimizacijo avtorjev prispevkov. V časopisih so avtorji podpisani pod svojimi članki.« (M.K.)

Priporočilo varuhinje: »Bralec ima v primerih, ki jih je navedel, prav; ob ogledu nekaj naključno izbranih novic v obdobju zadnjega februarskega tedna se potrdi nekonsistenten način podpisovanja novinarjev na MMC. Z začetnicami so podpisani tako članki, ob katerih ni navedenega nobenega drugega vira (npr. o glasovanju na Emi ali športnih rezultatih), kot tudi prispevki, ki imajo vse elemente avtorstva, saj je novinar za analizo nekega dogajanja sam izbral vire in poudarke, jih povezal in zaokrožil v celoto z avtorskim naslovom (npr. o Vatikanu in Trumpu – v članku, na katerega se nanaša odziv, prav tako vključen v to poročilo). Tovrstne »kompilacijske prispevke« na radiu in televiziji pripravijo novinarji (avtorji) z imenom in priimkom. Uredništvu priporočam takšno podpisovanje člankov, ki pri bralcih ne bo puščalo dvomov o avtorstvu in iz katerega bo mogoče nedvoumno razbrati, kdo je članek napisal (kdo je njegov avtor).«

Odziv Uredništva novih medijev: »Po priporočilu varuhinje smo si ogledali sistem podpisovanja pod novicami primerljivih spletnih portalov evropski RTV-hiš. Vsaka ima drugačen način podpisovanja člankov z agencijskimi viri, nekatere celo nimajo niti podpisa

(BBC), medtem ko imajo druge podpisane samo konkretne agencije ali celo kar splošen pripis, da gre za agencijsko novico (ORF). Glede na priporočilo varuhinje bomo s polnim imenom in priimkom pričeli podpisovati tudi članke, ki vsebujejo več kot samo en vir, torej tudi tiste, v katerih novinar povzame več virov ter s tem na neki način že "novinarsko" obdela določeno temo v članku. Članke, ki so povzetek samo enega vira, večinoma STA ali kakšne druge svetovne agencije, pa bomo še vedno podpisovali z začetnicami, saj v tem primeru ne gre za novinarsko obdelano temo, prav tako takšno podpisovanje velevajo agencijski standardi.

Ob prenovi portala bomo sistem podpisovanja agencijskih novic tudi primerno grafično temu prilagodili.«

»MMC RTVSLO je v poročanju, dne 20. 11. 2017 Boro Djordjevića poimenoval gospoda, dogajanje na koncertu pa pospremil s primerjavami: "lepo" in "ganljivo". Bora Djordjević je namreč deklariran četniški vojvoda. Nehumano pa je njegov koncert opevati na dan, ko so četniki z jugoslovansko vojsko pred 26 leti vkorakali v porušen Vukovar z znano pesmijo: "Biće mesa, klačemo Hrvate." Dejstvo, da se je RTV zgolj omejila na prijazno poročanje o koncertu in povsem prikrla temno plat glasbenika, kaže na kršitev programskih načel RTV Slovenija, pa tudi občečloveških norm, saj gre za praktično sočasen napad JLA na Slovenijo in Hrvaško.« (Združenje novinarjev in publicistov – ZNP, Hrvatski novinari i publicisti - HNiP)

→ **Med najbolj odmevnimi je bila zadeva MMC/Riblja čorba, o kateri je varuhinja napisala tudi poročilo, v njem pa poleg zapisa na novičarskem portalu rtvslo.si obravnavala še podobno poročilo, objavljeno v Slovenski kroniki na TV SLO1 in oddaji Tele M na TV Maribor. Poročilo z uredniškimi pojasnili ter varuhinjinimi mnenji in priporočilom je v celoti objavljeno v mesečnem poročilu za november 2017. Nekaj poudarkov iz varuhinjininega mnenja:**

»Menim, da je bilo obravnavano spletno in televizijsko poročanje o zabavi štajerskih starostnikov na ljubljanskem koncertu Riblje čorbe skladno s poklicnimi merili in načeli novinarske etike, saj so bili v podajani vsebini nedvoumno jasni poročevalski fokus, kontekst in zorni kot, upoštewane so bile tudi žanrske zakonitosti reportaže. Menim, da je pri obravnavanju vsebin, katerih (so)akterji so posamezniki, ki so kontroverzni ali kompromitirani, potrebna vsakokratna skrbna presoja, ali je navedba tega dejstva ključna za razumevanje dogodka (in v kakšnem obsegu) ali gre za dejstvo, ki je v javnosti dovolj znano (in ga ni treba vedno znova ponavljati). Menim, da je pri osebah, ki so se s svojim spornim ravnanjem vpisale v narodov kolektivni spomin, takšne informacije – prav zaradi natančnosti in nepristranskosti ter vsebinske širine – treba vključevati v novinarsko obravnavo. Menim, da sta bili v konkretnem primeru reportaži vsebinsko okrnjeni, ker pevčeve sporne izjave in nazorji niso bili omenjeni.

Priporočilo: Ustvarjalcem RTV-vsebin priporočam, da o navajanju morebitne kompromitiranosti posameznikov, ki nastopajo v nekem novinarskem prispevku, tehtajo vsakokrat sproti, glede na zorni kot, žanr, fokus in kontekst, da se pri tem oprejo na poklicna merila in načela novinarske etike in se pri presoji zavedajo posebne odgovornosti javnega medija, ko gre za tematike, ki se navezujejo na človekove pravice in svoboščine ter temeljne demokratične vrednote.«

Uporabniške vsebine

Uporabniški komentarji

V odzivih na uporabniške komentarje so avtorji izhajali iz diametralno nasprotnih izhodišč. Nekateri so zatrjevali, da so moderatorji oziroma administratorji preveč popustljivi in da ne prispevajo h kulturi dialoga, ko ne odstranjujejo žaljivih, sovražnih, diskriminatornih in na splošno neprimernih komentarjev. Po drugi strani pa so se številni pritožili zaradi izbrisa njihovih komentarjev, pri čemer so zatrjevali, da gre za cenzuro oziroma kratenje svobode govora, ki je temeljna ustavna in človekova pravica, ki je zlasti v javnem mediju (»ki ga vsi plačujemo«) nihče nima pravice omejevati.

»Komentiram znotraj uveljavljenih norm, saj se zavedam, da je tematika občutljiva, obstaja pa kot povsod, še druga plat in širši pogled. Predvsem posledice, ki očitno presegajo intelekt pisca članka, čeprav se ob njega ne spotikam.« (generacija56)

Urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič** je pojasnila: »Novica, pod katero je uporabnik objavljala, je bila na predmoderaciji, zato se njegov komentar ni takoj pojavil. Kot je sam na koncu ugotovil, je bil komentar potem objavljen, vendar, zaradi predmoderacije, z zamikom.«

»Zakaj se NE SME vprašati sodstvo, da majhne ribe kaznujejo-velike pa mirno plavajo ali pa smo spet tam, da denar nima ušes pa dobro čuje-nima nog pa hitro teče/ in vseh teh resnic NE smeš napisati.....ker jih bo ADMINISTRATOR brisal - pa smo končali z svobodo izražanja.« (minnaema)

Urednica uredništva **Kaja Jakopič**: »Uporabnici 'minnaema' nismo izbrisali ničesar. Bila je pod nadzorom zaradi starejših kršitev pravil, zaradi nadzora so se zapisi pojavljali z zamikom. Zdaj je umaknjen tudi nadzor nad tem uporabniškim imenom, če se ne bodo pojavljale nove kršitve pravil, bo tako tudi ostalo.«

»Na MMC cenzurirajo vsak moj komentar. (...) Kljub večkratnemu pozivu, da mi administrator utemelji, katere točke Pravidnika so bile kršene in s čim so bile kršene (citati spornih delov), zaradi česar je izbrisal moje komentarje in uvedel nad menoj cenzuro, do sedaj nisem prejel odgovora. Trdim, da nisem napisal nič takega, kar bi presegalo mojo ustavno zajamčeno pravico govora.« (robi2107)

Urednica **Kaja Jakopič** je odgovorila, da je bil nad uporabniškim imenom pritožnika uveden nadzor, in sicer zaradi kršitev 2. in 3. točke pravil (prepoved žaljenja souporabnikov, prepoved neargumentiranih kritik in napadov na skupine, skupnosti).

»Ali to pomeni, če narediš napako, si doživljensko kaznovan in nimaš pravice do svojega mnenja. Se vam zdi pošteno, da je moj aktualni komentar, objavljen po nekaj urah, vržen nekaj strani nazaj in ne morem sodelovati v aktivnem pogovoru. Zanima me, kdaj se odpravi nadzor. Navedem primer, skoraj eno leto nisem komentiral na tem portalu, ampak sem bil še vedno pod nadzorom.« (najdise)

Odgovor Uredništva novih medijev: »Nadzor nad uporabniškim imenom najdisse je deaktiviran. Še enkrat uporabniku pošiljamo v vednost pravila.«

Glede »pravice do komentiranja« je bilo vsem posrednikom posredovano stališče **Varuha človekovih pravic iz poročila za leto 2015**: »V letu 2015 smo na novo zaznali, da se je pojavilo večje število pobudnikov (7), ki so zatrjevali, da jim spletni medij ne želi objaviti njihovega komentarja in jim s tem posega v svobodo izražanja. V zvezi s tem smo pobudnikom pojasnili, da objava komentarja v (spletnem) mediju ni (človekova) pravica in ni vsebina svobode izražanja. Vsak spletni medij komentarje objavlja in briše v skladu s svojimi pravili oziroma pogoji komentiranja ter za to prevzema odgovornost. Pravica do objave posameznikovih stališč v medijih se lahko uresničuje le na podlagi pravice do odgovora in pravice do popravka.« (letno poročilo, str. 34)

Iz enega od številnih odgovorov **varuhinje**: »Ob registraciji na spletnem mestu [rtvslo.si](http://www.rtv slo.si) ste sprejeli tudi standarde in pravila komuniciranja (<http://www.rtv slo.si/strani/moj-splet/669#pravila>), ki zagotavljajo široko polje demokratične razprave, ob hkratni skrbi za čim višjo raven debate, z argumentiranimi mnenji, brez napadalnosti in nestrpnosti. Pri tem ne gre le za preprečevanje sovražnega govora, kakor ga definira kazenski zakonik, ampak za uredniško moderiranje platforme, ki ne dopušča elementov sovražnega, diskriminatornega, žaljivega, nestrpnega, seksističnega in sploh nesprejemljivega govora v najširšem pomenu besede, kamor lahko uvrstimo tudi širjenje negativnih nacionalnih ali verskih stereotipov (vsi državljani neke države so verski fundamentalisti, vsi pripadniki nekega naroda so lobisti itd.). Uredništvo je v pojasnilu napisalo: »Komentarji, ki širijo nestrpnost do drugih skupnosti, niso dovoljeni.« Pritrjujem, da je uredniška presoja vedno tudi arbitrarna, moderator mora v vsakem primeru posebej pretehtati, kaj je prav in kaj narobe, kaj je v skladu s pravili in kaj ne, ter zakaj. Zato je tem bolj pomembno, da odločitve temeljijo na znanju, argumentih in stroki. Zato je tudi tako pomemben inštitut pritožbe, ob katerem morajo moderatorji pojasniti, zakaj so se odločili za izbris ali nadzor uporabnika. In v primeru, da se ugotovi prenehalno delovanje ali napaka v presoji, tudi spremeniti odločitev.«

→ **Zaradi ponavljajočih se pritožb je varuhinja pripravila obsežno poročilo o komentiranju na spletnem mestu [rtvslo.si](http://www.rtv slo.si), z mnenji in priporočilom (v celoti objavljeno v poročilu za avgust). Nekaj poudarkov:**

»V nenehnem dialogu z javnostjo morajo moderatorji vsak dan pregledati in prebrati v povprečju 3 tisoč komentarjev. Menim, da svoboda sodelovanja v spletni debati na www.rtv slo.si in zapisovanje mnenj na tam portalu ne moreta biti brezmejnata, saj ju omejujejo Standardi in pravila. Menim pa tudi, da imajo uporabniki pravico do odgovora, zakaj je bil neki komentar izbrisan oziroma zakaj neki komentar ni bil izbrisan, ne le do informacije, na podlagi katerega člena pravil, ampak tudi do vsebinske utemeljitve takšne odločitve. Menim tudi, da imajo uporabniki pravico do vsebinskega pojasnila o vzrokih za začetek nadzora in trajanju nadzora. Prav tako menim, da imajo uporabniki pravico do pritožbe na moderatorjevo odločitev, pri čemer bi morali v uredništvu predvideti, kdo in kako odloča o pritožbi.

Menim, da gre na relaciji uporabniki/komentatorji – moderatorji/MCC za nevrvalgično točko v komuniciranju z uporabniki RTV-vsebin. Uredništvu za nove medije, vodstvu MMC ter odgovornim uredništvom Radia in Televizije Slovenija, ki so po statutu odgovorni za vsebine,

objavljene na spletnem mestu rtvslo.si, priporočam, da v najkrajšem možnem času pripravijo nabor možnih ukrepov.

Menim, da varuh ne more opravljati vloge pojasnjevalca odločitev moderatorjev.«

→ **Odzivno poročilo vodstva MMC in Uredništva novih medijev:** decembra 2017 je bil pripravljen nabor ukrepov, ki so jih postopno uveljavili do januarja 2018. **Luka Zebec**, v. d. vodje MMC-ja, je izpostavil tri ključne ukrepe:

»1. Pogosta vprašanja in odgovore« za uporabnike, v katerih podrobno pojasnjujemo pravila in postopke glede komentiranja, vključno z opisom načina komuniciranja in možnostmi podajanja pritožb.

2. Izboljšanje vizualne izpostavitve relevantnih dokumentov (pravila, pogosta vprašanja in odgovore, zahteva za pojasnilo) na vidnih mestih spletnih strani, kjer poteka komentiranje in objava uporabniških vsebin.

3. Ureditev pošiljanja (avtomatičnih) odgovorov uporabnikom, ki zahtevajo pojasnila glede komentarjev in drugih uporabniških vsebin. V odgovorih bo uporabnikom pojasnjen predviden potek postopka ter rok za odgovor.«

Blogi

Ločeno se je nekajkrat odprlo tudi vprašanje o blogih, ki jih na www.rtvsllo.si objavljajo uporabniki, in sicer: kdo jih ureja ali vsaj nadzoruje.

»Ne brišejo neonacističnih, antisemitskih in sovražnih izpadov. Ne blokirajo razvpitega uporabnika, ki vsak dan znova krši Pravila MMC (in brez skrbi uporablja MMC kot platformo za izvajanje kaznivih dejanj – s polno podporo uredništva MMC).« (I. A. H.)

Urednica Uredništva novih medijev **Kaja Jakopič** je sporočila, da so komentar zbrisali takoj, ko so ga opazili oziroma so bili nanj opozorjeni. Glede blogov na posebnem portalu Moj splet, ki je zaživel pred približno desetimi leti, pa je pojasnila: »Portal je tudi v samem formatu in obliki povsem ločen od novičarskega portala, da se tudi na ta način poudari njegov status. Za ta portal je MMC leta 2007 dobil tudi nagrado Netko. Od samega nastanka portala Moj splet uporabniki na tem portalu objavljajo različne vsebine, za katere ne prejmejo plačila. Ker gre za uporabniške vsebine, se te vsebine sicer pregledujejo, vendar samo v kontekstu pravil, ki veljajo za uporabniške vsebine. Administratorji vsebine pregledujejo glede na ta pravila, ne pregledujejo jih glede na novinarske standarde, saj za to niti niso usposobljeni, niti to ne bi bilo mogoče. Sama ne vidim smisla, da bi se te vsebine urednikovale, saj bi namen portala izgubil smisel.«

Teletekst

Več uporabnikov je opozorilo, da se informacije na teletekstu ne urejajo in ne ažurirajo ter da opažajo veliko napak in površnosti. Po njihovem mnenju je ta medij zapostavljen. Na konkretne pritožbe – posredovane prek varuhinje – se je uredništvo vedno takoj odzvalo in napako popravilo.

3.2. SPLETNE STORITVE

Več odzivov je bilo povezanih z dostopnostjo vsebin za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne. Ta tematika je obravnavana ločeno v poglavju o RTV Slovenija. Sicer je bilo v povezavi s portalom nekaj vprašanj o oglasih, prevladovale pa so pritožbe v zvezi s spletnim arhivom RTV 4D. Uporabniki običajno niso našli iskane vsebine, zato so najprej namigovali na cenzuro in namerno skrivanje, nato pa grajali iskalnik in preglednost portala. Zanimalo jih je tudi, zakaj spletni arhiv ne hrani filmov, nadaljevanj in dokumentarcev. Izvedeli so, da zaradi avtorskih in drugih pravic. Nekaj je bilo vprašanj, zakaj vseh vsebin ni bilo mogoče spremljati prek spleta. Pritožnikom je bil pojasnjen pojem geoblokade.

»Arhiv MMC je super, pzp. veliko več vsebin gledam tako (vzroki jasni). Je pa na MMC ena stvar urejena zelo slabo, celo slabše kot na samem začetku: če iščeš kako starejšo oddajo, se ne odprejo vse, ampak moraš za vsakih nekaj oddaj brez veze klikat. Vsebina super – iskalni sistem pa ... ne vem, kako bi rekla, štorast, neprijazen ... Ko so prenovili MMC, sem bila prepričana, da je to samo začasno, niti predstavljati si nisem mogla, da bo tako tudi ostalo. Sicer pa vse čestitke MMC, odličen je.« (A. R.)

Pojasnilo **Luke Zebca**, vodje MMC-ja: »V kolikor se po oddajah išče splošno, na primer brez podrobnih informacij o naslovu iskane oddaje, je zaradi velikega števila oddaj nemogoče iskanje brez dodatnega »klikanja«. V takšnem primeru si lahko uporabnik pomaga z omejitvijo glede na datum objave oddaje. Prav tako si lahko uporabnik pomaga z drugimi filtri, npr. po programih ali zvrsteh.«

»Omenjate avtorske pravice samo za uporabnike v Slo. Sevnica je pa kje? Na drugi celini.« (M. P)

V takih primerih je v. d. vodje MMC-ja **Luka Zebec** uporabnike pozval, naj posredujejo več podatkov, da se na podlagi IP-naslova ponovno preveri delovanje t. i. geoblokiranih posnetkov, pri čemer geoblokade v Sloveniji ne bi smelo biti.

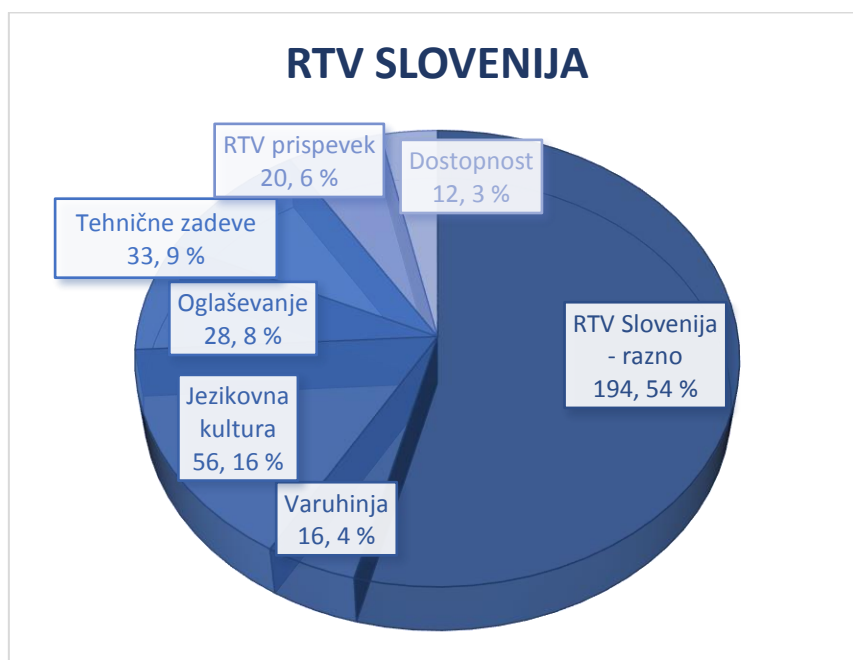
Priporočilo varuhinje: »Neuspešno iskanje posnetkov, težave pri predvajanju ali geoblokada spadajo v nabor pogosto zastavljenih uporabniških vprašanj, pri katerih varuh ne more pomagati drugače kot s posredovanjem sporočila na pravi naslov, podpornim službam MMC, kjer po pravilu hitro in učinkovito rešijo težavo, po potrebi tudi v neposrednem stiku z uporabnikom. Kljub temu bi bilo smiselno, če bi v MMC poiskali možnost, morda pri prenovi sistema, da gumb »Prijava napake« z dna strani približajo osnovnemu meniju predvajalnika RTV 4D, (manj spretnim) uporabnikom pa tako skrajšajo pot do odprave težav.«

4. RTV SLOVENIJA

Dobra polovica odzivov, obravnavanih v tem poglavju, je bila povezana z delovanjem RTV Slovenija. Vprašanja in pritožbe so se med drugim nanašale na poslanstvo javnega medijskega servisa, vodstvo, Programski svet RTV Slovenija, zaposlene, plače, komuniciranje z javnostjo, dejavnost novinarjev na družbenih omrežjih. V to skupino so zajeti tudi odzivi, ki jih ni mogoče razporediti strogo tematsko, saj so v njih gledalci in poslušalci izražali mnenja o razmerah v medijih in družbi.

V tem poglavju so ločeno obravnavani tudi tisti odzivi, ki so sicer zadevali konkretno enoto ali program, vendar je RTV Slovenija njihov skupni imenovalec. Gre za jezikovno kulturo, oglaševanje in tehnične zadeve.

Pisma varuhinji oziroma odzivi na njeno delovanje so prikazani v grafu, vsebinsko pa so obravnavani v ločenem poglavju.

4.1. JEZIKOVNA KULTURA

Gledalci, poslušalci in bralci RTV vsebin so izredno občutljivi na jezikovno kulturo. Posebej pozorno spremljajo zborni izreki nastopajočih in poročevalski jezik na spletu. V pritožbah poudarjajo, da od nacionalne medijske hiše pričakujejo več – ne le spoštovanje pravil, ampak tudi, da postavlja standarde in opravi vlogo učitelja in branika materinščine v državi. Odzive je mogoče strniti v nekaj skupin, in sicer (1) opozorila zaradi motečih napak v prostem govoru, (2) graje zaradi terminološke neenotnosti ali nejasnosti, (3) vprašanja o upoštevanju govornega položaja nastopajočih ter (4) pobude za spremembe ali izboljšave.

Pritožniki imajo pogosto povsem nerealno in romantično predstavo o številu lektorjev, fonetikov in jezikovnih svetovalcev, ki skrbijo za to področje na RTV Slovenija. Dejstva so povsem drugačna. Nemalo je oddaj in celo programov, ki sploh nimajo jezikovne podpore. Po drugi strani pa je tudi nekaj razlogov za optimizem. Med drugim je spodbuden začetek delovanja neformalne koordinacije vseh lektorjev v Zavodu, ki je postala tudi trden varuhinjin partner pri pripravi odgovorov na pritožbe in pri oblikovanju jezikovnih smernic.

Primeri neenotne jezikovne prakse pa so varuhinjo spodbudili, da je pomagala pri oblikovanju skupine za poenotenje jezikovnih smernic na ravni Zavoda, ki jo sestavljajo lektorji in predstavniki različnih programov.

Moteče napake v prostem govoru

Pritožniki so opozarjali na posamezne slovnične in pravopisne napake, neustrezno rabo besed, nepravilno naglašena ali izgovorjena tuja osebna in krajevna imena. Velikokrat tudi nimajo prav.

»Najbolj pogosta športnih komentatorjev je napačna izgovorjava predloga "v", ki ga izgovarjajo kot črko "v", namesto kot dvoustnični "u" oziroma "w". Primer: v Planici, v finalu, v mestu ... Druga najpogostejša napaka je pri besedah, kot so: naleta, poleta, namena, izleta, pomena, uspeha; kjer izgovarjajo široki "e" namesto ozkega. Ali pa: odstopa, nastopa; s širokim o, namesto z ozkim v drugem zlogu. Tretja najpogostejša pa je navajanje števil z decimalko. Primer: 16,6 točke, kjer pogosto slišimo "šestnajst cela, šest točk", namesto "šestnajst celih, šest točke (šestnajst celih točk, šest desetine ene točke). Nadalje slišimo Norveška s poudarkom na o, namesto na e. Biatlonci streljajo "v stoje in v leže", namesto "stoje in leže". Zahoda in vzhoda s širokim o, namesto z ozkim itd. Za gledalca z nekaj smisla za slovenski jezik vsekakor preveč, da ga to ne bi zelo motilo pri spremljanju prenosa.« (T. M.)

Odgovorila je lektorica Športnega programa **Marta Trobec**: »Kot je zapisal Janez Gradišnik, slovenski pisatelj, esejist, slovaropisec in prevajalec: 'Malo je reči, ki bi prihajale same od sebe, večine se je treba naučiti. In ko nekaj znamo, nikar ne mislimo, da bomo to znanje za zmeraj obdržali v glavi: če ga ne obnavljamo, se prav lahko spet pozabi, delno ali celoti. Te resnice se marsikdo celo zaveda, kadar gre za kako drugo znanje, le glede jezika se mu zdi, da ga pač zna, saj ga vsak dan govori in (velikokrat) tudi piše.' Zato športne komentatorje in novinarje vedno znova opozarjamo na napake. Ob dogajanju na tekmovališču in ob vseh teh urah javnega nastopanja se zgodi, da komentatorju popusti zbranost in se mu v govor prikrade tudi kakšna napaka ali dve. Zunanji sodelavci so k sodelovanju povabljeni zaradi svojega poznavanja športa. Mogoče komu prosto govorjenje ob zavedanju, da javni položaj zahteva zborna izreko, povzroča še dodatne preglavice. Saj veste, osnovno- in srednješolsko izobraževanje žal ne daje potrebne jezikovne/govorne samozavesti.«

»Z veseljem spremljam kviz Vem, a ko slišim poklicnega igralca in voditelja, ki nas nagovarja s "spštvane gledalke in spštvanj gledalci", mi postane slabo...In drugi igralec in voditelj obvlada "tako da...tako da..."« (M. R.)

Iz odgovora odgovornega urednika Razvedrilnega programa **Maria Galuniča**:
»Zagotovo voditelji kdaj naredijo tudi kakšno napako ali jih zanese v pogovorni jezik. Vedeti moramo, da gre za oddajo brez vnaprej pripravljenega besedila (to namreč ni mogoče), vse izgovorjeno je sprti ubesedovano, kar nikakor ni lahko in kar prinaša tudi nevarnost. Ko je človek sproščen ali pod pritiskom, ga lahko nehote zanese v nižjo pogovorno zvrst, kot bi hoteli, kar ste tudi sami opazili. Za vodenje kviza smo izbrali dva profesionalna igralca (...) prav zato, ker nam je pomembno, da sodelujemo z jezikovno kultiviranimi in izobraženimi ljudmi. Menimo, da svojo nalogo – tudi v jezikovnem smislu – opravljata zelo dobro, a seveda nista popolna.«

»Za božjo voljo, vsaj tujih mest ne dovolite tako popačiti! Če že novinarji ne znajo reči čoln ali pa film in moramo poslušati »čoven in filem« (tudi računalnik zazna napako in mi napačni besedi podčrta), naj vsaj imena mest pustijo v originalu.« (M. M.)

Odgovor fonetičarke na Radiu Slovenija **Suzane Köstner**: »Dovoljeno je oboje, bodisi zložni izgovor bodisi s polglasnikom med obema zvočnikoma, kot npr. tudi v primerih, kot so Karl, film, gostiln, tovarn, zrn, himn ... (SP str. 84).«

Terminološke zadrege

Kdaj se v športu uporabljata besedi kolo oziroma krog, kakšna je razlika med migrantom in beguncem, zakaj novinarji nekatere pravnike naslavljajo z nazivom »ustavni pravnik«...

»Do tega dne ne vem, ali so se uredništva RTV Slovenije javno opredelile kako uporabljati besedo begunc, migrant, prebrežnik, ali bohnedaj, ilegalec.« (V. P.)

»Zanima me zakaj, ker je to praksa samo na TV, pri radijskih poročilih se uporablja beseda krog (pri nas se vrtimo v krogu ne v kolu). Zato se mi zdi edino pravilno, da bi se tudi na TV Slovenija uporabljala beseda krog. Menim, da je uporaba slovenskega jezika na javni RTV obveza in ne svobodna odločitev posameznikov.« (J. F.)

Na tovrstna vprašanja so pritožniki prejeli strokovne odgovore lektorjev (objavljena so bila tudi v mesečnih poročilih varuhinje).

Upoštevanje govornega položaja

Poleg vprašanj o medsebojnem naslavljanju novinarjev in voditeljev z imenom in priimkom, pretiranem kimanju ali dialogu brez vljudnostnih pozdravov v dnevnoinformativnih oddajah je bilo največ pritožb glede tikanja v programih.

»Zagotovo pa lahko pri vseh vaših lektorjih na obeh straneh Kolodvorske ulice preverite, da tak način komuniciranja zagotovo ne sodi v javni servis in v vse medije, ki jih le-ta tudi »proizvaja.« Lepo se tega mdr. držijo celo športniki, na VAL-u 202, ... skratka »mlajše« medijske generacije, dočim se npr. na TV pa še hvalijo, da se z

intervjuvanci poznajo, zato se bodo tikali in seveda to tikanje kar teče, pol ali celo uro. Vsaj poenotiti bi bilo tole treba, če že ne nič drugega!» (F. K.)

Odgovor odgovorne urednice Kulturnega in umetniškega programa **Žive Emeršič**: »Menim, da za tikanje ni prostora v naših oddajah, verjetno ga kakšen drug žanr ali format prenese (recimo v lahkotnejših razvedrilnih oddajah), v kulturi pač ne. Če ne bomo mi sami dajali tovrstnega zgleda s spoštovanjem naših gostov, potem spoštovanja z druge strani tudi ne moremo pričakovati.«

Odgovorni urednik radijskega programa Ars **Matej Venier**: »V oddajah sogovornike načelno vikamo, vendar je treba včasih postopati nekoliko bolj prožno. Vikanje je namreč v nekaterih primerih zelo težko simulirati, še posebej v prostem pogovoru. Mnogokrat se zgodi, da sogovornika z lažnega vikanja sredi pogovora spontano preideta na tikanje, ali pa pogovor izgubi spontanost, kar je najslabši možen razplet. V oddajah sogovornike (izjemoma) tikamo takrat, ko bi zaradi osebnega poznanstva vikanje delovalo nenaravno ali ko sogovornik tako izrecno zahteva. Doslej je vedno, tako na RA kot na TV, veljalo pravilo, da voditelj na začetku oddaje pojasni razlog za tikanje.«

Iz odgovora **varuhinje**: »Težko bi se strinjala, da takšne izjeme a priori niso združljive s poslanstvom javnega medijskega servisa ali da bi bilo mogoče z enim zamahom in nekim pisnim pravilom poenotiti prakso v vseh programih RTV Slovenija, ne da bi pri tem upoštevali formate in žanre, zvrstnost jezika, naslovnike, zasnove posameznih oddaj itd. Vsekakor gre za zanimivo sociolingvistično vprašanje, ki presega okvir jezikovne norme in sega vsaj še na področje družbenih odnosov, bontona, novinarske profesije. Morebitna širša strokovna razprava, ki bi vključila poznavalce teh in drugih področij, bi bila zagotovo zanimiva. In tudi zelo koristna za javni medijski servis, ki je dolžan skrbeti za jezikovno kulturo, obenem pa ima tudi odgovorno vlogo v negovanju materinščine.«

Pobude in vprašanja gledalcev in poslušalcev

Med odzivi je bilo tudi več vprašanj o dilemah s področja sociolingvistike ter pobud, kako obravnavati konkretne jezikovne izzive.

»Okej, čao, izi, d best, adijo in podobne cvetke se kar usipajo iz ust nastopajočih in voditeljev nacionalne TV, še posebej v zabavnih oddajah. Kot da bi ne imeli slovenskih besed! Zdi se, da jih na nacionalni TV prav načrtno ne uporabljajo. Ali ste na nacionalni TV že popolnoma opustili skrb za jezikovno kulturo?« (M. R.)

Iz daljšega pojasnila **koordinacije lektorjev RTV Slovenija**: »Tako ustvarjalci oddaj kot jezikovni svetovalci na RTV Slovenija se zavedamo, da je skrb za jezikovno kulturo eno temeljnih poslanstev naše ustanove, vendar pa moramo upoštevati tudi dejstvo, da so vsebine, ki jih ustvarjamo, zelo raznolike. Tipu oddaje, njenim naslovnikom oziroma t. i. sporočanjškemu položaju se mora namreč prilagajati tudi jezik. Ta pa se razvija in spreminja, pri čemer izhajamo iz naslednjih dejstev: 1. Jeziki so živi, besede sprejemajo tudi iz drugih jezikov; 2. Slovenski jezik ima več zvrsti. (...)

Če povzamemo: jezikovni svetovalci na RTV Slovenija v celoti soglašamo s stališčem gledalcev in poslušalcev, da gre za siromašenje jezika, kadar se raba posamezne jezikovne

prvine razbohota na račun drugih, zato ustvarjalcem besedil priporočamo uporabo čim raznovrstnejšega izrazja. Vendar pa menimo, da moramo pri ustvarjanju oddaj upoštevati in uporabljati vse nianse in zvrsti, ki nam jih ponuja materinščina, saj bi drugače televizijski in radijski program, s tem pa tudi jezik v celoti, v resnici siromašili, namesto da bi ga bogatili in pomagali razvijati.«

»Raba jezika bi po mojem mnenju morala biti, kolikor je le možno, občutljiva za enakost spolov v smislu upoštevanja enake vrednosti in dostojanstva spolov. Zakaj se, na primer, Ilko Štuhec piše s Štuščeva, če ji to ni priimek, takšno pisanje pa tudi ne pripomore k krajšem zapisu, če bi morda bil razlog za uporabo pridevniške oblike v prizadevanju medijev, da poročajo v kratkih besedilih?« (B.P.)

Iz odgovora **koordinacije lektorjev RTV Slovenija**: »Kadar gre za poimenovanja žensk, jezik ponuja več možnosti. Na MMC in RTV Slovenija običajno najprej uporabimo obliko Ime Priimek, v težnji po jedrnatem, toda jezikovno bogatem izražanju pa tudi druge oblike. Raba priimka v pridevniški svojilni obliki je samo ena izmed njih, in kakor je gledalka že sama ugotovila, ni napačna. Takšne oblike uporabljamo kot nevtralni izraz za označevanje žensk, kadar so poimenovane le s priimkom.«

»Program Ars že nekaj let vključuje oddaje jazzovske glasbe, klasične in sodobne. Z nespornim znanjem, privrženostjo in gorečnostjo jih vodita področna urednika, ki pa pri tem delata – po mojem mnenju – veliko napako. Nanjo želim opozoriti varuhinjo poslušalčevih pravic in predsednika programskega sveta RTV. Področna urednika, voditelja oddaj, naslove skladb (in albumov, s katerih so vzete) dosledno napovedujeta izključno v angleščini, kar se mi zdi nedopustno. Poslušalec je s tem prikrajšan za slovenski prevod naslova, s tem pa tudi za celovito doživljanje posamezne skladbe, pri čemer je takšna praksa najbrž tudi v neskladju z Zakonom o javni rabi slovenščine, zlasti z 22. členom.« (A. B.)

Matej Venier, odgovorni urednik Arsa: »Naslovov priljubljenih jazzovskih skladb, tako imenovanih standardov, ki se jih je v sto letih zgodovine jaza nabralo okoli 10.000, od začetka predvajanja te glasbe na slovenskih radijskih postajah niso prevajali. Tako je po naših informacijah tudi na drugih evropskih radijskih postajah. Ameriška angleščina je jezik jaza podobno, kot je italijanščina jezik belcanta (ni v navadi, da bi prevajali npr. naslov arij Nessun dorma ali Celeste Aida ali Casta Luna) in latinščina jezik cerkvene glasbe (ne prevaja se npr. delov maš Kyrie, Gloria Sanctus, Benedictus, Agnus Dei ali Dies Irae in podobnega).«

Neformalna lektorska koordinacija RTV Slovenija: »Mnenje skupine lektorjev RTV Slovenija je, da se izvirni naslov skladbe ohrani, ponudi oziroma doda pa se še opisni prevod. Taka praksa je uveljavljena tudi pri navajanju naslovov v drugih glasbenih zvrsteh, kjer (uradnih) slovenjenih naslovov nimamo. Se pa strinjamo, da se ponudi prevod, ki je nezavezujoč.«

Po daljši polemiki o tem, ali bi se tako odprla Pandorina skrinjica, ter ugotovitvi, da izvirno objavljane imen umetniških del ni v navzkrižju z zakonom, so tej tematiki na Radiu Slovenija posvetili oddajo Ars humana, v kateri je kot gost sodeloval tudi pritožnik.

4.2. DOSTOPNOST ZA OBČINSTVO Z OKVARO SLUHA IN VIDA

Gledalci z okvaro sluha in vida so opažali napredek na področju dostopnosti vsebin – tako s podnaslovljenimi oddajami prek teleteksta kot z ustrezno opremljenostjo spletnega arhiva RTV 4D za slepe uporabnike. Nestrpno pričakujejo nadaljnji razvoj govorne sinteze. Opozarjali pa so tudi na napake in težave. Pristojni so se hitro in kakovostno odzvali.

»Na dan razglasitve Arbitražne sodbe, od 14. ure naprej so na Rtv različni intervjuji, pogovori, nasveti, vse v zvezi z Arbitražo. Za gluhe gledalce pa kot da nas ni! Nikjer podnapisov, nikjer tolmača, da bi vedeli, kaj se sploh govori, dogaja. Upali smo, da bomo vsaj v Dnevniku zvedeli glavne značilnosti oziroma sodbo, ki jo je izreklo Arbitražno sodišče. pa nič. oziroma skoraj nič. Javljanje v živo iz različnih krajev Slovenije za gluhe popolnoma nedostopno kot, da smo tretjerazredni državljani. Toliko govorjenja kaj vse bo Rtv naredila za gluhe gledalce, potem pa vse odpove pri prvem pomembnem dogodku, kar Arbitražna sodba je.« (članica programskega odbora za invalidske vsebine Frida Planinc).

Mnenje in priporočilo varuhinje: »Skrb za dostopnost vsebin vsem uporabnikom, tudi senzorno oviranim, je ena od pomembnih zavez RTV Slovenija, zapisana v zakonu, programskih standardih in tudi poklicnih merilih. Pripravo protokola za ravnanje ob podobnih primerih v prihodnje štejem za pomemben mehanizem, ki bo preprečil podobne spodrsjlaje. Vodstvo Televizije Slovenija, uredništvo Informativnega programa in koordinatorka invalidskih vsebin naj protokol pripravijo in uskladijo v najkrajšem času, če je mogoče, v dveh mesecih. Na ravni RTV bi bilo treba čim prej dokončati tudi protokol o informiranju gluhih, naglušnih, slepih in slabovidnih ter oseb z drugimi oblikami invalidnosti v posebnih ali kriznih okoliščinah.«

→**Odziv in rešitev:** Koordinatorka invalidskih vsebin **Mateja Vodeb** je jeseni sporočila, da je bil sprejet Protokol obveščanja med uredništvu in koordinatorjem invalidskih vsebin ob primerih sprememb programske sheme zaradi posebnih dogodkov. Protokol je bil prvič aktiviran sredi decembra, ob vremenski ujmi v večjem delu države, ko so poskrbeli za dodatno tolmačenje izrednih poročil.

»Videče osebe imajo baje na ekranu izpisan oz narisane nek rdeč znak, kjer piše play ali nekaj podobnega kjer z miško kliknejo in se oddaja začne predvajati. Mi z miško ne moremo operirati, ker preprosto na ekran ne vidimo. Za nas mora biti povezava, link na oddajo ali gumb, da se s puščico lahko postavimo na link in potrdimo z entrom željeno predvajanje. Nekaj časa je ta reč delovala, zdaj pa se težave s tem že dolgo vlečejo. Skratka ne morem biti samostojna pri gledanju oddaj. Se mi pa zdi to osnova, res osnova vseh prilagoditvenih trudov. Sama in moji kolegi si želimo tako kot vsi drugi ogledovati prav iste stvari kot vsi ostali ljudje, po lastnem interesu zbirati oddaje, ki so vsem drugim dostopne.« (M. P.)

Poročilo o ukrepih v. d. vodje MMC **Luke Zebca:** »Po prejemu obvestila o težavah z uporabo 4D strani s strani slepih in slabovidnih smo stopili v kontakt z uporabnico M. P., ki je težavo prijavila. Na njeno pobudo in v sodelovanju s koordinatorko invalidskih vsebin Matejo Vodeb smo organizirali in izvedli dve srečanja z uporabniki prilagojenih strani: Jožefom

Gregorcem ter Zlatkom Cigličem, Mihom Srebrnjakom in Bojanom Zoretičem. Na srečanjih so nam predstavili načine uporabe spleta in opisali težave, s katerimi se srečujejo. S tem smo pridobili znanje o dejanskih orodjih, strojni in programski opremi, ki jo uporabljajo v Sloveniji, in jasno razumevanje uporabe in zapletov, s katerimi se srečujejo pri uporabi strani RTV Slovenija. Ker so naši sogovorniki napredni uporabniki računalnikov, so tudi sami sugerirali možne rešitve in podali primere dobre prakse v Sloveniji in svetu. Na podlagi prejetih informacij smo že izvedli nekatere nujne prilagoditve spletne strani RTV 4D, tako da bo uporaba za slepe uporabnike enostavnejša.«

Poročilo projektnega inženirja **Dejana Cenclja**: »Na portalu 4d.rtv slo.si sem že popravil težavo s predvajanjem. Kot so predlagali slepi obiskovalci, sem se zgledoval po youtube.(...) Ob kliku na posnetek se predvajanje začne avtomatično. Posnetek je možno ustaviti s pritiskom space. S smernimi tipkami je možno previjanje naprej nazaj. To je bila prva faza. V naslednji se bom osredotočil na izboljšanje iskalnika in nastavitev.«

Mnenje varuhinje: »Takšen odziv na opozorilo uporabnice RTV-storitev štejem kot primer najboljše možne prakse v komunikaciji z javnostjo, pri izboljšanju storitev in učinkovitem reševanju težav.«

Gledalec slabo sliši in program spremlja s pomočjo slovenskih podnapisov (Teletekst, str. 771). Zelo je vesel, ker ima to možnost, da lažje spremlja izgovorjeno besedo. Pri tem pa opaža stalno težavo, že večkrat je opozoril nanjo: Podnapisi s teleteksta (771) prekrijejo obstoječ podnapis v tujem jeziku. (J. K. po telefonu, februar)

Aprila je o rešitvi poročal **Albert Gyurica** iz Oddajnikov in zvez RTV Slovenija: »Ugotovili smo, da do tehnične napake prihaja v digitalnem sprejemniku operaterja, ki gledalcu zagotavlja vsebine RTV SLO. Zato smo gospodu predlagali, da se obrne na tehnično pomoč operaterja ter napako prijavi. Pri tem smo mu dali natančna navodila, na katere stvari mora opozoriti službo za podporo operaterja ter kakšno rešitev naj jim predlaga. Istočasno smo vodji razvoja operaterja poslali posnetek obnašanja njihovega sprejemnika ter na kratko opisali tehnično težavo.(...) Gledalca smo po izvedenih aktivnostih ponovno poklicali ter preverili, ali je po zamenjavi sprejemnika njegova napaka povsem odpravljena. Izrazil je veliko zadovoljstvo ter veselje nad pomočjo in odzivom tako nas kot tudi operaterja.«

Mnenje varuhinje: »Pohvalno je, da se je na videz nerešljiva težava odpravila, in sicer po zaslugi resnega, strokovnega, potrpežljivega in konstruktivnega pristopa poznavalcev v različnih sektorjih RTV Slovenija (M. Vodeb, L. Zebec, A. Gyurica).«

»S tem, ko voditeljica v Tedniku ni povedala na katero dobrodelno telefonsko številko lahko kličemo, je vse gledalce z večjo ali manjšo okvaro vida ter motnjami branja, odrinila od sodelovanja v akciji, ki jo je imela v mislih oziroma jo je vzpodbudila, kot da se ne bi zavedala, da mora vsem gledalcem zagotoviti enako dostopnost do informacij.« (predsednik programskega odbora za invalidske vsebine **Stane Padežnik**)

Že naslednji mesec je prišla pohvala, saj je voditeljica prebrala telefonske številke. Po pritožnikovih besedah je bil to primer dobre prakse na TV Slovenija glede upoštevanja oziroma vključevanja vseh gledalcev, ne glede na osebne okoliščine.

4.3. TEHNIČNE ZADEVE

Odzivov s tega področja je bilo skupaj 33, razdeliti pa jih je mogoče v tri skupine: (1) vprašanja in pritožbe glede signala, (2) opozorila na neizenačeno glasnost TV-programov, (3) protesti zaradi motečega križanja govora in glasbe. Odzivi glede slabe slišnosti so bili sicer pogosto tudi sestavni del drugih pritožb ali prošenj za posredovanje.

Vprašanja in pritožbe glede signala

Zaradi slabega sprejema programov TV Slovenija prek prizemnega signala (z anteno) so prišle pritožbe iz različnih delov Slovenije, od Gorenjske in Bele krajine do Idrijskega in Savinjske doline.

»Problem s kockanjem slike poskuša rešiti tudi TV serviser, vendar se tudi po njegovih posegih dogaja podobno: morebitno vzpostavljeno dobro stanje ob njegovem posegu, se po določenem času, ali ob vklopu naslednji dan spremeni v nevidljivost TV programov: SLO1 HD, SLO2 HD, SLO1, SLO2, SLO3. Prosim vas, da mi v odzivu na to e-mail sporočilo posredujete navodila, kako pristopiti k razreševanju omenjega problema. Po moje bi bilo optimalno, da moja taščo obišče vaš strokovnjak, ki bi z ustreznimi meritvami ugotovil, kaj je vzrok nastalih težav, potem, ko je RTV izvedla preklop svojih TV programov iz multipleksa C na multipleks A.« (D.K.)

Pritožnike so obiskale ekipe Oddajnikov in zvez ter ponekod ugotovile, da so imeli uporabniki narobe nastavljen sprejemnik ali narobe usmerjeno anteno, ponekod pa se je dejansko izkazalo, da je signal slab ali na meji. Primera odgovorov:

Vodja Oddajnikov in zvez **Miran Dolenc** (o primeru iz Paunovičev): »Signal je res na meji, vendar to pomeni le, da je potrebno ustrezno urediti sprejemni antenski sistem (ojačevalnik signala). Gledalec pa ima sprejem urejen tudi s satelitskim sprejemnikom, ki smo ga pred leti sofinancirali, tako da ima možnost sprejema naših programov po dveh poteh.«

Odgovor **Dušana Valentinčiča** iz Oddajnikov in zvez (o primeru iz Tržiča): »Danes smo po predhodni telefonski najavi opravili meritve. Ugotovili smo, da je področje zelo dobro pokrito z digitalnim signalom oddajnika Tržič – Kovor in oddajnikom Tržič 2. Med potekom meritev smo na sprejemniku gospe Marije nastavili sprejemne kanale oddajnika Tržič – Kovor (multipleks A K39 in Multipleks C K37), saj ima anteno usmerjeno poroti oddajniku Tržič – Kovor.«

»Sedaj ko nekatere komercialne tv zapuščajo DVBT oz. digitalno omrežje, bi se verjetno našel prostor tudi za TV KOPER in TV MARIBOR, da bi bila shema RTV SLO popolna. Meni je bolj všeč TV Koper že zaradi bližine italijanske meje, novic iz Benečije in Kanalske doline. Tudi v italijanskem jeziku seveda. (...) Gorenjci moramo gledati TV Novo mesto "Vaš kanal in novice iz Dolenjske". Logično bi bilo, da bi imeli še četrto regijo. Naprimer severozahod in novice GTV Kranj. Mogoče bi bile zanimive prekmurske in primorske novice tudi za italijanske in madžarske goste, ki kampirajo po vsej osrednji Sloveniji. Vse to že imamo v regijskih tv hišah RTV SLO, samo malo volje je potrebno za dogovor.« (Z. O.)

Gledalec je prejel obširno pojasnilo o zakonski ureditvi oziroma razdelitvi digitalnega signala na tri dele ter odgovor pomočnika generalnega direktorja RTV Slovenija za tehniko, investicije in IT **Marka Fillija**, ali bi bilo to ureditev mogoče spremeniti: »Taka sprememba bi bila možna le s spremembo zakona o RTV, saj sta Koper in Maribor v zakonu definirana kot regionalni TV in zato imamo dovoljenje AKOS le za regionalno predvajanje (torej v zahodnem oziroma vzhodnem delu multipleksa). Podoben problem imamo z regionalnima radijskima programoma, ki ne smeta biti vključena v DAB+ omrežje, ker je enotno (za celo državo).«

Neizenačena glasnost programa

Največ pritožb je bilo zaradi preglasnih oglasnih blokov na TV Slovenija.

»Ko npr. ob 23 uri, ko mogoče že kdo v hiši tudi spi na 15 minut spustite reklamni blok z zvokom, ki je 2x glasnejše od dotedanjega programa. Lepo vas prosim, da mi odgovorite, v čem je smisel vašega začetka glasnega reklamnega bloka, ki bi zmotil tudi napol naglušnega gledalca.« (F. D.)

Pritožniki so običajno prejeli splošno pojasnilo o evropskih priporočilih za javne RTV servise (t.i. EBU R128 standard) ter občasno izmerjenih odstopanjih v meritvah.

O tematiki je večkrat razpravljala komisija Programskega sveta za tehnična vprašanja. Predstavniki vodstva so napovedali, da bodo z namenom zmanjšanja odstopanj zagotovili dodatno tehnično opremo.

Moteče križanje govora in glasbe

Več gledalcev se je pritožilo zaradi glasbene podlage v oddajah, zaradi katere ne razumejo govorcev, pri tem so omenjali oddaje Slovenski vodni krog, Polnočni klub, Satirično oko, Zrcalo tedna, Tednik, uvod v dnevnoinformativne oddaje, Kodo, Dobro jutro. Kritiki so poudarjali, da se morajo naprezati, da bi kaj razumeli. Zatrjevali so, da je to nespoštljivo do gledalcev in tudi nevidevno do tistih, ki imajo težave s sluhom.

»Krasne oddaje imate, ampak kaj, ko človek nič ne sliši, kaj se pove, ker od spodaj hrumi glasba.« (N. I.)

»Vsak petek težko čakam Polnočni klub, potem pa me vedno znova jezi, ker vsega povedanega ne razumem. Vsi udeleženci namreč že tako in tako ne govorijo razločno, potem pa še klavirska spremljava moti.« (A. L.)

»Ko se začnejo Poročila, Dnevnik in Odmevi udari glasnost glasbene špice z vso močjo. Nato se oglasi voditelj z napovednikom in glasba je glasnejša ali na istem nivoju kot govor..« (D. U.)

Gledalcem sta s splošnimi pojasnili ali konkretno analizo zvočne slike posameznih oddaj odgovarjala vodja Mediateke **Martin Žvelc** in strokovni vodja skupine za zvok **Marko Vogrinc**.

→ Zaradi ponavljajočih se pritožb je varuhinja vodstvo pozvala, naj opravi analizo in pripravi predlog ukrepov. Direktorica TV Slovenija Ljerka Bizilj je pripravila odzivno poročilo s predlogom rešitev, med katerimi je tudi napoved, da bodo spodbudili izobraževanje tako sodelavcev v TV-produkciji kot tudi programskih sodelavcev. Objavljeno je v varuhinjinem poročilu za december 2017.

4.4. OGLASI

Gledalce motijo predvsem (1) obseg oglasov in (2) predvajanje TV-prodaje, med splošnimi pripombami pa so vselej še (3) vsebina in izvedba oglasnih sporočil.

Obseg oglasov

Pritožbe zaradi oglasov so reden dodatek k praktično vsem odzivom na programe TV Slovenija. Pritožniki zatrjujejo, da jih je toliko ali še več kot na komercialnih postajah.

»Poskusite kakšen dan gledati samo 3 programe TV Slo, kaj boste videli: ena sama reklama, ena sama reklama, non stop, včasih tudi istočasno, razumem, da jih potrebujete, ampak toliko?« (P.)

»Včeraj sem čakala na Vreme po Odmevih, pa ga nisem dočakala. Samo pred Športom je bilo 17!!! reklam. Ne ena ali dve. Sedemnajst. Sem jih štela. Po Športu sem izgubila voljo za gledanje (in čakanje). Višina RTV prispevka je relativna. Je 150 evrov na leto malo ali veliko? Verjemite, plačali bi še več, če bi bili kakovostni.« (T. K.)

Primer odgovora **Natalije Gorščak**, pomočnice direktorice TV Slovenija: »Oglasov imamo toliko, kolikor nam jih dovoljuje zakon, to je manj kot komercialne televizije, v t. i. osrednjem gledanem terminu (18:00–23:00) 7 minut na uro. V okviru te minutaže moramo na trgu zaslužiti 20 % proračuna, da lahko program popestrimo z razvedrilnimi in športnimi oddajami. Kljub vsemu zgoraj naštetemu se trudimo, da bi jih umestili tako, da bi bili čim manj moteči. Upam, da zdaj situacijo bolje razumete, če pa vas še kaj zanima, smo vam na voljo.«

Splošno pojasnilo **varuhinje**: »Oglasnih sporočil je res veliko, vendar se jim v celoti nikoli ne bo mogoče izogniti. Tako je tudi v javnih RTV-servisih na tujem. Zakonodajalec je določil, katerih vsebin ni dovoljeno prekinjati z oglasi (npr. filmi, otroški in verski program) ter koliko je tisti maksimum prostora, ki ga sme RTV Slovenija napolniti s tržnimi sporočili v različnih delih dneva in med različnimi programskimi žanri, in toliko prostora potem RTV Slovenija tudi dejansko nameni oglasom. Tako TV Slovenija zasluži okoli petino denarja, ki ga potrebuje za resnično obsežno produkcijo vsebin. RTV Slovenija pa – kot veste – ni samo TV Slovenija (s tremi televizijskimi programi), ampak tudi regionalni televiziji Koper in Maribor, televizijska programa za italijansko in madžarsko narodno skupnost, osem radijskih programov (Prvi, Val 202, Ars, Maribor, Koper, RSI, Capodistria, MMR), spletno mesto www.rtv slo.si (MMC), glasbena produkcija (Simfonični orkester, Big band, zbori), založba kaset in plošč, oddajniki in zveze, različne storitve, kot so denimo DAB+, hibridna TV, dostopnost vsebin za senzorno ovirane, arhiviranje filmske dediščine itd.«

Prodajna okna

Gledalci sprašujejo, ali je TV-prodaja sploh zakonita in ali ni v navzkrižju s poslanstvom javne televizije, motita jih vsebina in obseg t. i. prodajnih oken.

»Čestokrat na TV predvajate nekajminutne, reklamne oddaje v slogu "Kupi zdaj...vaš klic je brezplačen...pa to še ni vse...enega vam podarimo!" Saj ste najbrž razumela, kakšne vrste "oddajo" imam v mislih? Vidite, kot gledalec, ki mora vaši RTV hiši, z minimalno pokojnino, brez milosti plačevati dobršen znesek, si ne dovolim, da me naša, nacionalna TV pita s takimi neumnostmi. Če že drugim TV hišam v naši deželi takšne vrste početje pardoniram, RTV-SLO, zagotovo ne!«(B. Z.)

Povzetek splošnega odgovora (ki sta ga pripravili **Natalija Gorščak**, pomočnica direktorice TV Slovenija, in **Ana Mušič** iz Službe za trženje oglasnega prostora TV Slovenija): »Kdaj in v kakšnem obsegu je TV-prodaja umeščena v program TV Slovenija, Služba za trženje TV SLO določi na podlagi programske sheme in v dogovoru s programsko direktorico, vsekakor pa pri tem upošteva vse zakonske omejitve. Zakon med drugim določa, da morata biti televizijsko oglaševanje in televizijska prodaja jasno razpoznavna, da ju je mogoče razločiti od uredniško oblikovanih del, objavljena v posebnih blokih, ki so optično in zvočno jasno ločeni od drugih programskih vsebin. Prav tako TV Slovenija TV-prodaje ne predvaja med 18:00 in 23.00. Vendar je tako pri TV-prodaji kot pri oglaševanju na splošno treba dodati, da gre tudi za pomemben vir financiranja, samo TV Slovenija približno petino vseh sredstev pridobi na trgu, TV-prodaja je med pomembnimi viri.«

Vsebina oglasov

Precej je pritožb na vsebino oglasov – pritožnike moti, da se »non stop reklamirajo zdravila«, opozarjajo na vsebinsko, jezikovno in izvedbeno raven – zlasti prodajnih oken, a tudi marketinških akcij in oglasov v vseh medijih.

»Prosil bi vas, da ukrepate in ukinete reklamo za Top Shop na SLO TV2, kjer ponujate posode za »salato«.« (J.K.)

»Ali te oglase o čudežnih metlah kdo pogleda? Žalite naš okus in inteligenco.« (M. R.)

»Ni treba biti strokovnjak za fotografijo, da ugotovis prevaro obdelane fotografije. Naklepno objavljanje lazi je..ne najdem ustrezne besede. Zahtevam umik evidentnih lazi.« (N. P.)

»Glede na to, da moramo plačevati RTV naročnino imamo zagotovo pravico do Nenasilja. Reklama za momax – vrtalnik zapičen v glavo – je milo rečeno skrajno neprimerna.« (S. Š.)

Na pritožbe so odgovarjali vodja Službe za trženje radijskih programov **Petra Melinc**, pomočnica direktorice TV Slovenija **Natalija Gorščak**, vodja MMC **Luka Zebec**, iz Službe za trženje oglasnega prostora TV Slovenija pa največkrat **Ana Mušič**. Nekatero najbolj moteče oglase so tudi umaknili ali pa se z naročniki dogovorili, da so jih popravili.

4.5. RTV-PRISPEVEK IN DELOVANJE ZAVODA

Konkretna vprašanja o plačevanju RTV-prispevka, o izjemah, oprostitev in oblikah plačila je varuhinja preusmerjala na Službo za RTV-prispevek, v bolj zapletenih zadevah pa na vodjo službe **Judito Kene**. Sicer pa so med odzivi prevladovala trditve, da gledalci, poslušalci, bralci in uporabniki preveč plačujejo za nekaj, česar ne gledajo, ne poslušajo in ne potrebujejo. Pogosta so bila vprašanja o tem, zakaj se sploh plačuje prispevek, kaj počne vodstvo, koliko je zaposlenih, kakšne so plače, zakaj je potrebna javna medijska ustanova. Večkrat je bilo izpostavljeno »dvojno plačevanje« – ob RTV-prispevku še plačilo operaterjem, in sicer zlasti ob podražitvah operaterjev oziroma umiku komercialnih programov iz digitalnega omrežja. Nekaj primerov korespondence.

»Razumem, da je denarja vedno premalo, vendar bi morali vsem, ki plačujemo RTV naročnino podati vsake toliko časa poročilo: 1. Koliko zberete denarja z naročnino, 2. Koliko z » OGLASI », 3. Koliko je redno zaposlenih na RTV, 4. Koliko je pogodbenih sodelavcev, 5. Kakšen je delež ponovitve ponovitev, 6. Kakšen je delež » OGLASOV«?» (Z. Š.)

Iz odgovora **varuhinje**: »Delovanje javnega medijskega servisa mora biti v vseh pogledih javno – takšno tudi je in to na noben način ni sporno. RTV Slovenija je tako kot vsi javni zavodi in gospodarske družbe dolžna objavljati letna poročila, v katerih so tudi vsi podatki, ki vas zanimajo.« Varuhinja je posredovala tudi povezavo do poročila.

»Zanima me ali nam za naš obvezen prispevek RTV, res ne morete ponuditi drugega, kot ponovitve oddaje VEM in Taksi, ter celega kupa TOP SHOP reklam. So izpuhtela vsa sredstva za ekipo Eurovizija, kjer nas nihče še opazi ne. Kje je smisel tega ogromnega prisilnega stroška, da moramo sedaj gledati ponovitve kvizov in mislim, da poleg sploh ne piše ponovitev, kot da smo gledalci malo bebavi. Hvala.« (B. J. B.)

Natalija Gorščak, pomočnica direktorice TV Slovenija: »Od 12,75 evra TV Slovenija prejme le 39 % oziroma 4,97 evra, to je slabih 5 evrov, kar, če ste že načeli primerjavo s POP TV, je 2 evra več kot zdaj – tudi prisilno, saj so znesek kabelski operaterji vključili v mesečno naročnino kljub temu, da bi v osnovnem paketu morali biti samo programi, ki jih ni treba posebej plačevati – plačujete za programe komercialne TV-hiše, ob tem, da moramo na TV SLO opravljati javno službo, to je financirati programe, ki imajo zaradi majhnega ciljnega občinstva potencialno nizko gledanost, skrbeti za slovensko AV produkcijo, AV neodvisno produkcijo in vse ostalo, kar nam nalaga veljavna zakonodaja.«

»Vsak dan same reklame in kaj delajo zaposleni, da niso sposobni z oddajami pokriti popoldanski program??? Po vseh kriterijih bi morali odpustiti najmanj polovico zaposlenih, ki se samovšečno sprehajajo okrog. Kdo mislite, da bi vas gledal v gospodarstvu več kot en teden? Pričakujem PAMETEN odgovor kdaj se bo kaj spremenilo!« (M. H.)

Iz odgovora **varuhinje**: »Zaposleni na RTV Slovenija vsak dan vsebinsko in tehnično ustvarijo 7 televizijskih programov (TV SLO1, TV SLO2, TV SLO3, TV Koper, TV Maribor, TV Capodistria, TV Lendava), 8 radijskih programov (Prvi, Val 202, Ars, Radio SI, Radio Maribor,

Radio Koper, Radio Capodistria, Radio Lendava), novice in druge vsebine na multimedijem portalu MMC, skrbijo za arhiv RTV 4D in hibridno TV ter druge storitve, denimo za senzorno ovirane gledalce in poslušalce. Ustvarjajo tudi lastno glasbeno produkcijo (s Simfoničnim orkestrom in Big Bandom) ter digitalizirajo slovenski filmski arhiv itd. Javni medijski servis samo na programih TV Slovenija na leto predvaja okoli 60 tisoč oddaj, kar je blizu 30 tisoč ur programa. Samo novinarji Informativnega programa vsak dan ustvarijo osem informativnih oddaj.«

Ob tem je varuhinja posredovala tudi povezavo do sporočila za javnost o poslovanju RTV Slovenija.

»Moje mnenje je da bi morali biti nacionalni programi RTV Slovenija dosegljivi brezplačno in ne bi se smelo za gledanje RTV programov plačevati paketa v katerem je tudi plačljivi proplus. Za RTV se plačuje posebej prispevek in ker RTV Slovenija operaterjem NE zaračunava svojih programov bi morali ti programi biti dosegljivi brezplačno tudi gledalcem. Če sprejem odločitev, da proplusa operaterjem ne bom plačeval, bom avtomatično ostal tudi brez programov RTV Slovenija in to je zelo sporno.« (U. P.)

Odgovoril je takratni v. d. generalnega direktorja RTV Slovenija **Marko Filli**: »RTV Slovenija zagotavlja brezplačen sprejem preko oddajniške mreže in vsakdo, ki ima TV sprejemnik, lahko naše programe spremlja brezplačno. Kabelski in IP operaterji pa zaračunajo njihovo storitev posredovanja TV-programov preko kabelskih in IP omrežij, torej tehnično storitev, za katero so morali vložiti sredstva in omrežje zgraditi ter skrbeti za njegovo vzdrževanje, zato to storitev tudi zaračunavajo. Na to RTV Slovenija nima vpliva, saj zakon določa, da morajo naši programi biti vključeni v te sisteme, hkrati pa jim tega ne smemo zaračunati.«

4.6. KOMUNICIRANJE

Med splošnimi odzivi na delovanje RTV Slovenija je bilo tudi več pritožb glede komuniciranja z javnostjo. Prevladovala so vprašanja, kako naj gledalci in poslušalci pridejo v stik z ustvarjalci, uredništvu in enotami ali pa s Programskim svetom, zakaj jim pristojni na sporočila ne odgovarjajo, zakaj telefoni velikokrat zvonijo v prazno, kdo je za kaj pristojen ali odgovoren in zakaj na spletu ne najdejo telefonskih števil in elektronskih naslovov. Nekaj uporabnikov je opozorilo na nepreglednost spletnega mesta www.rtv slo.si, ko gre za informacije o Zavodu. Eden od pritožnikov je zaman iskal »gumb za pohvalo RTV-programov«, ki bi ga po njegovem mnenju moral imeti portal nacionalne medijske hiše. Veliko vprašanj pa je bilo tudi o meji med javnim in zasebnim komuniciranjem na družbenih omrežjih, pri čemer so pritožniki varuhinjo večkrat pozvali, naj se izreče o katerem od zapisov na spletnih profilih (Facebook oziroma Twitter) zaposlenih na RTV Slovenija – tako v primerih, ko so komentirali dogajanje v Zavodu, kot v primerih, ko so izražali mnenja o dogajanju v družbi.

»V prilogi vam prepošiljam tvit, ki ga je na svojem profilu objavil novinar Očitno je to njegov "stil" polemiziranja. Zanima me, kaj menite o takšnem javnem delovanju novinarja RTV?« (V. V.)

Iz enega od odgovorov **varuhinje**: »Gledalci, poslušalci in bralci RTV vsebin me večkrat sprašujejo za mnenje o objavah novinarjev na zasebnih FB in tvider profilih. Na takšna vprašanja odgovarjam s pojasnilom, da kot varuhinja nisem pristojna za zadeve, povezane z angažmajem novinarjev ali drugih zaposlenih na RTV na spletnih omrežjih (moja primarna naloga je obravnava odzivov na že objavljene programske vsebine). Kljub temu poskusim izkoristiti vsako priložnost, da ustvarjalce programov in druge zaposlene spomnim na odgovorno ravnanje v javnosti in torej tudi na spletu. Navsezadnje k temu novinarje, urednike in druge ustvarjalce zavezujejo hišna poklicna merila, v katerih je zapisano, da ustvarjalci programov s svojim javnim delovanjem in z dejavnostmi v prostem času ne smejo ogroziti ugleda javnega zavoda ter zaupanja gledalcev in poslušalcev v vsebino programov RTV Slovenija.«

Mnenje varuhinje: »Vprašanje meje med zasebnim in javnim oziroma komuniciranja novinarjev in ostalih avtorjev RTV vsebin na družbenih omrežjih je relevantno in bi bilo o njem smiselno opraviti strokovno debato znotraj RTV. Prav tako bi bilo treba to vprašanje ustrezno opredeliti in umestiti v Poklicna merila in načela novinarske etike, saj so obstoječa tudi na tem področju zastarela in ne upoštevajo novih tehnologij in razvoja medijev (spisana so bila leta 2000 oziroma v času, ko so bila družbena omrežja še v povojih).«

»Spodaj lahko vidite, da mi je mejl, poslan na javno objavljen naslov tv.kultura@rtvslo.si, zavrnilo, češ da je poln. Za npr. Poletno sceno, ki se zdi glede obveščanja še nekoliko bolj privatna zadeva kot kulturna redakcija, e-naslov sploh ni objavljen, zato sem poskusila srečo s pisanjem na domnevane mejle naključno izbranih novinark (ime.priimek@rtvslo.si).« (B. R.)

Mnenje varuhinje: »Pritožba je upravičena tako z vidika odprtosti komunikacijskih kanalov do ustvarjalcev RTV-vsebin kot z vidika preglednosti delovanja, dostopnosti do odločevalcev in možnosti posredovanja informacij pod enakimi pogoji. Pristojne pozivam, da skrajšajo pot do ustvarjalcev, prečistijo komunikacijske kanale in poskrbijo za preglednost v stikih.«

»Iščem in iščem seznam e-naslovo uredništev na RTV ali urednikov ali voditeljev ..., da bi jim lahko neposredno posredoval mnenja. In tako bi tudi odziv dobili prej. Kljub vsemu menim, da je tudi to smisel relacije gledalec/poslušalec - RTV., da stvari hitreje potekajo, da dobi nek tv ali ra voditelj prej povratno informacijo in se tako stvari lahko hitreje spreminjajo in izboljšujejo. Verjetno je Varuh nekako druga stopnja te relacije. Oziroma bi po mojem morala biti.« (D. K.)

Mnenje varuhinje: »Pritrjujem uporabniku, da bi bila potrebna krajša pot do ustvarjalcev, koristen bi bil imenik oddaj z navedbo urednikov, voditeljev in vsaj e-naslovom uredništva. Tako bi odprli ali vsaj prečistili komunikacijske kanale med uporabniki in ustvarjalci.«

Varuhinja je bila seznanjena z načrti za umestitev podrobnejših korporativnih informacij na www.rtv slo.si, in sicer v okviru prenove portala. Vsebinska izhodišča za to je pripravila **Sabrina Povšič Štimec** iz Službe za odnose z javnostmi.

V. DELOVANJE VARUHINJE

Največ časa in pozornosti je varuhinja namenjala (1) neposrednim stikom z občinstvom. Med rednimi javnimi oblikami delovanja so bili tudi (2) poročanje in druge aktivnosti v okviru Programskega sveta RTV Slovenija, (3) srečanja in odprto sodelovanje z zaposlenimi in vodstvom RTV Slovenija ter (4) medijski nastopi in drugi stiki z javnostjo.

1. STIKI Z OBČINSTVOM

Za neposredne stike z občinstvom je varuhinja uporabljala utečene komunikacijske kanale (telefonski pogovori, dopisovanje po klasični in e-pošti) ter nastope v kontaktnih oddajah (Dobro jutro, Jutranji servis). Prenova spletnega mesta www.rtv slo.si/varuh, ki bi omogočila več interaktivnosti, je žal zastala in je prestavljena v leto 2018. Sproti so bila objavljena varuhinjina mesečna poročila, jeseni 2017 sta bili izvedeni še minimalna osvežitev rubrik in aktualizacija vsebin.

Po vsebini in obliki varuhinjinih aktivnosti v stikih z občinstvom so prevladovali: (1) podajanje mnenj in priporočil o objavljenih programskih vsebinah, (2) angažirano posredovanje sporočil (vprašanj in odgovorov, s poudarkom na vsebini in ažurnosti), (3) pojasnjevanje pravil, žanrov, poslanstva, ozadij in dejstev glede delovanja javnega medijskega servisa, (4) spodbujanje in vodenje dialoga (Civilna pobuda za pluralni radio, skupine za varstvo pravic živali), (5) mediacija – pomoč pri reševanju sporov z uporabniki (npr. Male sive celice, Utrip).

Priporočila za komuniciranje

Zaradi odzivov, iz katerih ni bilo mogoče razbrati, na kaj natanko se nanašajo, včasih niti tega, ali so sploh povezani z vsebinami RTV Slovenija, predvsem pa nepodpisanih sporočil z obtožbami brez argumentacije, pavšalnih zatrjevanj z žaljivim in sovražnim besednjakom o posameznikih, oddajah in Zavodu, je varuhinja pripravila pet priporočil za kakovostno komuniciranje. Priporočila so objavljena na spletni strani, prejmejo pa jih pritožniki, ki ne spoštujejo kulture dialoga ali podajajo pavšalne in nerazumljive odzive.

Anonimnost oziroma anonimizacija

Večkrat se je postavilo vprašanje o »anonimnosti« podanih odzivov. Ali se gledalci, poslušalci in bralci v stiku z varuhinjo morajo razkriti z vsemi osebnimi podatki (poleg imena in priimka tudi npr. naslovom, telefonsko številko itd.)?

»Protestiram, ker spletni obrazec za sporočanje odzivov zahteva podatke od prvega do zadnjega. Ne razumem, zakaj bi ti podatki bili pomembni. Pritožbe (in pohvale) so menda tu zato, da razmislite o svojem delu, dopustite, da ga vaši odjemalci ocenijo in pomagajo izboljšati vsebine ali pa vam s pohvalo dajo novega vetra v jadra.« (F. P.)

»Ne želim vam pisati prek obrazca, ker je potrebno navesti tudi osebne podatke. To se mi zdi povsem neprimerno in nedopustno, saj imam kot davkoplačevalka in predvsem kot plačevalka RTV prispevka vso pravico, da oddam svoje mnenje ali

vprašanje tudi anonimno. Polja z obvezni podatkom označena z zvezdico (*), bi morali v prijazni državi umaknit.« (M. L.)

Primer odgovora **varuhinje**: »Obrazec je standarden, z njim se pritožnik v celoti razkrije, kar je dobrodošlo in celo nujno v resnejših zadevah, denimo v primerih, ko gre za morebitne kršitve poklicnih meril, in je prav, da se ve, kdo in zakaj se pritožuje. Vendar so ti podatki stvar zaupnosti med varuhom in javnostjo, ki takšni tudi ostanejo, torej nejavni in nerazkriti. Zato menim, da obrazec na noben način ni v nasprotju z načeli »prijazne države«. Menim tudi, da ne živimo v časih, ko bi bila za izrekanje utemeljene kritike (katere koli, ne le v povezavi z RTV) potrebna anonimnost, ki bi tistega, ki kritiko izreče, morala varovati pred morebitnimi posledicami. Kdor torej prek varuhinje prosi za informacije, posredovanje, pojasnilo, popravek itd., in če pri tem spoštuje načela spoštljive komunikacije, se mu ni treba ničesar bati, lahko pa pričakuje odgovor – v najkrajšem času in kolikor je le mogoče vsebinski in konkreten.«

Po drugi strani so ustvarjalci večkrat zahtevali, naj se pritožniki v celoti razkrijejo, z vsemi podatki. **Vesna Marn** iz pravne službe RTV Slovenija je varuhinji pomagala rešiti vprašanje, ali sme osebne podatke posredovati ustvarjalcem, ko jih prosi za odgovor na vprašanje oziroma odziv na pritožbo, ali pa je pravilno, da v notranji korespondenci identiteta ostane zakrita in se sporočila anonimizirajo: »Pri uporabi (kamor sodi tudi objava) osebnih podatkov, torej tudi imen in priimkov, moramo uporabljati ZVOP-1 – mesečno poročilo z osebnimi imeni bi bilo zbirka osebnih podatkov, za katero bi morali imeti za upravičeno obdelavo, torej tudi posredovanje drugim, podlago v zakonu. V javnem sektorju mora zakon določiti, katere osebne podatke se lahko obdeluje in za kakšen namen. Za objavo osebnih imen v poročilu varuha ni zakonske podlage. Prav tako ni zakonske podlage za posredovanje osebnih podatkov pritožnikov tretjim osebam.«

Glede takšnega tolmačenja (in varuhinjinine prakse anonimiziranja pritožb) je med ustvarjalci še precej dilem.

2. SODELOVANJE S PROGRAMSKIM SVETOM

Varuhinja je sodelovala v vseh dejavnostih Programskega sveta, ki je s svojimi pristojnostmi, javnostjo delovanja in sestavo stičišče interesov gledalcev, poslušalcev, bralcev, uporabnikov in ustvarjalcev. Programski svet je konec leta 2016 z dopolnitvami pravilnika formalno okrepil institut varuha, v začetku leta 2017 (z imenovanjem nove varuhinje) pa na pobudo tedanjega predsednika Mirana Zupaniča varuhovo vlogo poudaril tudi s sedežnim redom in uvedbo redne točke dnevnega reda za varuhovo poročilo.

Redni obliki sodelovanja sta bili (1) predstavitev poudarkov iz varuhinjinih mesečnih poročil, ki so jih člani sveta prejeli tudi po e-pošti, in (2) podrobnejša predstavitev odzivov po področjih v okviru komisij in odborov, na katerih so sodelovali tudi predstavniki vodstva, pristojni uredniki in vodje. Varuhinja se je (3) vključila v pripravo izhodišč za PPN 2018; na podlagi analize odzivov v daljšem časovnem obdobju je pripravila deset priporočil vodstvu – objavljena so v mesečnem poročilu za maj. Poleg tega je (4) sodelovala pri oblikovanju Metodologije Programskega sveta RTV Slovenija za izvajanje programskega nadzora, (5) pripravila predlog za Komisijo za regionalne programske vsebine o zbiranju podatkov za

analizo o regionalnih vsebinah v programih RTV Slovenija in se udeleževala (6) tematskih panelnih razprav (o verskih vsebinah, o mlajšem občinstvu, o javnem interesu).

O slovenskem kulturnem prostoru

V sodelovanju s Komisijo za programske vsebine, namenjene Slovencem v sosednjih državah, je analizirala podatke o obsegu teh vsebin v programih RTV Slovenija, ki so jih prispevala radijska in televizijska uredništva. Na podlagi analize je pripravila mnenje (v celoti je objavljeno v mesečnem poročilu za oktober).

Iz mnenja varuhinje: »Na podlagi posredovanih podatkov o 'zamejskih vsebinah' v programih RTV Slovenija varuhinja ocenjuje, da je poročanje o Slovencih zunaj meja Slovenije asimetrično in nezadostno. Asimetričnost se kaže tako glede na medij (Radio Slovenija zlasti v oddaji Sotočja tej tematiki namenja veliko pozornost, Televizija pa oddaje za zamejce nima in tej vsebini posveča bistveno manj časa), kakor tudi glede na posamezna zamejstva, pri čemer sta slovenski skupnosti v Avstriji in Italiji solidno pokriti, Porabje že veliko slabše, Slovenci na Hrvaškem pa so zlasti na TV Slovenija povsem neopaženi. Podatki kažejo, da boljšo pokritost zagotavljata stalni dopisnici (Mirjam Muženič in Petra Gnamuš Kos), kjer ni specializiranega novinarja, trpi vsebina. Portal za zamejske Slovence je dobra poteza, vendar je ostal na pol poti: na spletnem mestu rtslo.si ga je težko najti, vsebine in njihova frekvenca pa niso odvisne od uredniške politike, ampak od sposobnosti vsakega zamejstva posebej, da samo prispeva informacije, saj portal nima novinarske ekipe. Varuhinja meni, da bi bilo smiselno, če bi pristojna komisija vodstvo RTV Slovenija pozvala, naj Slovencem zunaj slovenskih meja v radijskih in televizijskih programih ter na MMC v letu 2018 posvetijo več pozornosti in naj to upoštevajo pri snovanju PPN za prihodnje leto ter to namero tudi konkretizirajo.«

Konec leta 2017 je komisija pripravila akcijski načrt za spremljanje vsebin o Slovencih zunaj slovenskih meja, s katerim se je seznanil tudi Programski svet.

Žal se pozivi in predlogi niso odrazili v sprejetem PPN 2018.

3. SODELOVANJE Z ZAPOSLENIMI IN VODSTVOM RTV SLOVENIJA

Varuhinja si je prizadevala za dobre odnose z vodstvom. Spodbujala je tudi stalen dialog z zaposlenimi. Pojasnjevala je institut varuha in poudarjala zavezanost javnosti.

Vodstvo RTV Slovenija je pozvala k pospešitvi prenove Poklicnih meril in načel novinarske etike; skupina za prenovo deluje od konca leta 2016 in še ni končala dela.

Z vodstvom RTV Slovenija se je varuhinja med drugim dogovorila za postopno prostorsko in kadrovsko utrditev varuhove pisarne. Od maja ima varuhinja svoje stalne delovne prostore, od junija tudi stalno sodelavko – pomočnico Anjo Nab Huš, vprašanje tajniške podpore in skupnih prostorov še čaka na ureditev.

Varuhinja je obiskala vse enote in programe RTV Slovenija (tudi Koper, Maribor in Lendavo) ter opravila pogovore z večino uredništev. Med drugim je poudarke iz mesečnih poročil redno predstavljala na kolegiju direktorice TV Slovenija Ljerke Bizilj. Dvakrat (marca in

decembra) je sodelovala v notranji razpravi o poklicnih merilih v Informativnem programu TV Slovenija.

Delovanje varuha, načrte in izzive je predstavila Svetu delavcev, Aktivu Radia Slovenija in Aktivu novinarjev Informativnega programa Televizije Slovenija ter neformalni Koordinaciji lektorjev RTV in MMC. V sodelovanju z lektorsko koordinacijo je spodbudila oblikovanje Skupine za poenotenje jezikovnih smernic. Skupaj s Svetom delavcev je izdala priročno knjižico **Naša RTV, smernice in pravila**, ki na enem mestu združuje vse pomembne dokumente o delovanju RTV Slovenija, vključno s samoregulativnimi akti.

4. JAVNOST DELOVANJA

Javnost in vidnost, ki sta bistveni sestavini odprtega, angažiranega in odgovornega delovanja, je varuhinja zagotavljala (1) z rednimi nastopi v okviru RTV Slovenija (v vseh medijih in vseh programih je imela več kot 20 nastopov v enem letu), (2) z izjavami in intervjuji za zainteresirane medije, (3) z udeležbo na javnih dogodkih in (4) delovnimi sestanki.

Varuhinja se je udeleževala pomembnih dogodkov na RTV Slovenija (podelitev priznanj RTV, podelitev Ježkovih nagrad, 15 let TV Maribor, Valovo ime leta 2017) in slovenskem medijskem prizorišču (Medijski festival Naprej/Forward, Spletno oko – posvet Odgovorno nad sovražni govor, DNS – posvet Pravica do popravka ...).

Z referatom z naslovom RTV kot steber jezikovne kulture – pravica javnosti? je sodelovala na javnem posvetu o novem nacionalnem programu za jezikovno politiko (referat je v celoti objavljen v poročilu za november).

Na delovnem srečanju se je sešla z varuhinjo človekovih pravic Vlasto Nussdorfer in vodjo Službe za slovenski jezik pri Ministrstvu za kulturo Simono Bergoč.

VI. ZAKLJUČEK

Iz prvega letnega poročila varuhinje Ilinke Todorovski je mogoče izluščiti najpomembnejše naloge za nadaljevanje mandata, a tudi izzive za vodstvo, ustvarjalce vsebin in druge zaposlene na RTV Slovenija.

Primarni varuhinjini cilji so ohranitev ravni komunikacije z občinstvom, sodelovanje s Programskim svetom in vodstvom RTV Slovenija ter krepitev strokovnega dialoga z zaposlenimi, pri čemer bo njeno vodilo še naprej javnost delovanja in delovanje v interesu javnosti. Poleg zaveze »vsako vprašanje mora dobiti odgovor« bodo potrebna dodatna skupna prizadevanja, da bi se odzivi javnosti ter mnenja in priporočila varuhinje še bolj upoštevali in vključevali v ustvarjalni proces in delovanje Zavoda, vključno s pripravami letnih programsko-produkcijskih načrtov. Med prioritetai so zagotovo opešana ali prezrta področja, od domače izobraževalne, dokumentaristične in igrane produkcije do regionalne pokritosti Slovenije in obravnave Slovencev v sosednjih državah.

Varuhinja bo še naprej spodbujala prenovu poklicnih meril in načel novinarske etike, kar je neizpolnjena zaveza iz leta 2016. Pripravljena je sodelovati v razpravah o javnem in zasebnem na družbenih medijih. Spodbujala bo tudi nenehno notranjo razpravo na podlagi samoregulativnih aktov, ki jih ponekod v Zavodu zaposleni premalo poznajo, kar je tudi odgovornost vodstva in vodij. Med ključnimi vsebinskimi izzivi v volilnem letu 2018 (parlamentarne in lokalne volitve) se pričakuje soočanje z lažnimi novicami, pri čemer bo posebej pomembno tvorno, strpno in dialoško sodelovanje med varuhinjo in ustvarjalci. RTV Slovenija pri nacionalnih razpravah na to temo in tudi pri razmisleku o prihodnosti (javnih) medijev v Sloveniji in svetu ne bi smela stati ob strani, ampak bi morala v njih dejavno sodelovati.

Z vidika transparentnosti delovanja varuhinje bi bilo smiselno še natančneje definirati postopke podajanja odzivov, vključno z javnostjo oziroma anonimnostjo ter roki, v katerih se je treba odzvati na neko konkretno vsebino. Morda bi bilo treba razmisliti tudi o posvetovalnem strokovnem telesu v zahtevnejših zadevah. Glede tega bo varuhinja nadaljevala dialog z zaposlenimi in po potrebi predlagala formalizacijo rešitev z zapisom v pravilnik.

Poleg prenove spletne strani bo potreben premislek o odpiranju novih kanalov komunikacije na družbenih omrežjih, predvsem pa prek RTV-medijev, denimo z rednim blogom, lastnim podkastom ali stalnimi oziroma bolj definiranimi termini nastopanja v radijskih in televizijskih oddajah. Preučiti bo treba predloge o srečanjih z občinstvom v lokalnih okoljih.

Za uresničitev ciljev in načrtov, ki so usmerjeni v nadaljnje kakovostno sodelovanje z javnostjo (z ažurnimi in vsebinskimi odgovori), s tem pa v krepitev zaupanja v javno radiotelevizijo, bo treba kadrovske in prostorske utrditi pisarno varuhinje.

Razmisliti bo treba tudi o članstvu v Mednarodni organizaciji medijskih ombudsmenov (Organisation of News Ombudsmen), v kateri delujejo varuhi medijskih pravic

iz 24 držav. Ta organizacija je tudi vir pomembnih informacij in primerjalnih analiz, ki bi lahko bile dragocen pripomoček zlasti pri obravnavi univerzalnih medijskih etičnih dilem.